

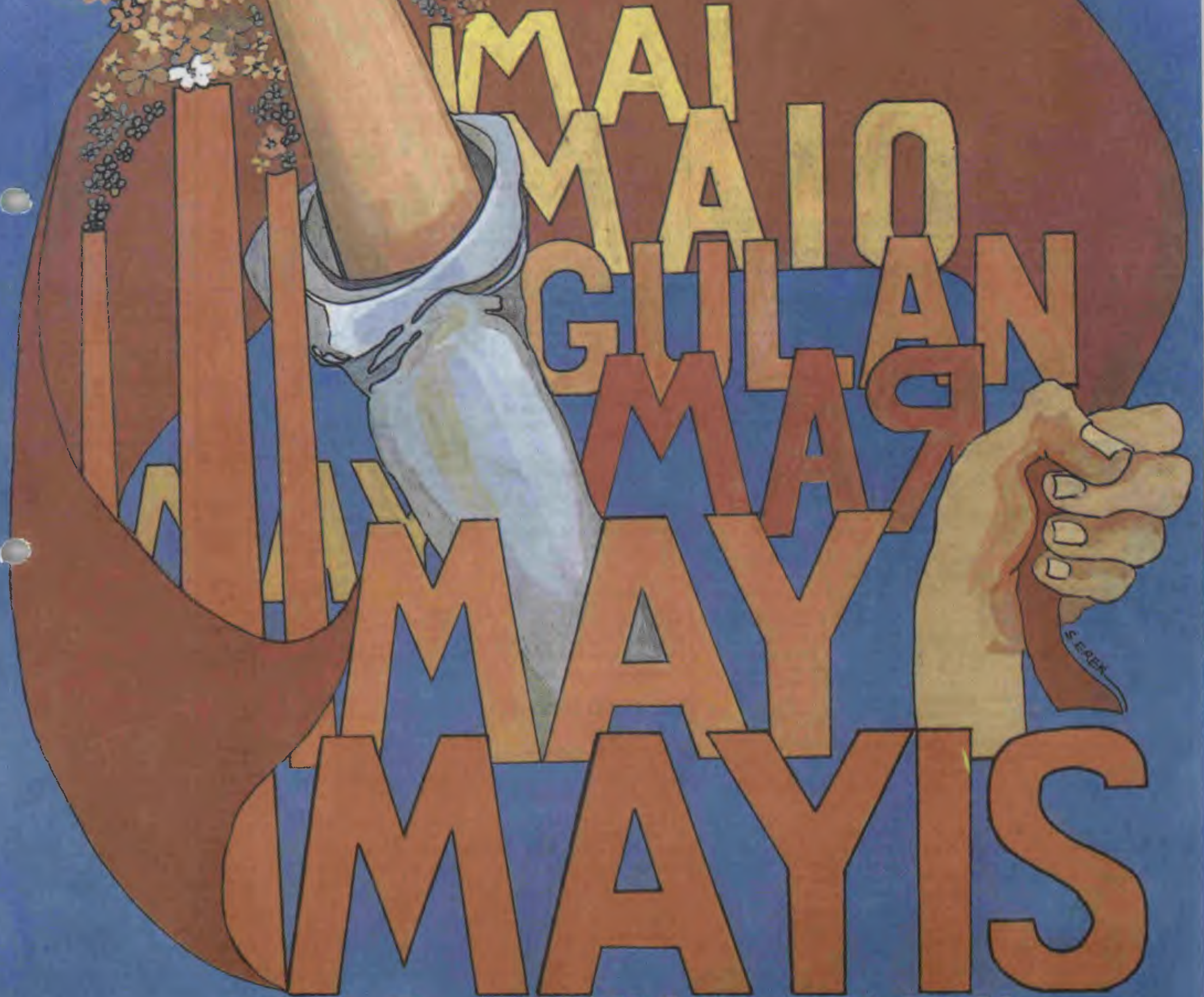
MART-NİSAN 1993, SAYI 25

10.000 TL (KDV dahil)

KERVAN

DÜNDEN GÜNE

GÜNDEN YARINA

**1. MAYIS'TA ALANLARA DOLALIM
BİR OLALIM, İRİ OLALIM, DİRİ OLALIM**

ARZU HELVACIOĞLU, İZMİT
VOLTAY

Karamürsel Ereğli köyündeki Voltay fabrikasında işçiler 13 ay grevden sonra, sendikanın tek taraflı olarak aldığı grev kaldırma kararından sonra, 25 Ocak 1993'te işbaşı yapmak üzere fabrikalarına gittiler. Kapıda işverenin "lokavt" ilânıyla karşılaştılar. Sendika avukatı personel şefiyle görüşmek istediğini söyleyerek kapıyı açtırdı. Bu sırada 50 işçi içeri girerek fabrikayı işgal ettiler. O günden beri işgal sürüyor. Gerek yerel basından gerekse diğer dergilerden destek ziyaretine gelenler oldu. İşçilerin morali gördükleri destek oranında yükseliyor.

Voltay'da işçiler 10 Ocak 1992'de işverenle ücret konusunda anlaşma sağlanamadığı için greve çıkmıştı. İşveren grev süresince kapsamdışı personel çalıştırdı, fabrikadaki makineleri çıkarak açtığı başka bir işyerinde kullanmaya başladı.

Fabrikada greve çıkarken 84 işçi çalışıyordu. Grev boyunca 32 işçi istifa ederek başka işlerde çalışmaya başladı.

İşveren 1984 yılında da işçileri aynı durumla yüzyüze getirmiş, çalışanları işsiz bırakmıştı. O zaman fabrikanın adı Gürmal idi. Bu olayla ilgili dava hâlâ sürüyor.

Türk Metal, bir haber bülteni yayınlarak, VOLTAY işçilerini açlığa mahkum eden fabrika sahibi Sami Gerdan'a dur denilmesi için yetkilileri göreve çağırırken, Kocaeli Sendikalar Birliği de bir basın açıklaması yaparak Voltay işvereni kınadı, herkesi Voltay işçisine destek vermeye çağırdı. Türk Metal bültenini ilişikte yayınlıyoruz. **Kervan**, Voltay işçisinin haklı davasını destekliyor, mücadelede başarılar diliyoruz.

EYLÜL GÜLEN
PETROL-İŞ GECESİ

Petrol-İş genel merkezi, 8 Şubat'ta İstanbul Atatürk Kültür Merkezi'nde, Rahmi Saltuk'un katıldığı bir "Dostluk Gecesi" düzenledi. Sendika genel mali sekreteri Adnan Yargıcı'nın açılış konuşmasının ardından genel başkan Münir Ceylan konuştu ve özetle: "Dostluk gecesi ile toplumun baskılara karşı birlikteliğini gösteriyoruz, işçi sınıfının duyarlı olması çok önemli bir etkidir, bugün hukuk devletinin işletilmesi en doğal hakkımız olmalıdır, Uğur Mumcu'nun katledilmesini toplum olarak kınıyoruz, terör hangi amaçla, hangi örgüt, hangi devlet tarafından olursa olsun demokrasi katilidir" dedi. Geceye katılım, bizce büyük bir sendika için yetersizdi.

Sendikaların böyle kültür gecelerini sık sık düzenlemesi ve üyelerinin kültürel-sanatsal gereksinimlerine yanıt vermesi büyük önem taşıyor. Bu açıdan Petrol-İş'i kutlarız.

YAŞAR YALÇINKAYA, İZMİT
DUYARLILIK

İnsanların kendi kişisel menfaatlerinin ön plana çıkması ve

"bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın" fikrinin benimsendiği bir ortamdır. Bu ortam, toplumlarda tedirginlik ve psikolojik bir baskı yaratmaktadır. Her gün baskılar... Günden güne artan ekonomik sıkıntılar... İnsanların kendi kabuğuna çekilmesini, hiçbir olaya müdahale etmemesini, sırf kendi günlük yaşamıyla uğraşmasını öngören bir düzen... Bu noktadan ayrılmak, olaylara *duyarlı* olmak, haksızlıklara tepki göstermek zorunlu ve kaçınılmazdır. Kişi kişi toplumsal sorumluluk almamız lazım. Biz bu sorumluluğu gösteremediğimiz kurtuluş yolu tıkalı kalacaktır.

ŞAH OZAN DEVRİM
UYAN

Eskişehir Seyitgazi ilçesi Sücaattin Veli türbesine bağlıyım. Türkiye işçi sınıfı ile ilgili haberleri tarafsız olarak sunduğunuz için teşekkür ederim.

UYAN MAHİR YOLDAŞ

Gençlik paramparça olmuş her yerde Uyan Mahir yoldaş uyan gör hali Düşmüşüz mapusa bin türlü derde Uyan Mahir yoldaş uyan gör hali

Çember sakallı bir toplum türedi Nurusu nakşisi birden üredi Şeyhim diyen aldı başını yürüdü Uyan Mahir yoldaş uyan gör hali

Mapusa atılmış birçok yurtsever Kendisini bilmezler düzeni över Yezit soyu bizi özyurttan kovar Uyan Mahir yoldaş uyan gör hali

Tüm daireleri sardı tarikat Gerici yobazlar olmuş bürokrat Devrimci canlara ölüm mukafat Uyan Mahir yoldaş uyan gör hali

Şah Ozan Devrim'im halkına aşık Ne diyem bu düzen karmakarışık Şafakla diren gel ol bize ışık Uyan Mahir yoldaş uyan gör hali

ABUZER LEBLEBİCİ
SELAM

Selam, Ehlibeyt yolunda olanlara, onların tertemiz yolunu sürdürenlere olsun. Hüseyin-i kıyama katkıda bulunarak ve davayı muhin olan Kerbelâ kıyamını candan anlayarak omuzlayan kardeşlere, canlara, erenlere selam olsun.

Yüzyıllardır Ehlişünnet hakimiyeti altında ezilen yığınlar, inançlarından taviz vermeden davayı bize ulaştıran canlara müteşekkirimiz. Pir Sultan'lara Abdal Musa'lara, Baba İshak'lara binlerce teşekkür ederiz.

Canlar, Ehlibeyt davası yalınayaklıların, yoksulların, zahmet çekenlerin, ezilenlerin davasıdır. Tarihte anti-devrimciler bu davayı kendi menfaatlerine alet etmek istemişlerse de başarılı olamamışlar, sonları hüsrân olmuştur.

Ehlibeyt mektebi daima devrimci, yenilikçi ve bilim ile beraber devam etmiş, mazlumların koruyucusu zalimlerin amansız düşmanı olmuştur. "Canlar gelin bir olalım" diyen Pir Sultan

Dünyamı değiştim Şubat'ın onu Sene doksan iki bir pazar günü Cenazemi kılan Hasan Özcanlı Ecel gömleğimi biçti gidiyor

Yazdığım eserler burada kaldı Mariften mürşitten feyzini aldı Dillerde söylenen Ali Özsoy oldu Şu fani dünyadan göçtü gidiyor

İsmim Ali Dede soyad Özsoy'um Ocağım Gani Abdal Sivrialan köyüm Komşular arz etti efendim deyin Hilal kaşlarını yıktı gidiyor

Sivas vilayetim Şarkışla köyüm Erenler evladı çeker mi ceza Elmapınar'ı diye vaat etti bize Talipler mezarım eşti gidiyor

Benli suratlarım hilal kaşlarım Gerçek oldu hayallerim düşlerim Benim ihmal durup gafil işlerim Uçurdum elimden geçti gidiyor

Güvenmen dostlarım bu dünya yalan Sana malum olsun eşim İsmihan Biri Elmapınar biri Sivrialan Ecel peşimize düştü gidiyor

Abdal'ın mesajına kulak verin. Pir Sultan "bizim için her gün aşura ve her yer Kerbeladır" nidasını haykırıyordu. Bu nidaya kulak verin ki kurtuluşa erenlerden olasınız.

Allah'ın rahmeti Resulüne, Ehlibeytine, taraftarlarına ve de Hüseyin-i kıyamı omuzlayan sadık takipçilerine olsun.

AHMET AKAR
Şİİ ŞERİATÇILAR

Kervan'ın Şubat 1993 sayısında "Bektaşilik kanserinden kurtulmadıkça" başlıklı bir yazı yayımlanmış. Alevi-Bektaşiliğe açıkça saldırıda bulunuyor. Yazının sahibinin Çorum'da *Aşura* ve *14 Masum* ismi altında, koyu şeriatçı İran yanlısı bir dergi olduğu ortaya çıkıyor. Bunlar o kadar ileri

Bu gönül Kervan'ı

DERVİŞ BABA

Kervanımız kalktı düzöldü yola Dostlarımız koşup katılsın diye Pir Bektaş Veli'den bir himmet ola Diyen canlar koşup katılsın diye

Bu gönül kervanı yükü sevgidir Malı sevgi ise mülkü bilgidir Kervanı yürüten birlik selidir Daha çok ileri atılsın diye

Pir Bektaş Veli'den destur almışız Seyyid Nesimi'yle Dâr'a durmuşuz Kervanı Bedreddin'den devralmışız Pir Sultan'ca Şah'a varılsın diye

Derviş Baba bu kervanda yer aldı Kızıştı kavgamız katar yol aldı Yetmiş iki millete haber saldı Dağlar beller aşip katılsın diye

gidiyorlar ki, Pir Balım Sultan'ı "Hristiyan papazı" diye horlamaya çalışıyorlar. Bizim nazarımızda Hristiyan papazı da insandır, saygı duyarız. Bizim felsefemizde "yetmişiki millete ayıp nazarla bakma" diye bir olgu vardır. Yunus Emre'miz de bir söyleğinde "adımız miskindir bizim / düşmanımız kindir bizim / biz kimseye kin gütmeyiz / kamu alem birdir bize" diyor ki, bu bizim evrensel insan haklarına ne derece saygılı olduğumuzu anlatır.

Alevilik kültürünü günümüz kuşaklarına bayrak gibi taşıyan, sürekli sevgiden, hoşgöründen, ilim ve irfandan, barış ve özgürlükten, eşitlikten, kardeşlikten yana olan, tüm insanları Hak bilen Bektaşiliğe "kanseri" diyecek kadar ileri giden bu zavallı insancıklara, Edip Harabi baba erenlerin şu şiiri (Şinasi Koç Dede'nin bir kitabından aldım) cevap teşkil etmektedir:

Zahit riya ile namaz kılmazdı Kalbi selim abdı süphan olaydı Halkın günahını boynuna almazdı Vakıfı esrarı kuran olaydı

Bu bir ibret durur merdi kamile Çünkü vaiz eyliyor cahil cahile Derya kadar ilmi olsa nafilâ Yeterdi bir katre irfan olaydı

Rahi delaletten ayak çekerdi Hakikat rahine doğru giderdi Ehli beyti cana dilden severdi Eğer kendisinde vicdan olaydı

Bu sehvü sücûda vermezdi cevaz Taş duvara karşı kılmazdı namaz Kibleyi tahkika eylerdi niyaz Eğer kalbinde meyli iman olaydı

Esrarı Hüdâyı idrak ederdim Rahi hakikata doğru giderdim

Sevgili Ali Özsoy Dede'miz geçen yıl şubat ayında hakka yürümüştü. Celal Zeren dostumuzun bu şiirini yayınlarken, ölümünün birinci yıldönümü münasebetiyle Ali Özsoy Dede'mizi sevgi ve saygıyla anıyoruz.

Kervan

Kızım İnci mezarımı gördü mü Ben terk ettim vatanımı ulumu Kimse bilmez içimdeki derdimi Bülbül gibi dilim durdu gidiyor

Aşık Süleyman destanımı söylersin Eşim dostum taliplerim dinlesin Kuzuların kulakları çınlasın Pir Sultan aşkına içti gidiyor

Herkese hakkını eyledi helal Gözler lamelif gözlerin hilal Destanımı yazan talibin *Celal* Bülbülüm elinden uçtu gidiyor

Harabi bu sırrı beyan ederdim Eğer zaman mekan ihvan olaydı

AŞIK EFKARİ
ALİ AŞKINA

Yolum Hacı Bektaş Veli'nin yolu Ufkum İmam Ali Muhammed ufkı Erenler aşkına içelim meyî Muhabbet edelim Ali aşkına

Zalimlere karşı hep bir olalım İkrar verdik yolumuzu bilelim Fikrimizden ayrılığı silelim Bir olalım canlar Ali aşkına

Yetmez mi unuttuk aşkı niyazı Kışa çevirdiler baharı yazı *Efkari* çalalım beraber sazı Muhabbet edelim Ali aşkına

NAZİM ÖNCÜ, KARTAL
GENÇLİK

Lise son sınıfa gidiyorum. **Kervan** ile yaklaşık bir ay önce tanıştım. Çok beğendim, büyük bir zevkle okuyorum. Yoldaş Rıza Yürükoğlu ve çeşitli Alevi aydınlarının Avustralya'da düzenlemiş olduğu paneli tüm ayrıntılarıyla bizlere ulaştırdığınız için teşekkür ederim.

Dergide dikkatimi çeken birşey oldu. İlerici, devrimci gençliğin sorunlarından bahsetmiyor, ya da **Kervan**'a bu konuda mektuplar gönderilmiyor.

Benim dergiden istediğim şu: Gençliğe yer verin. Gençlere ulaşma. onları bilgilendirme tabii ki gençlerin yardımı ile mümkün olabileceğinden, derginizin bizleri görevlendirmesini istiyorum. ●

CEM'in Mart 1993 sayısında, yayın koordinatörü Sadık Gök-su, Pir Sultan Abdal Derneği'nin yöneticilerine ve derneğin dergisinde yazan değerli Alevi aydınlarına düzeysiz bir dille saldırıyor.

Cem'in yaptığı yakışsızlık burada kalmıyor, **Kervan'a** da iftira attırıyor. Almanya Alevi Birlikleri Federasyonu (ABF) yöneticilerinden İsmail Elçioğlu ve Ahmet Aydemir'in imzalarıyla dergide yayınlattırılan bildiri, **Kervan'a** yönelik dayanaksız suçlamalar taşıyor.

Cem, Alevi toplumunun "diyanet", "kurultay" ve "Dergah'a tutum" konularındaki eğilimine ters düşmekte, bu nedenle güç ve itibar yitirmektedir. (Alevi dernekleri, aydınları Diyanet'in KALDIRILMASI'nı istiyorlar. "Dergahsız kurultay" girişimi kabul görmedi. Dergah'a bağlılık konusu, Cem'in yanıtlamayacağı sorularla dolu.)

Cem, bu durumdan kendi yanlış çizgisini düzelterek değil, Pir Sultan Abdal derneğine doğrudan, **Kervan'a** da İ.Elçioğlu/ABF üzerinden saldırarak çıkmaya çalışıyor. Bir yandan da Diyanet'te reorganizasyon(!) görüşünü devlete "dayatma", kurultayla ilgili vaatlerde bulunup beklentiler ("tarihsel vakit ve zamanın geldiği", "Alevi partisi, örgütü" olacağı, "yeni haklar" elde edileceği, vb...) yaratma çabasıdır.

İftiralarınızı kanıtlayın!

İ.Elçioğlu-A.Aydemir'in bildirisinde **Kervan'a** karşı yazılanlar çirkindir.

Bildirinin yazdığına göre İsmail Elçioğlu, "Anadolu Aleviliğinin maksatlı olarak bazı kişi, kuruluşlar ve yayın organları tarafından amacından sapırıldığı" nı saptamış. Türkiye'de çeşitli çevrelerle ve Cem dergisiyle "ikili görüşmeler" yapmış. Sonuçta yayınlamaya karar verdikleri bildiride bizimle ilgili olarak şunları yazıyorlar:

"... Bugün gelişen Alevilik hareketini sömürmek isteyen Alevilik dışı kuruluşlar (TKP'nin bir kanadı, bazı guruplar) bir tarafta Aleviliği şartlanmış siyasatlarının peşine takmak isterken diğer bir taraftan da aynı amaçla Alevi olduğunu söyleyen yol düşkünleriyle çıkar açısından iş birliği yaparak ülke ülke geziyorlar. Pano-ler, Cemler ve kültür geceleriyle Alevi toplumunu sömürmektedirler." (İ.Elçioğlu-A.Aydemir imzalı ABF bildirisi, Cem, Mart 1993, s.53) (abç)

Amacımız da, Aleviliğin mücadelesini engellemek, Cem'in kurultayını sabote etmiş.

Biz işçi sınıfı devrimcisiyiz. Görevimiz "doğruyu söylemek"tir. Bu yüzden hep zor durumlarda kalmış olsak bile bu böyledir! Bakın, ortaya koyduğumuz doğrular karşısında bazı "sol" çevreler "tarikatçı" derken, Elçioğlu gibi bazı Alevi çevreler de böyle haksız, kanıt-sız suçlamalarda bulunuyorlar. Cem neyse de, bir Alevi örgütüne bu yakışmıyor.

Ama, madem ki başlattınız, bize iftirayı yanıtlamak, size de iddianızı KANITLAMAK düşer.

* "Alevilik dışı kuruluşunuz." Hayır, ALEVİYİZ. Ve de

Yol düşkünleriyle bir yere varılmaz

SOSYALİSTİZ. Sosyalist düşüncelerimizle Aleviliğin tarihsel amaçları arasında en ufak bir çelişki görmüyoruz.

* "Aleviliği sömürmektesiniz." İddianıza tek bir örnek verin, KANITLAYIN! Biz gezilerimizi kendimiz finanse ediyor, kimseye yük olmamaya özen gösteriyoruz. Duygu sömürsü ise, bütünüyle yabancı olduğumuz bir kavramdır.

* "Aleviliği şartlanmış siyasatinizin peşine takmak istiyorsunuz." Bütün yaptığımız, konferans/panellerde, dergimizde, işçi sınıfının atası olan Aleviliğe, doğru ne ise onu göstermektir: İşçi-Alevi musahipliği ve Aleviliğin Dergah çevresinde, Dergah'ı merkez bilen örgütlenmesi! Kaldı ki bunlar bizim icadımız değil, tarihten bugüne gelen pratiğin kendisidir.

* "Yol düşkünleri ile çıkar

Kervan'a iftira atanları, tüm iddialarını kanıtlamaya çağırıyoruz

acısından işbirliği yaparak ülke ülke geziyorsunuz." Avustralya konferanslarından söz ediyorsunuz. Açıklayalım. Oradaki canların "Rıza Yürükoğlu'nun Avustralya'ya edep-erkan bilen, 'çağdaş' bir Dede ile birlikte gelmesi" isteği uyarınca Türkiye ve Avrupa'da ulaşabildiğimiz dostlara sorduk. Çok kısa bir süre içinde, Avrupa'da siz ve sizin gibi çevrelerin tavsiyesi ile bir Dede bulduk. Kimliğini de görüşlerini de bilmediğimiz bu Dedeyi Avustralya'ya gönderdik.

Bu insanın kişisine değil Dedelik kurumuna saygımızdan ötürü kendisi hakkında şimdiye kadar görüş belirtmemiştik. Ancak, başlattığınız tartışmayla hakkımızda "çıkart birliği" gibi ağır bir ithamda bulunduğunuz için bazı noktaları açıklayalım:

Gezi boyunca, Avustralya'daki canlara tavsiye etme talihsizliğinde bulunduğumuz Dede'nin Dedeliği, edep-erkanı hiç bilmediğini gördük. Görüşlerine hiç katılmadık, topluma mali yük oluşunu ta başından onaylamadık. Ancak, topluma Dedelik yaptığı ortamda bunları eleştiri konusu yapmadık. Gezi sonuna dek kendisine tahammül ettik.

"Dergah nerede? Orası müzedir yahu". "İcazeti kimden alacağız?". "Diyanet'te yer almayın diyen ilk Cem'dir ve benim". "Ali tam bir laiktir". "İslamiyet Alevi-Sünni diye ikiye ayrılır". "Alevilik ilk insanla birlikte ortaya çıktı"... Bunlar, Mevlana'yı öven, Darwin'in evrim teorisini reddeden Dede'nin ağzından saçılan bazı "inci"lerdir.

İsrarınız karşısında, "yol düşkünüdür" dediğiniz bu Dede'nin

kimliğini açıklayalım: Doğan Dede'lerin ocağından **Ahmet Kömürçü**. Federasyon'un üyesi, Derviş Tur/İ.Elçioğlu'nun

destekçisi, Cem'in propagandacısı. Cem'i çıkartan Süleyman Cem, Kömürçü'nün dayısı oluyormuş. İlginç değil mi?

"Yol düşkünü" suçlamasına gelince, Kömürçü'yü en iyi yine sizin tanıdığınızı düşünüyoruz.

Şu soruları yanıtlayın

1. Cem'in yayın koordinatörü Sadık Göksoy ilan ediyor ki:

"Cem, Devlet yapılanmasında varlığını daha uzun süre sürdüreceği anlaşılan **Diyanetin** -yalancı pehlivanlık yapanlardan olmamak için -sorumluluk ve gerçekçilik adına **reorganizasyonundan yanadır**". (Cem, Mart 1993, s.35) (abç)

Tekrar ilan ediyor ki, Alevilikle Sünniliği "ortak ilkelere" anlaştıracaklar. Sünni İslam şeriatından vazgeçmeyeceğine göre, demek ki Aleviliği şeriata, Diyanete, devlete çekecekler! "Ödün vermeyiz" dedikleri ilke budur.

Öte yanda, Temmuz 1992'de yayınladığı ABF bildirisinde "başta Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere şeriat düzeninin temsilcileri..."nden söz eden İ.Elçioğlu, Almanya'daki Alevi kuruluşlarının 22-24 Ocak 1993 tarihli ortak açıklamasındaki şu görüşün altına imzasını atıyor:

"Devletin laik olması gerekir ilkesinden hareketle laikliğe ters ve tek yanlı Diyanet İşleri Başkanlığının kaldırılmasını ve dileyen her dinin, mezhebin kendi örgütlenmesini kendi başına yapması için olanak sağlanmasını... istiyoruz."

Cem'de yayımlanan son bildirisinde "Diyanet İşleri Başkanlığı Sünni ideolojisinin temsilcisidir" diyen Elçioğlu, Aleviliği "Devletin ve Diyanetin kucağına atanlara" yıldırımlar yağdırıyor.

Sorumuz şu: Bu İ.Elçioğlu nasıl oluyor da, Aleviliği "Devletin ve Diyanet'in kucağına atma" niyetini tekrar tekrar ilan eden Cem'in düzenleyeceği toplantının Avrupa sorumluluğunu kabul edebiliyor?

2. Alevi Kurultayı elbette toplandı. lanmalıdır. Federasyonun Kurultay'ın Avrupa sorumlusu olması da olumlu olur. Ama, a) tüm toplumun görüş birliği (konsensus) anlamına gelecek olan Kurultay, ciddi, kapsamlı hazırlık ister. Aceleyle getirilemez. b) Aleviliğin merkez örgütü, başı **Dergah**'ın bilgisi, onayı olmadan Kurultay **toplanamaz**. Toplanan sahtesi olur.

Cem'in toplantısına Türkiye'de onay veren Alevi örgütü kalmamışken, Elçioğlu ve ekibinin bu gayretkeşliği nereden ileri geliyor?

"Dergahsız Alevilik" düşü kuran, Aleviliği devlete, dine, egemen sınıfa çekmeye çalışan akımlarla, onların peşinden giden YOL DÜŞKÜNLERİYLE bir yere varılmaz.

Almanya Alevi Birlikleri Federasyonu üyesi canların, federasyon yönetiminin bu tür sorumsuzca davranışlarını düzeltmeye inanıyoruz.

KERVAN

■ Aylık dergi. ■ Sahibi: Genel Ajans Ltd. Şti. adına Semih İra ■ Sorumlu yazı işleri müdürü: Semih İra ■ Yazışma adresi: Merkez yönetim bürosu: Piyerloti caddesi, 17/4, Çemberlitaş, İstanbul. Tel: (0)516 84 64 ■ Temsilcilikler: Adana: Ünal Akbulut, Kiremithane Mah. 1304 Sok. No:36, Yüreğir ■ Ankara: Gürkan Gür, PK 216, Cebeçi. ■ Antalya: Ali Koyun, Yeşilova Mahallesi, Ümit Sokak, No:10 Serinyol. ■ Antalya: Ahmet Aydın, Özgürlük Mah. Reisi Kaplan Cad. Toros Apt. No:47/B. ■ Bursa: Ender Can Genç, Çakırhamam Temiz Cad. Sütmen İşhanı, Kat:3, No:39 ■ İzmir: Adnan Ayhan, 3.Beyler Yaparsoy İşhanı, Kat 5, No:505, Konak ■ İzmit: Muradiye Yılmaz, Hürriyet Cad. No:17/1-A ■ Mersin: Mehmet Yılmaz, Bahçelievler Mah. 346 Sok. Dincer Apt. No:3/7 P.K.3, Pozcu ■ Silifke: Cihangir Akdemir, Say Mah. 535. Sok. No:33 ■ Söke: Av. Mustafa Açıcı, Yağcılar İşhanı, Kat:2 ■ Turgutlu: Nerman Karabulut, Altay Mah. Akgün Sok. Kat:1 No:2 ■ Zeytinburnu: Fatma Biçer, Yenidoğan Mah. 42. Sok. No:148/6 ■ Avrupa Genel Temsilcilik: Murtaza Dersimli, P.O.Box 1822, Londra N1, İngiltere. ■ Diğer yurtdışı temsilcilikleri: Fransa: Şanver Şen, c/o 37 Rue d'Hauteville Paris 75010. ■ Almanya-Frankfurt: Şirin Günel, Neuhof Str. 13, 6 Frankfurt am Main 1. ■ Almanya-Münih: Hikmet Yalçın, Lessing Str. 41, 8047 Karlsruhe. ■ İsviçre: Ahmet Kısa, 7 Rue de Lancy, 1227 Carouge, Cenevre. ■ Hollanda: Tayfun Hüseyin Keleş, Postbus 5856, 3008 AW Rotterdam ■ Avustralya: Cemil Alkan, P.O.Box 106, Auburn 2144, Avustralya. ■ Basım öncesi hazırlık: Genel Ajans. ■ Baskı: Keni Basımevi ■ Dağıtım: Birleşik Basın Dağıtım ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme ya da kısaltma hakkı dergimize aittir. Hiçbir yazı geri verilmez. ■

■ Yıllık abone bedelleri: Yurtiçi: 100 000TL, İngiltere: 17 Sterlin, Almanya: 80 DM, Fransa: 200 FF, Hollanda: 60 HFL. İsviçre 65 SFr, Amerika 53 \$ Avustralya: 53 \$ ■ Havaleler: Yapı ve Kredi Bankası, Aksaray Şb. Genel Ajans, Hesap No: 3549-3

KERVAN'IN İÇİNDEN

- 4 BELEDİYE İŞÇİLERİ
Genel-İş'in işverenlerle işbirliği / Belediye-İş Balıkesir şb.bşk. *Süleyman Tosun*'la söyleşi / Basın açıklamaları
- 8 BİR SENDİKACI PORTRESİ
Petrol-İş Yarımca şube başkanı *Ali Buğdaycı* ile söyleşi
- 10 İŞÇİ SAĞLIĞI
Dr.Haldun Sirer görüş ve önerileri
- 14 İKİ PANEL
Bursa, Ayvalık'ta görüşlerin çarpışması
- 15 ALEVİLİK-BEKTAŞİLİK
Dertli Divani Baba'nın kaleminden "Cem'de 12 Hizmet"
- 19 HZ.ALİ VE ALEVİLİK
Lütfi Kaleli yazıyor
- 20 HUBYARLI ALEVİLER
Hubyarlı şeyhi *Hıdır Temel*'le söyleşi *Nejat Birdoğan*
- 26 GERÇEK SOSYALİZM RUSYA'DA HIÇ KURULMADI
Rusya Komünistlerinin Partisi'nin (RPK) lideri *A.Kryuçkof* yoldaş ile söyleşi
- 31 8 MART
Kadın sorununda bugünden yapılacak çok şey var
- 32 1 MAYIS
1 Mayıs'ı bir işçi bayramı coşkusuyla kutlamalı ve bir olmalı, iri olmalı, diri olmalıyız

Oniki Eylül faşist darbesi esas olarak işçi sınıfına ve onun örgütlerine karşı yapılmıştır... Ve tabii 70'li yıllarda işçi sınıfımızın gözbebeği DİSK tüm bu saldırılardan nasibini almış, yöneticileri tutuklanmış, işkenceden geçirilmiş, haksız yere yıllarca cezaevinde yatırılmıştır.

Bu dönemle ve ardından gelen ara dönemle ilgili sendikamız Belediye-İş çeşitli yorum ve değerlendirmeler yapmıştır. (Bakınız: 3., 4.Kongre kararları) DİSK'e yapılanları işçi sınıfımızın bütününe vurulmuş bir yumruk olarak nitelemekteyiz. DİSK ne olursa olsun açılmalı ve gaspedilen tüm para ve mal varlıkları derhal üyelerine teslim edilmeli idi...

MADALYONUN ÖTEKİ YÜZÜ

Sendikalar, siyasi partilerden farklı olarak işçi sınıfının ekonomik-demokratik hak mücadelesini verirler... Esas varlık nedenleri birliktir.

Sendikalara, "işçinin en geniş ordusudur" demek yanlış olmaz. Bu nedenle sendikalar kendi üyeleri arasında din, dil, ırk, mezhep, renk ayrımı yapmaz. Sendikaya üye olmak için soyadının işçi olması yeterlidir.

70'li yıllara bir göz atalım. O yılların hayhuyu içinde DİSK, başarılarıyla, yarattığı güzelliklerle sendikal planda işçi sınıfının en ileri mevzisiydi. Ancak bu konfederasyonu oluşturan üye sendikalar da Türk-İş'ten kopmuştur. Doğru muydu yanlış mıydı, tartışma konusudur. Ama... sendikaları hangi gerekçe ile olursa olsun bölmek, ancak ve ancak düşmanın ekmeğine yağ sürmektir. (...)

Sendikalarda siyasi, dini, ırk, milliyet ayrımından hareketle bölücülük yapmak düşmanın ekmeğine yağ sürmektir.

Bugün objektif olarak işçi sınıfımızın ezici çoğunluğu **Türk-İş'te** örgütlüdür. Ve beğenilmeyip dudak bükülen Türk-İş, işçi sınıfımızın tarihinde

önemli kilometre taşı sayılacak mücadele dersleri ile doludur. 87 Petrol-İş grevleri, Kazlıçeşme grevleri, belediye grevleri, maden işçilerinin şanlı grevi ve Ankara yürüyüşü... Türk-İş devrimcileşmektedir... Yine 90'larda, yani en büyük konfederasyon Türk-İş iken, grevde kaybedilen işgünü sayısı tüm Türkiye tarihinin görmediği boyutlardadır. Meşhur 3 Ocak eylemi dahi işçi sınıfımızın sendikal birliğinin korunduğu dönemde neleri başarabileceğine küçük kanıtlardandır.

Bugün devrimcilik Türk-İş'te birlikte yeni tutum almaktadır. Bugün işçi sınıfımızın turnusol kağıdı Türk-İş'te birlikten yana tutumdur. Belediye-İş Balıkesir şube yönetimi olarak Türk-İş'te olmaktan gurur duyuyoruz.

SONUÇ

DİSK kapatıldığında üye işçiler ve orta düzeyde yöneticiler kısa bir bocalama geçirdi. Sınıfla bağlarını koparmamış kadroların ve işçi sınıfımızın tercihi "Türk-İş'te birlik"ten yana oldu. Tüm bu gelişmelere "işverenlerin ve 12 Eylül'ün zorlamasıyla oldu" diye dudak bükmek, işçi sınıfını ahmak yerine koymaktır. Tamam, yer yer zorlama vardır. Ancak işçi sınıfının zorlayıcı tercihi daha ağırlıktadır. O da Türk-İş'te birlik tercihidir.

DİSK üyesi işçilerin Türk-İş'e akmasıyla, tabiatıyla Türk-İş bir değişim sürecine girmiştir. T.Harb-İş sendikasının son kongresinde geçirdiği keskin devrimci dönüşüm akıllardadır. Eski DİSK Aster-İş'te mücadele veren işçi kadroların çoğunluğu bugün T.Harb-İş'te gururla genel merkez ve şube yöneticiliği yapmaktadır. Yine Belediye-İş'ten örnek verecek olursak, genel merkez ve şube yönetici-

DİSK Genel-İş ve sarı sendikacılık

Belediye-İş Balıkesir şubesince hazırlanan bir değerlendirmeyi bazı kısaltmalarla yayınlıyoruz

lerimizin %80'i eski Genel-İş'te şu veya bu düzeyde görev yapmış kadrolardır.

Hal böyleyken DİSK açıldı. Mal varlığı ve parası geri verildi. Milyarlarca para çarçur edildi. Yöneticiler bazen bir milyarı bulan tazminatlar aldı. DİSK yöneticilerinden 10-12 yıl içerisinde sınıfla bağı kalmamış, milletvekilliği, turizm işletmeciliği, halıcılık yapanlar, birdenbire ortalığa dökülüp berbat ve utanç verici yöntemlerle sendikacılığa soyundular.

Bir iki örnek verelim: DİSK Nakliyat-İş önce TÜMTİS'e katılma kararı aldı. Nakliyat-

İş'in genel başkanı TÜMTİS kongresinde seçilemeyince, bu kez DİSK TÜMTİS'i mahkemeye verdi. DİSK Tekstil sendikasında işçinin milyarlarca parası el altından REPO'ya verildi... Yine DİSK Gıda-İş'te ve çeşitli DİSK'e bağlı sendikalarda "ölümleri üye yapma" ve bu yolla şişirilmiş üye kayıtları seferberliği başlatıldı.

Bir de bizim işkolumuzda örgütlü Genel-İş sendikası var ki, yaptıkları "dillere destan", SHPLi, CHPLi işveren vekili belediye başkanlarının kucağında oturup, sendikal örgütlenmeye giriştiler. Adana belediyesi, Uşak belediyesi ve Ankara Çankaya belediyesinde bu konularda ciddi kanıtlı örnekler var.

Eli telsizli patron çavuşları işçiye baskı kurarak "ya Genel-İş'te örgütlenirsin ya da kadro- nu vermem, ezerim" diyerek işçi üzerinde oyunlar oynamış ve kısa metrajlı başarılar elde etmişlerdir. Uşak belediye başkanının bu konuda söylediklerinin video kayıtları elimizde! Adana belediyesinde belediye arabalarının işçileri gurup gurup taşıyıp, Genel-İş'e zorla kaydettiği yolunda kanıtlar elimizde! Yine hepimizin yakından bildiği Susurluk belediyesi örneği: İşçi alacaklarını ödeyemeyen bir belediyemizdir. Bu belediyede işçiler işten atılmakla, kadro vermemekle tehdit edilerek Belediye-İş'ten istifa ettirilmişlerdir.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz, DİSK'in bugün gittiği yol **çıkmazdır**. Turgut Özal'ın "sendikal rekabet iyidir" sözünün koltuk değnekliğini maalesef bugün DİSK yapmaktadır. Tarihte yaşadıklarımız göstermiştir ki, sendikal rekabet işçiye zarardan başka hiçbir şey getirmemiştir. İşçi ne kadar

büyük, güçlü bir sendikada örgütlenirse o denli başarılı ve güçlü olur. Son Ankara eylemimiz ve ülke çapında 2 saatlik iş bırakma direnişimiz bunun kanıtıdır. İşçi ancak birlik olursa, demokrasiyi geliştirirse, haklarını meşru ve militan eylemlerle alma yoluna girerse başarıya gider. Ötesi karanlık, boş bir yoldur. Genel-İş sendikasının yaptığı "bölücülük"tür, "sarı sendikacılık"tır.

Genel-İş sendikası Balıkesir şubesi çalışma raporunda "Belediye-İş sendikasının ülke çapında yaptığı sözleşmelerin aşamadığı" yazmaktadır... Onları kamuoyu önünde tartışmaya çağırıyoruz.

Utanmadan, örgütlü oldukları bölgelerde temsilciliklerin gizli oy-açık sayım esasına göre yaptıklarını söylüyorlar. Kuyruklu yalan!

Belediye-İş sendikamızı, yasanın boşluklarından faydalanıp yetki talebinde bulunmakla suçluyorsunuz. Buna olsa olsa "yavuz hırsız evsahibini bastırır"la yanıt verebiliyoruz. İşçiye işverenler aracılığıyla baskı kuran siz, sendikal bölücülük yapan siz, milyarlarca lirayı haksız biçimde cebeye indiren siz, sarı sendikacılığa, icazetli sendikacılığa soyunan **SİZ!** Ardından kalkıp sendikamız Belediye-İş'e dil uzatıyorsunuz...

Biz Belediye-İş sendikası olarak genel hizmetler işkolunun sadece yetkili değil, meşru tek sendikasıyız. Birlik, Belediye-İş'te sağlanmıştır. Bunu bozmaya ne sizin, ne Türkiye'deki tüm belediye başkanlarının gücü yetmeyecektir.

Yüzde 80 işçiyi örgütlemişiz, sendikal demokrasiyi konuşmayı bırakıp bayraktarlığını yapıyoruz. Ülke çapında, iki toplu sözleşmedir militan eylemlerin mızrak ucu olduk. Şimdi... "Belediye-İş sendikamız artık sendikal birliğin de mızrak ucudur, göreceğiz el mi yaman, bey mi yaman!" diyoruz.

Yaşasın işçilerin birliği

Belediye-İş sendikası Balıkesir şubesi

SUSURLUK'TA İŞVEREN - GENEL-İŞ İŞBİRLİĞİ

Tahsin Bozoğlu da Genel-İş'çi!

"Susurluk Belediye-İş sendikası kapı dışarı: Yeri Genel-İş yetkililerine verildi"

Susurluk Belediye Başkanı Tahsin Bozoğlu'nun binası içindeki Belediye-İş temsilciliğini zor kullanarak boşalttığı gerekçeyle suç duyurusunda bulunuldu. Başkan Bozoğlu'nu derebeyi gibi davranmakla suçlayan Belediye-İş sendikası başkanı Süleyman Tosun "yasal olmayan durum cezasız kalmamalı" şeklinde konuştu.

İlginç olay Balıkesir'de günün konusu oldu. İddialara

göre önceki gün sabah saatlerinde Belediye-İş sendikasının ilçe temsilciliğine gelen Başkan Tahsin Bozoğlu buradaki görevlilerin odayı derhal boşaltmalarını istedi. Olaya karşı çıkan sendika ilçe temsilcisi Ziyaettin Tekin'i iterek kapı dışarı etti ve "sizin burada

Bu haber, 13 Mart tarihli Balıkesir Demokrat gazetesinde yayınlandı

artık işiniz yok" diyerek oda-yı Genel-İş sendikası yetkilile-

rine tahsis ettiğini (abç) söyledi.

Temsilcilikte bulunan bir takım evrakları ve sandalyeleri kapı dışına atan Başkan Tahsin Bozoğlu, elinde bulunan ve kendisinden alınmak istenen dosyaları ise yanmak-ta olan sobaya attı.

Olay sonrası Susurluk ilçesine giden Belediye-İş Sendikası Başkanı Süleyman Tosun olayın üzücü olduğu kadar düşündürücü olduğunu söyledi. Tosun, Bozoğlu'nu bir derebeyi gibi davranmakla suçlayarak "bu iş cezasız kalmamalı. Yasal olmayan yollara başvurarak sendikadaki evrakları ve eşyaları kapı dışarıya atıp (yeri) kendisine yakın sendikaya vermesi.. yakışmaz. Bu işin peşini bırakmayacağız" diye konuştu. ●

İşçilerle bağlarımızı pekiştirecek yöntemler bulmalıyız

Belediye-İş sendikası Balıkesir şube başkanı **Süleyman Tosun**, görüşlerini **Kervan** muhabirlerine anlattı

Kendinizi tanıtır mısınız, sayın başkan?

Ben Süleyman Tosun, 1964 Balıkesir doğumluyum. İlkokulu Balıkesir'de, orta ve liseyi Trabzon'da devlet yatılı okullarında okudum. 1979'da Balıkesir belediyesi otobüs işletmelerine çaycı olarak girdim. Burada Bes-İş'in örgütlenme çalışmalarına katıldım. Sendikada personel olarak çalıştım. 1992 yılında belediyeye işçi olarak girdim. Aynı yıl önce sendikamızın delegesi oldum, sonra da genel kurulda Balıkesir Belediye-İş şube başkanlığına seçildim.

Sendikal mücadele üzerine görüşlerinizi kısaca anlatabilir misiniz?

Yaklaşık 10 yıldır sendikanın içindeyim. Başkanlığa aday olmadaki en önemli etken, üyelerin sendika yöneticileri tarafından savaşılan ve yönetim boşluğu idi. Sendikacılık da sadece ücret sendikacılığına indirgenmişti.

Benim anladığım kadarıyla sendika, üyelerinin derdlerine ilaç arayan doktordur. Sendikacı icra memuru, ya da çoban değildir. Sendikaların daha çok organizatörlük, koordinatörlük görevini yaparak her alanda işçinin bilinçlenmesi, verimli olması ve her alanda kararlara katılabilmesi için çalışması gerekir.

Sendikalar sadece işçi kitlelerine değil, işçinin ailesi ve çocuklarına da yönelik çalışmalar yapmalı. İşçiyi bir bütün olarak düşünmeli. İşçinin eşi, ailesi onun eline baktığı için onlar da kabul edilmeli, üye sayılmalıdır. Sendikalar çeşitli etkinliklerle bu kesimi çalışmalara katmalıdırlar.

Balıkesir bölgesinde nerelerde örgütlünüz ve üye sayınız nedir?

Otuziki belediyede örgütlüyüz. Şubemizin 1992 rakamlarına göre 2900 civarında üyesi var. Bandırma, Gönen, Ayvalık, Zeytinli, Altınova gibi birimlerde Genel-İş'e geçişler oluyor.

Genel-İş'e geçişler bilinçli bir tercih değil. Tüm Türkiye'de olduğu gibi şef, müdür ve hatta Susurluk'ta açıkça yaşadığımız gibi belediye başkanlarının açık tavrı var. Esas olarak işçi üzerinde ağır işveren baskısının rolü olmuştur. Seçimlerde karşımızda aday olup da işçinin yeterli desteğini alamayan, hoşnutsuz arkadaşlar da o sendikayı tercih etmişlerdir.

Balıkesir şubesinde, Türkiye'de sendikal hareketin pek alışkın olmadığı "ortaokul ve liselere yönelik resim yarışması", "bilgisayar kursları", "sendika içinde berber salonu" gibi ilginç bazı faaliyetler sürüyor. Tüm bunları yaşama geçirmekteki amacınız nedir?

Sendikada personel olarak çalıştığım dönemde, sendikacılığın hep dar çerçevede değerlendirildiğine şahit oldum, bundan nefret ettim. Dışarıda binlerce insan bilgisayar kurslarına giderken işçinin, işçi çocuklarının bundan mahrum kaldığını, yine burjuvazinin sendikaları halktan soyutlamaya çalıştığını biliyoruz. Resim yarışması, 118 kişiye verdiğimiz bilgisayar kursu sertifikası bunun içindir. Sendikamız işçiye ve ailesine hizmet ediyor.

Bu faaliyetler için finansmanı nasıl sağlıyorsunuz?

Bu çalışmaları merkezimizden ya da başka bir yerden destek almadan, kendi yağımızla kavularak gerçekleştiriyoruz. Sendikanın resmi kadrosu 2 tane. Ancak bu tüm çalışmalar için yetmiyor. Sendikanın yeni işlevleri yerine getirmesi için daha değişik kadrolara ihtiyaç olduğunu düşünerek kendi aramızda bir fon oluşturduk. Bu

fonla bir basın danışmanı, bir ilave çaycı ve muhasebe sorunlarını takiben bir arkadaşı istihdam ettik. Üyelerimizin eşlerini bilinçlendirmek üzere bir bayan üye istihdam ettik. Bunların ücretleri tamamen bağış ve özverilerle karşılanmaktadır. Yine aynı yolla sendika şubemize bir bilgisayar, bir faks alınmıştır.

Kursları uzmanlar mı veriyor?

Evet. Bilgisayar aldığımız firmadan uzmanı ücretsiz sağladık ve 118 işçi çocuğuna hakettirerek bu sertifikaları verdik. Bu arada ders aralarında beşer dakika konuşarak, öğrencilere "sendikanın öcü değil, işçinin öz okulu, örgütü olduğunu" anlatmaya çalıştık.

Bunun haricinde, sendika şubemize bir berber salonu açarak hem bir sosyal hizmeti üyelerimizin ayaklarına getirdik, hem de berber fiyatlarını

*Sendikalar, işçiyi
bir bütün olarak
düşünen yeni
yöntemler*

*geliştirmeli, sadece
işçi kitlesine değil,
işçinin ailesi ve
çocuklarına da
yönelik çalışmalar
yapmalıdırlar*

çok cüzi tutarak onların ayaklarını şubeye daha çok alıştırdık.

Bunun yanı sıra 23 Nisan'da sonuçlanmak üzere ilk, orta ve lise kategorilerinde resim yarışması düzenledik. Bunda da konuyu "çevre" olarak belirledik. Ödüllü oluyor bu yarışma, jürimiz de var. Bu yolla hem belediye işçileri olarak çocuk ve gençlerimizde çevre bilincini geliştirmiş, hem de sendikamızın adını en geniş emekçi ailelerde duyurmuş oluyoruz.

Bunun haricinde şehir merkezinde lokal açma çalışmamız var. Lokalimiz tadilat safhasında. Yakında hizmete girecek. Ayrıca, üyelerimizin eşlerine yönelik biçki-dikiş kursları, üyelerimizin çocuklarına yabancı dil kursları ile çalışmalarımızı pekiştirmek istiyoruz.

Daha değişik etkinlikler için projelerimiz de var.

Bu anlattıklarınız, sendikal hareketin işçi kesimiyle bağlarını derinleştirip güçlendirmesi ve yaşanan krizden çıkması açısından yeni yeni yöntemler, örneklerdir. Umut verici, sevindirici... Bu arada, bir de, yeni kurduğunuz ve çalışmalarını devam eden yardımlaşma sandığı olduğunu öğrendik.

Yardımlaşma sandığımızı kurarken amacımız şuydu. Ülkemizde kapitalizmin sömürsünün gittikçe arttığı bir dönemdeyiz. Bankaların, kan emiciler gibi işçi sınıfına ve emekçilere en ufak kredilerde %100'leri aşan faizler aldığını biliyoruz. Tüm bunlara karşı ve üyeler arasında dayanışmayı artırıcı küçük bir adım olsun, diye bu derneği kurduk. Derneğimiz düğünlerde, sünnetlerde, ölüm, yaralan-

ma vb. tüm acil durumlarda üyelere faizsiz kredi açabilecektir. İleriki dönemlerde ona değişik boyutlar kazandırmayı da düşünüyoruz.

Çok önem taşıyor, ama yine de belediye işçilerine sivrisinek gibi rahatsızlık vermesi nedeniyle Genel-İş üzerine bir sorumuz olacak. Bu sendikanın bölgedeki konumu hakkında ne söyleyebilirsiniz?

Balıkesir'deki konumlarına bakarsak, 12 Eylül öncesinde 1 Mayıs bildirisine imza atmayan birkaç sendikanın içindeydi Genel-İş. Ve DİSK'in o dönemde taşıdığı devrimci anlamı Genel-İş taşıyordu. Bugün de işçilere yararlı olacaklarına, sınıf hareketini ilerleteceklerine inanmıyorum.

Şimdiki Genel-İş için çürümüş unsurların, işveren destekli, SAHTE sendikası diyebilir miyiz?

Kesinlikle öyle. Sarının bile en koyusudur Genel-İş'in anlayışı. Bölgemizde

SHP'li belediye yönetimlerinin kucağında sendikacılık yapıyorlar. Belediye başkanları alenen "ben işçilerimin Genel-İş'e geçmesini istiyorum" demekte. Elimizde yüzlerce delil, belge var.

SHP'li mi?

Çoğunluk öyle. İşte Susurluk Belediyesi. Başkan SHP'li. Her işçiyi 30'ar milyon borcu var, ücretleri ödemiyor. Ve de "işçiye kadro vereceğim", "yoksa işten atarım" vb. diyerek işçileri Genel-İş'e geçmeye zorluyor.

Oysa işçinin gereksinimi BİRLİK...

Tabii. Ben işçinin birliğinden yanayım. Bu bugün Türk-İş'te sağlanmıştır. "Bu sağcı, bu solcu", "bu... şu ..." diye ayrı sendika örgütleyenler, işçi sınıfına en büyük İHANETİ yapıyorlar.

Her işkolunda tek sendika, ülke çapında tek konfederasyon olmalıdır. Hatta memurların da bulundukları işkollarındaki işçi sendikasına kayıt olmasını doğru buluyorum. Biz işçilerin birlikten başka güveneceği hiçbir şeyi yoktur. Birlik olacağız, mücadele edeceğiz ve hak yolunda kazanacağız.

Son bir soru. Sizce işçi sınıfının partisi nasıl olmalıdır?

Varolan partilerin işçi sınıfına ne fayda sağladığını bu yaşma kadar kestirebilmiş değilim. Bence bunlar, Rotary ve Lions kulüpleri gibi şeyler. Mevcut legal partilerle hiçbir yere gidilemeyeceğine ve işçi sınıfının kendi öz partisini kendi bünyesinden oluşturacağına inanıyorum. ●

İşçinin gücü birliğindedir!

İT ÜRÜR KERVAN
YÜRÜR

Bugün tüm ülke, işçi sınıfının olduğu gibi bölgemizdeki belediye işçilerinin de yığınla sorunu dururken salt koltuk kaygılarından ve işveren vekili belediye başkanlarına yaslanarak "örgütlenme" yapanlar Belediye-İş'e dil uzatıyor.

Belediye-İş, kendi işkolunda işçilerin %80'ini bağrında toplamış, ülkenin en ücra köşelerine kadar örgütlülüğünü yapmış, işçi sınıfının sendikal birliğinin gözbebeği, Türk-İş üyesi bir sendikadır. 1990-1992 sözleşmelerinde tüm Türkiye işçi sınıfına emsal teşkil edecek sözleşmelere imza atmış, yine bu dönemlerde yığınsal ve militan eylemlerde tüm işçi sınıfımızın ve emekçilerin de bir anlamda umudu olmuştur.

Tabii, birliği böylesine sağlamış ve bu gücünü böylesine akıllıca kullanan ve yüksek meblağlı sözleşmelere imza atan bir sendika, tüm işveren kesimlerinin olduğu gibi belediye başkanı işveren vekilleri-

Belediye-İş sendikası Balıkesir şube başkanı **Süleyman Tosun'un Genel-İş'in işveren desteğinde giriştiği bölücü saldırılara ilişkin basın açıklamalarını kısaltarak yayınlıyoruz**

nin de tepkisini toplamıştır.

Belediye-İş, sadece sendikal birliğin değil militan yığınsal eylemin de mızrak ucudur. Ve bunlarla da yetinmeyen Belediye-İş, çeşitli kongre kararlarıyla, tüzük değişiklikleri, karar tasarıları ile "darbelere karşı genel grev" tavrı ile "1 Mayıs işçi sınıfının bayramıdır" görüşleri ile, tüm sendika yönetim, denetim temsilcilerinin seçimle gelmesi ilkesi ile sendikal demokrasinin de gözbebeğidir.

Hal böyle iken işveren yetkilileri: i kucagında düne kadar tüccarlık, bakkallık, otobüs işletmeciliği yapanlar, bugün "sınıf sendikacılığı" adı altında **sahtekârlık** yapıyorlar. Milletvekilliği yaparken işçi sınıfına yabancılaşanlar bugün

"işçi dostluğuna" soyundular.

Sendikamız Belediye-İş, Genel-İş'in tüm işveren menşeli çirkin saldırılarına rağmen, tüm sahtekârca dillere rağmen sendikal birliğin de sınıf sendikacılığının da kalesi olmaya kararlıdır.

İt ürür, kervan yürür. Yaşasın işçi sınıfının birliği!

BELEDİYE-İŞ'E SAHİP ÇIKIN!

Sendikalar... kelimenin tam anlamıyla *işçinin birliğini* anlatır.

İşçiler tek tek, ya da beşer-onar kişilik gruplar halinde işverene karşı hiçbir hakkını

koruyamaz. Bırakın haklarını ilerletmeyi, e.inde varolan haklarını da kaybeder... Bu yüzden patronlar ne zaman sıkıştırlarsa işçiyi bölmeye çalışırlar. Önce, işçiler arasında siyasi ayrımlar sokarlar. Birine DYP'li derler, diğerrine SHP'li, bir diğerrine ANAP'lı. Oysa her işçi, siyasi görüşü ne olursa olsun işçidir.

İşçiler, o işyerine gelip çalışarak işgücünü satarlar. Karşılığında yevmiye, aylık olarak da maaş, ücret alırlar. Si-

yaseti, dini, mezhebi, milliyeti ne olursa olsun hepimiz işyerinde çalışırız ve o kazandığımız para ile çocuklarımıza ve kendimize daha iyi bir yaşam sağlamaya çalışırız. Bu yüzden sendikada din, dil, ırk, milliyet, mezhep ve siyasi görüş nede niyle ayrım yapılamaz, yapılmamalıdır.

Susurluk gerçeği

Susurluk'ta SHP'den seçilen belediye başkanı Tahsin Bozoğlu aylardır işçilerin maaşlarını ve yan ödemelerini ödeyemiyor, kendi maaşına gelince gün aksatmayan belediye başkanı, işçinin maaşına gelince savsaklıyordu. Bu konuya sendikamız Belediye-İş defalarca tepki gösterdi. Bugün bile her işçinin

Susurluk'ta belediyeden 30'ar milyon *alacağı* vardır.

Yine geçici işçiler sorunu kanayan yaradır, Susurluk'ta... "Geçici" adı takılarak iş güvencesi bıçağın ucunda olan arkadaşlarımız, her an işten atılma korkusu ile yaşamaktadırlar.

Sendikamızın 700 milyonu bulan aidat alacağını dahi gaspeden belediye, tüm bu işler olurken Genel-İş sendikası lehine bir örgütlenme furysı başlattı. Geçici işçilere baskı uyguladı. Oradaki 260 işçi adına belediye başkanının kendisi karar verme terbiyesizliğini gösterdi. "Genel-İş daha ileridir, 1,5 yıl daha rahat ederim" dedi. Yapılan düpedüz soytarlıktır... Genel-İş kazara yetki alsa bile hangi yüzle orada "sınıf sendikacılığı" yapacaktır, merak içindeyiz.

İşte Susurluk... Belediye başkanı, bölücü tavrını sürdürerek sendikamız Belediye-İş'in temsilciliğinin kapısını kırmış, değerli belgeleri yakmıştır. Bu zorbalıktır, kanunsuzluktur.

İşçi arkadaş!

İşçi ne zaman bölünmüşse hep zararlı çıkmıştır. Var ise bir derdimiz, şubemizde demokrasinin yolları tıkalı değildir ve kendi içimizde halledebiliriz. Dosta düşmana tek bir şeyi iyi anlatalım: **BİRLİĞİMİZ!** Sendikan Belediye-İş'e sahip çık. Gücümüz birliğimizdir!

Yaşasın işçilerin birliği, yükselt işçinin sesini!

Yaşasın Belediye-İş! ●

AĞAÇ İŞÇİLERİ

Konfederasyonlar Türk-İş'te birleşmeli

Özgeçmişinizi anlatır mısınız?

Giresun, 1957 doğumluyum. 1984'te İ.Ü. Edebiyat Fakültesi'ni bitirdim. 1989'da ve 1992 İstanbul şube genel kurulunda şube sekreterliği görevine seçildim. Şube başkanımız Mürsel Taşçı'nın son genel kurulda genel teşkilatlandırma sekreterliğine seçilmesi dolayısıyla kasımdan itibaren şube başkanlığı görevini yürütüyorum.

Sendika-içi demokrasi nasıl geliştirilmeli, Ağaç-İş'teki uygulama nasıl?

Sendika-içi demokrasi, üyelerin özgür iradelerinin kararlara yansması ve iç denetimin gerçekten işlemesidir. Ağaç-İş'te sendika-içi demokrasi en üst düzeyde uygulanmaktadır. Temsilciler *mutlaka* işçinin oyu ile seçilir. Delege seçimleri, genel kurullar, üye/delegelerin

özgür iradeleri ile gerçekleşir.

Ücretler düşürülmeden "35 saatlik iş haftası" önerimiz üzerine ne düşünüyorsunuz?

35 saatlik iş haftası, gerek işçinin yıpranması, gerekse işsizliğe karşı önlem açısından, ulaşılması gereken çok önemli bir hedefimizdir. Ancak içinde bulunduğumuz koşullar gözönüne alındığında, işsizliğin önlenmesinde tek başına yeterli çözüm değildir.

Sendikal birlik Türk-İş'te sağlanmışken, "yeni" Disk'in örgütlenmesi, işçi sınıfına zararlıdır. Bizce çözüm "her işkolunda tek sendika, ülke çapında tek konfederasyon"dur. Siz ne dersiniz?

Disk'in bugünkü yapısından ve yaklaşımlarından yola çıkarak "tek sendika, tek konfederasyon" sonucuna varmak sağlıklı olmayabilir. Belki "tek konfe-

Ağaç-İş İstanbul

şube başkanı

Selami Işık,

muhabirimiz

M.Ali Gürler'le

konuştu

derasyon" diyebilirsiniz, ancak her işkolunda tek sendika anla-

yışının, gerek temel hak ve hürriyetler açısından ve gerekse aktif ve mücadeleci sendikal anlayış açısından iyi değerlendirilmesi gerek.

Konfederasyon olarak Türk-İş'te birlik sağlanmalı.

"Memur" sendikalarının kurulmasıyla birlikte öne çıkan memur-işçi ayrımı konusunda görüşünüz nedir?

Çalışanların şu ya da bu nedenle ayrıma tabi tutulmasını *yanlış* buluyoruz. Fazla tartışılacak bir yön görmüyorum.

Çalışma yaşamının demokratikleştirilmesine ilişkin düşünceleriniz?

Hükümetin göreve gelişinin üzerinden bir yıl geçmesine rağmen, çalışma yaşamı demokratikleştirilmemiştir. Bugün çalışanlar halen 12 Eylül hukununun baskıcı şartları altında çalıştırılmakta, sendikala-

rı işlevsiz kılmaktadır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik bakanının iyi niyetli çalışmaları sonucu gündeme getirilen İş Güvencesi Yasa Tasarısı hükümet-parlamento koridorlarında sürüncemeye bırakılmıştır. Öte yandan, sendikasılaştırma, işten atma ve taşeron işçi uygulamaları ile işgücünün ucuzlaştırılmasına ve emeğin sömürüsüne son verilmemiştir.

Biz, Ağaç-İş olarak,

- İş Güvencesi Yasa Tasarısı'nın kamuoyuna sunulduğu ilk biçimiyle derhal yasallaştırılmasını,

- çalışma yaşamındaki tüm yasaklayıcı ve baskıcı maddelerin kaldırılarak ILO normlarına getirilmesini istiyor ve

- tüm çalışanlara grevli/toplu sözleşmeli sendikal örgütlüklerin verilmesi doğrultusunda parlamentoyu göreve davet ediyoruz. ●

S.RIZA GÜVEN

Gönül, DİSK'in doğruyu yapıp tüm varlığıyla Türk-İş'e katılmasını istedi. Ama ilkeler, gerçekler, tarihsel dersler "yeni" DİSK yöneticileri için önem taşıyor.

Genel-İş'in patronlarla elele yaptıkları ortadadır. Resmen Belediye başkanları kucağında örgütlü işyerlerine yönelik pervasız bir saldırı başlattı. Amacı Belediye-İş'in gücünü kırmak(!) DİSK YK üyesi Ömer Çiftçi, bir sendikayı ziyareti sırasında "belediye başkanlarının Genel-İş'e yardımcı olmalarını kâr görmek gerektiğini, çünkü onların işveren sayılacağı"ni" buyurmuş.

Gıda-İş ise tam 66 tane "uzman", "örgütçü" kiralamış. Bunlardan birisi de Adana'da. Adam Tekgıda-İş'e bağlı bazı işyerlerine ziyarete gitmiş, patronlarla görüşmüş, "karşılıklı anlayıştan" falan söz etmiş. Sonrası? İşveren destekli "örgütlenme"! DİSK'le patronlar arasında "anlayış birliği" var!

DİSK üyesi "sendikalar" katranı kaynatıp şeker yapmaya, hatta ölüleri mezardan çıkartıp üye yapmaya çalışıyorlar. Zeytinburnu'nda bir tekstil işçisi arkadaşına haber yollamışlar, "gelsin görüşelim" diye. "Niye gitmedin?" diye sorduk. "Bütün uçağıt orada, ölü üye kaydediyorlar" dedi. İşçiler "yeni" DİSK'i böyle biliyorlar. Öte yandan Tümtis'e düzen-

ONURSUZLUK nereye kadar

lenen kompo da hatırlarda taze. İşçiler, "Nakliyat-İş başkanı Şemsi Ercan bize kütük attı, gönlümüz Tümtis'ten yana" diyorlar.

478 üyeli Petkim-İş'in örgütlenme daire başkanı Niyazi Kızılay, "yeni yılda örgütlenme furası başlatacaklarını"

duyuruyor. Nerede? Aliğa'da, Yarımca'da, petrol istasyonlarında! Yani Petrol-İş'e saldıracak! Sınıf düşmanımızın istediği tam da bu! Patronların DİSK'i kendine yakışanı yapıyor.

DİSK, burjuvazinin ortaya saldırdı deli danalar gibi hainlik

peşinde koşarken, tabii ki yaptıklarını olduğu gibi savunamıyor. Sendikal birlik üzerine demagoji döktürüyor. Neden sendika neden DİSK adlı broşürde utanmadan şöyle diyorlar:

"Sendikalar yalnızca kendi işkolundaki değil, diğer işkollarından ve ülkelerden işçilerle birlikte olur,

onların deneyiminden yararlanır, kendi deneyimini onlara aktarır. Birliğimizi güçlendirir, aynı sınıfın üyesi olmanın dayanışmasını kardeşliğini yaşarız."

Böyle yazıp da, Türk-İş'e katılıp sendikal birliği pekiştirmeyi reddeden, dahası, sendikal birliğe karşı işveren desteğinde saldırıya geçenleri, bilinçli işçiler, "sahtekarlar, hainler, sınıf düşmanları" olarak adlandırmazlar mı?

Belediye-İş'in genel merkezinde ve 78 şubesinde yöneticilerin önemli bölümü eski Genel-İş'ten gelmedir. Keza, Harb-İş'in yönetiminde eski Aster-İş'li arkadaşlar, Petrol-İş'te eski DİSK'liler... Bu liste uzatılabilir.

"Yeni" Genel-İş'in Belediye-İş'e saldırısının bir nedeni kariyerizm ise, ana nedeni de patronlara, devlete yardımcı olma arzusudur. Yaptıkları bunu tescil ediyor.

Sonuç: DİSK'in Türk-İş'ten ayrı varlığı, sınıf düşmanımızın işine gelmekte ve bu yolda attığı her adım, işçi sınıfının sendikal birliğine saldırı olmaktadır.

DİSK yöneticileri, işverenlerin ve onların çavuşlarının işçilere tehditli, işten atmalı, sopalı saldırıları altında "örgütlenebilmenin" onursuzluğunu daha ne kadar sırtlarında taşıyacaklar?

İşçiler, işveren-DİSK ikilisinin sendikal birliğe onursuzca, alçakça saldırılarına daha ne kadar "hoşgörü" gösterecekler? ●

DİSK BALONU

Bu balonu patronlar şişiriyor

İLYAS MERTER

"YENİ" DİSK örgütlenme üzerine bir sürü gürültü koparıyor. Ama, tüm sahtekarlıklara, devletin manipülasyonlarına sahne olan Çalışma Bakanlığı işkolu istatistikleri bile DİSK'in "örgütlenmesinin" fazlaca şişirilmiş bir balon olduğunu saklayamıyor.

Ocak 1993 istatistiklerine göre, DİSK sendikalarının "görünür" durumu şöyle idi:

Devrimci Toprak-İş: 110 üye
Dev Maden-Sen: 22 üye
Yeraltı Maden-İş: 25 üye
Lastik-İş: 32 üye
Petkim-İş: 478 üye
Gıda-İş: 23 454 üye (%8,4)
Tekstil: 28 üye
İlerici Deri-İş: 18 üye
ASİS: 27 üye
Tümka-İş: 2594 üye (%10,48)
Basın-İş: 22 üye
Bank-Sen: 22 üye
Hürkam-İş: 22 üye

Keramik-İş: 22 üye
T.Maden-İş: 15 üye
Limter-İş: 19 üye
Dev Yapı-İş: 17 üye
Tekges-İş: 35 üye
Baysen-İş: 640 üye
Sine-Sen: 31 üye
Sosyal-İş: 243 üye
Fındık-İş: 114 üye
Nakliyat-İş: 34 üye
Yeni Haber-İş: 82 üye
Tüm Has-İş: 348 üye
Dev Sağlık-İş: 148 üye
Oleyis: 21 315 üye (%13,31)
Aster-İş: 22 üye
Genel-İş: 32 045 üye (%13,14)

"Patronların gözbebeği" DİSK, işverenlerden ve devletten gördüğü büyük desteğe rağmen, bu haliyle birçok işkolunda sözleşme imzalamaz! Ancak, genel hizmetler, tekstil, otel-lokanta, gıda ve kağıt işkollarında sendikal birliğe belli bir tehdit yönelttiği de ortadadır.

İstatistiklerde 23 bin küsur

üyeye sahip görünen Gıda-İş'in ölümler başta olmak üzere birçok sahte üye kaydı yaptığı, gösterilen birçok işyerinin gerçekte varolmadığı konuşuluyor. 66 tane profesyonel "uzman"ı maaşa bağlayan bir "sendikanın" bu kadarcık kusurunu normal karşılamalı diyoruz!..

Oleyis'in durumu, kendisine "sol" diyen ve sendikal birliğe azılı düşman bir kesimin yönetimindeki Tursan-İş'in kendisine "katılması" ile bağlı gelişti.

Genel-İş'in adının karıştığı soysuzluklar ayyuka çıktı. Adana'dan Antep'e, Çankaya'dan Susurluk'a kadar işverenler, hükümet partisinin adamları Genel-İş'e çalışıyor. İşçiler, işveren tehdit ve zorlamalarıyla Genel-İş'e "üye" ediliyorlar. Neyse ki, işçilerin büyük çoğunluğu gangster sendikacılığın çıkmazını görüp Belediye-İş'e geri dönüyorlar. Yine de burjuvazinin gücünü

küçümsememek gerekir.

Tekstil, Adana'da ve özellikle Sabancı'nın fabrikalarında Teksif'e saldırı başlattı. Tekstil yöneticilerinin geçmişini ve bugününü biliyoruz. Lastik sektörü örneğinden de biliyoruz ki, Sabancı, kendisiyle "uyumlu çalışabilecek sendika" istiyor. Bu saldırı, Sabancı'nın lastikteki gibi bir operasyona girişmiş olabileceğini aklımıza getiriyor. Neden Dinarsu'dan, Süzer'lerden yardım alıyor olmasın?

Petrol-İş'e karşı Laspetkim-İş'i "tercih eden" Sabancı, Teksif'e karşı Tekstil'den daha iyisini mi bulacak? Tekstil yöneticilerinin engin işadamlığı tecrübesi var! Sabancı'ya DİSK gibi bir iş arkadaşı yakıştır. Teksif'çilerin DİSK yöneticileri gibi "çağdaş" düşünemedikleri açık. Adamlar işçi. Sendikaya çömlek gibi oturmuş, bir ücret meselesine

"kafayı takmışlar". Yeni koşullara uyum yapmasını, hain saldırılara karşı manevra yapmayı vb. beceremiyorlar.

Öte yanda, işadamlarının sesi Dünya gazetesinin yazarı Fasih Ünal da, Türk-İş'i, Hakk-İş'i DİSK'le korkutarak süreci körüklüyor:

"... İşçi sendikalarının... en büyük sorun(u) Disk... Disk'in sıcağı soluşunu daimi şekilde enselerinde hissediyorlar. Çünkü Disk her zaman için korkulu rüya ve sendika değiştirmek de 24 saatlik iş. Hem de işçiler cebzeye kapılmış gibi hep beraber bu taraftan öbür tarafa geçiverirler..." (Dünya, 1 Eylül 1992)

Teorisi Özal'ca yazılan, işverenlerin, bakanların, burjuva basının desteğine mazhar olan DİSK balonunun söndürülmesi, tüm pisliklerin sergilenmesi, sendikal birliğin önemini kavramış her bilinçli işçinin, her demokratın görevidir. ●

'Sınıfa güven ki, sı

Kendinizi tanıtır mısınız?

Adım Ali Buğdaycı. 1956'da Hatay Kırkhan'ın Mahmutlu köyü doğumluyum. Alevi kökenliyim. Sanat okulunu bitirdim. Üç sene DMO'da, askerlikten sonra bir sene NASAŞ'ta çalıştıktan sonra PETKİM'e girdim. Şimdi Petrol-İş Yarımca şube başkanıyım.

1973'lerde Dev-Genç'le tanıştım. İlk okuduğum "siyasi" kitap *Ana*'ydı. 1975'ten sonra TSİP'e kaydoldum. Aktif bir üyeydim.

Askerden döndüm, tekrar yoğun bir siyasal yaşama girmeden 12 Eylül geldi. Bu dönemde - TSİP'liydim - PETKİM'e girdim. Sol dağılmış, sendika sağa teslim edilmişti. Birlik hareketi içine girdim. Petrol-İş şube seçimleri öncesinde 10 arkadaşla birlikte (ben Çanakkale'ye) sürgün edildim. İşverenin sürgününü kabul etmedim. Petkim'de bir ekip oluşturmıştık ve de onlar benim seçime girmemi istemiyorlardı. Seçime girdim, kazandım. Arkadaşlar beni şube başkanı seçtiler. Sosyalizme, işçi sınıfı iktidarına inandığımı söyleyerek, sosyalist olduğumu özellikle vurgulayarak seçildim.

Yarımca şubede Muzaffer Gürkan yönetiminin yıllar içinde oluşturduğu erk yapısını kırmayı nasıl başardınız?

O dönemde sol bölünmüştü. 9 grup, 2 başkan adayı vardı. Birlik gerekiyordu. Biz, 5-6 genç arkadaş, işçileri ekmek ve hak mücadelesi etrafında örgütleylebilirsek başarıya ulaşacağımıza inanıyorduk. Siyasi çizgi mücadelelerini belli bir dönem ertelemek ve herkesin siyasi katkısını sendikada işçinin birliği yönünde yapmasını sağlamak gerekiyordu. Bu amaçla gizlice çalıştık. İmajı yıpranmamış bir arkadaşımızı önplana çıkarttık, gidip işçilere derdimizi, amaçlarımızı anlattık, her fabrikada bir temsilci seçtik.

Aşağı yukarı 5 sene örgütlü çalışmanın sonunda, işçilerden alternatif bir yönetim için oy istedik ve ilk defa bir *programla* öne çıktık. Bastırdığımız programı işçilere dağıttık. "Eğer yönetime gelirsek bunlar bizim taahhütlerimizdir, bizi konuşmalarımızla değil, programımızla yargılayın" dedik. İlkelerimizi, acil taleplerimizi ve nasıl bir sendika istediğimizi anlattık. İşçiye, mücadelede önemli olanın örgütlü güç, örgütlü çalışma olduğunu, yoğun bir çalışma temposu içinde göstererek seçimlere geldik. Sonuçta şubenin yönetimini ele aldık.

Başla geldiğimizde, eylemci, her an mücadeleye hazır bir sendika imajı vardı bizde. Bunu gerçekleştirebilmek için, öncelikle işyerinde *işçiler arasında barışı* sağlamanın yollarını aradık. İşçilere verdiğimiz mesaj şuydu: "Sizler çok farklı siyasi yapılarla olabilirsiniz, biz *işçi sınıfının* hizmetindeyiz ve sendikanın görevi, sağcı da solcu da olsa, bir işçiye yapılmış haksızlık varsa onu kaldırmak, **tüm** işçilerin sorunlarını dile getirmektir. Bunu icraatımızla göstereceğiz."

Gerçekten de böyle çalışıyoruz. Herhangi bir yerde bir sorun olduğu zaman, bir işçi arkadaş çağırdığı zaman, temsilcilerden/yöneticilerden kim varsa sorunun üstüne gidip olayı anında çözme, alternatiflerini

sunma, nihayetinde çözülmüyorsa ve haklıysak da eylem yapma anlayışındayız. Her hafta, ya da ayda 3-4 gün şube başkanı olarak ben, yönetici arkadaşlarım ve baştemsilci, fabrikada dolaşırız.

İnanın, işçi sendikacıdan fazla şey istemiyor. İşçi arkadaşlara "nasılsınız, bir derdiniz bir ihtiyacınız, söyleyeceğiniz birşey var mı?" demek, hal hatır sormak bile yetiyor. Bir işçi bana "20 senelik işçiyim, 16 aylık yönetimde ben sendikamı 20 yılda görmediğim kadar yanımda görüyorum" diyor.

Emin olun, işçinin bütün istediği, sorununda sizi yanında görmek. İstersen komünist ol, önemli değil. Seni eyleminle, insanlığıyla kabul ediyor. Bakın, böyle bir çalışmanın sonucu, stratejik, grev yasağı olan bir işkolunda, üç dönemdir sözleşmesi YHK'da biten ve "mücadele etmesini bilmiyor" denilen PETKİM işçisi, Aliağa'yla birlikte Türkiye'de ilk defa *satışı durdurdu*. Arkasından, polisin gelmesiyle birlikte "polis fabrikadan ayrılmadığı sürece eylemi bırakmayacağız" mesajıyla da *üretimi durdurdu*.

Bu ne sihirdir, ne de keramet. Bu işçiler aynı işçilerdir. Elde ettiğimiz sonuç, insanlara söz hakkı tanımanın, onları dinlemenin, onlara hal hatır sormanın yarattığı birşeydir.

Kendi içimizde ayda iki defa, "meclis" dediğimiz 150 delegeyle toplanıyoruz. Burada en teorik konuları bile açık açık konuşuyoruz. Önerilerimizi anlatıyoruz, meclisin görüşünü alıyoruz. Arkadaşların kabul etmediği kararları uygulamıyoruz.

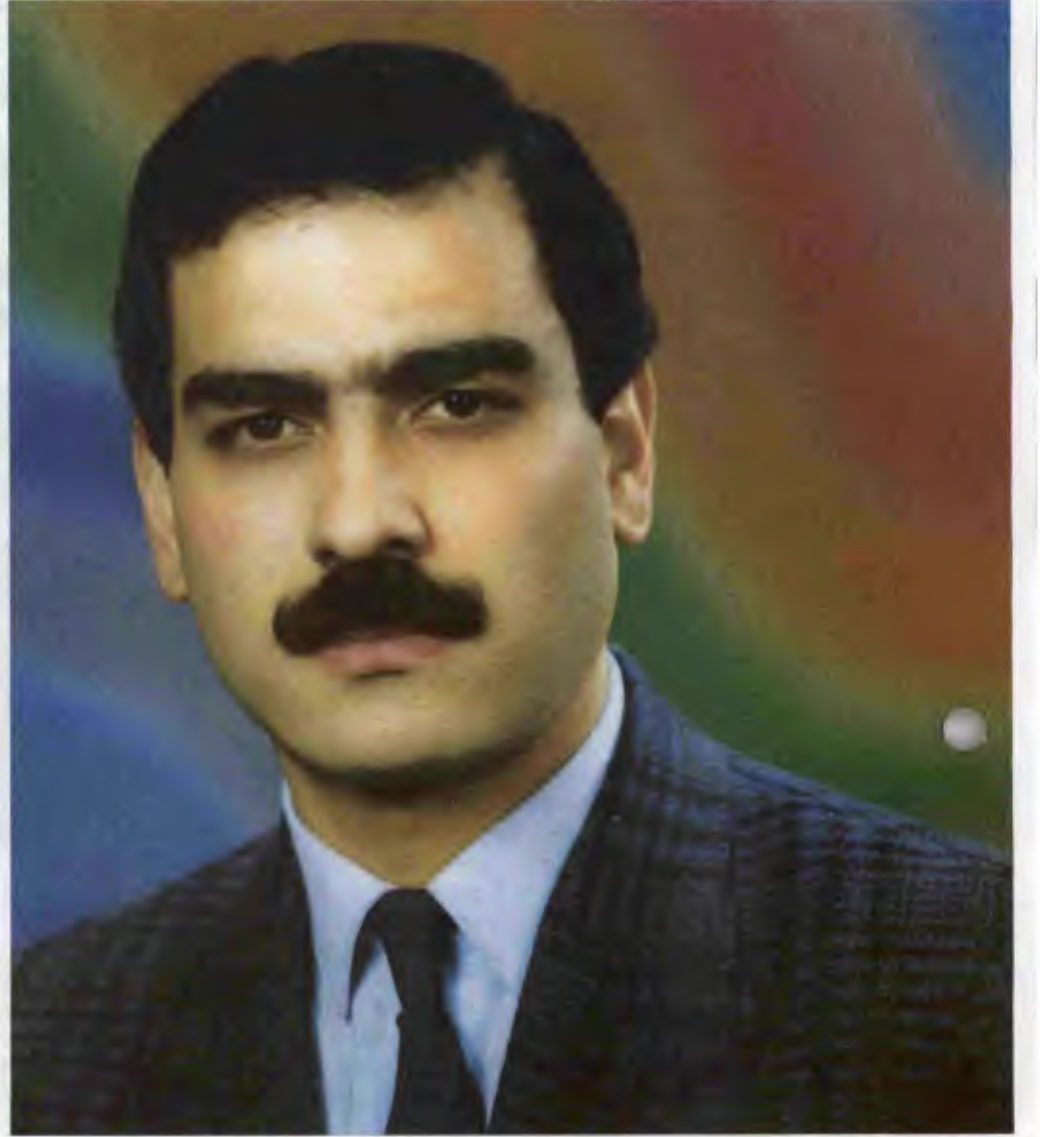
İşçi sınıfının kötü gününde yanında olacaksın. Derdini dinleyeceksin. Ayrım yapmayacaksın, sendikayla ilgili herşeyi işçinin yaşamına sokacaksın. Öyle ki, seni ve sendikayı dışlamayacak. İşçiler, kendi onaylarıyla yapılmış bir işe daha çok sahip buluyorlar.

İşçilerin bir karara, bir eyleme ikna edilmesi, onu onaylaması, benimsemesi... Bunlar çok önem taşıyor ve yığın çalışmasının en kilit öğeleri...

Tabii tabii. İkna. Bir örnek vereyim. Şubede temsilci, denetim, disiplin, yönetim toplam 21 kişiyyiz. Çok önemli bir konuda toplantı yapıyoruz. Bir tek arkadaşımız muhalefet etti. Karar şöyleydi: "Toplantıyı üç gün sonraya erteliyoruz. Bu arkadaşımızın koyduğu tavrı bir daha inceleyeceğiz." Oysa, oylamaya gitsek 20'ye 1 o kararları kabul ettik. Üç gün çalışma yaptık, sonunda arkadaşımızı da ikna ederek kararı aldık. Yani - bir kişi de olsa - azınlığın *ikna edilmesi* bizce çok önemlidir.

Devrimci harekette genelde sendikayı ve işçiyi ilerici-gerici diye ayırıp "ilerici" olanıyla mücadele götürmek gibi bir yanlış yaklaşım var...

İnsan kendisine öncü demekle öncü olmuyor, işçi sınıfı kendisine o misyonu yüklemiyorsa öncü *değildir*. Yani önemli olan meseleye işçi sınıfının nasıl baktığıdır. Buraya kadar gelmiş Selametçi arkadaşlar var. "Ya, başkan" diyorlar, "iyidir, hoştur, teşekkür ediyoruz, cenazelere geliyorsun, ama camiye girmiyorsun". Cenazene geleceğiz, kötü gününde yanında olacağız, ama

Petrol-İş Yarımca şube başkanı Ali Buğdaycı ile sendika-içi demokrasi, sendikal çalışma ve sosyalizm üzerine bu güzel söyleşiyi Kervan-İzmit bürosu yaptı

camiiye girmeyeceğiz. Niçin? Yanlıştır. Çünkü bana inançlarımdan taviz vermeme söylüyorsun. Bu mümkün değil.

İşte bu çizgiyi koruyacağız. Hepimiz komünist değiliz. Sosyal demokrati var, SHP'lisi, DYP'lisi, dindarı var bu yapı içinde. Onlar da orta çizgiyi bizimle bulmaya çalışıyorlar.

Son sözleşme öncesi PETKİM'de yaşanan hareketlilik hakkında, olayların öncesi ve iç gelişmeleriyle ilgili bilgi verir misiniz?

Bu sözleşmede, işçi arkadaşlarla konuşarak çok açık tavır koyduk. Hedefimizi belirledik, işçilere "bakın bizim hedeflerimiz bunlar" dedik, "şunu şunu istiyoruz"... Tüm arkadaşlar bu hedeflere angaje oldu. Her fabrikaya bu toplantıda "şu maddeyi geçtik, şöyle geçtik" diye anlattık. İşçi sözleşmenin her safhasında, en ince ayrıntısına kadar bilgilendi, sorusunu sordu. Her görüşmeden sonra üye ya da delege toplantılarında masada neyi konuştuysak anlattık. Bu açıklık, süreci takip edebilmek, işçilere büyük bir rahatlık getirdi.

Kimi arkadaşlar, "103-105 gün yürüdük bir iş yapamadık, 600-700 emeklimiz var, eylemle bu iş olmayacak" dediler. "Yasalar vardır, bu işyerinde grev yapılmaz"

denildi. Biz de buna karşılık "yasaları çiğnemek istemiyoruz, o yasaları kaldırsınlar" mesajını verdik. O zaman, sosyalist bildiğimiz insanlar bize "arkadaş, işçinin önüne yapamayacağı hedefler koymayın, bu işçi üretimi durduramaz. Nasıl durduracak, kim üstlenecek bu sorumluluğu, sen mi gidip basacaksın düğmeye?..." vb. dediler.

İlk önce kamuoyuna yönelik, onu bilgilendiren, sempati toplama eylemlerine, çevreden PETKİM'e yürüyüşlere geçtik. İşçi ailelerini de kapsayabilecek PETKİM'e çay içmeye gitmelerle vb. eylemler yükseldi. Bir noktada kamuoyuna yönelmeyi aştık. Eylemi üretime doğru yöneltmek gerektiğinde işçi yürümek, vizite eylemi yapmak istemiyor. "Satışı durduracağız" dedik, "4-5 saat kantarı işgal ederiz, kapıyı keseriz, diye düşündük. Çok çok orada 100 kişi olacak, polis gelince çatışmada onları alıp götürülecek..." Eylemi sanki askeri hareket planlar gibi organize ettik. Gerekli herşeyi işçi arkadaşlara defalarca anlattık. Gerisini insanların kendi yaratıcılığına bıraktık.

Ertesi gün, kamyonlar yollanmıyor, otobüslere bindirilmiyor. Yol kesmeler, barikatlar... Gayet zevkli ve neşeliydik. İşçiler kendi kararlarını kendileri alıyor, kimin kapıdan girip çıkacağına işçi karar

nıf sana güvensin!’

veriyordu. Kapıda, bekçilerin önünde herkes kartını işçiye gösteriyordu çıkarken. “Başkanım, biz kontrol edeceğiz” dediler, “işçiler kaçmasın, kaçanlar oluyor birkaç tane”. Kaçmayı düşünen işçiler utançtan kaçamaz oldular. Geliyor baştemsildiden izin istiyor. İzin kartını bırakıp gidip dönüyor. Dindar arkadaşlar bile, kalabalıktan istifade edip kimse kaçmasın diye camiye gitmediler. “Bugün bizim mücadele günümüz” dediler, “çünkü biz ekmek mücadelesi veriyoruz”. Yemekhanede yer ayırdık, orada kıldılar namazlarını.

Yani eylemde hemen herkes çok aktif bir çizgiye geldi ve satışı durdurduk!

Gerçekten yeni bir eylem türüydü.

İşveren bocalama geçirirken, sekiz saatte biz kendimize güveni kazandık ve saatler ilerledikçe “tamam” dedik, “bu işi götürüreceğiz”. Vardiya vardiya işçiler geldi. Baktık ki her akşam nöbetçi 500 kişi var. Diğerleri yemekhanede oturuyor. Kararları onlar alıyor, dayanışmayı onlar kuruyorlar.

Akşam yemekhanede toplanıyor, mikrofonu arkadaşların ellerine veriyorduk. Sendikayı, eylemi ya da herhangi bir yanlış eleştiriyorlardı. “Burası serbest kürsü” dedik, “söyleyeceğiniz birşey varsa söylemelisiniz ki yanlış düzeltelim”. Bununla, *dedikodu ortadan kalktı*. İşçi örgütüne güvendi ve eylemde büyük mesafe kaydettik.

İşçiye güven vermek lazım. Ona düşüncelerini ifade edebileceği imkanlar tanımak ve o kanalı açık bırakmak lazım. Açıklık, söz hakkı, işçilerin doğru düşüncelerinden toplanılarda herkesin önünde doğruluğunu belirterek yararlanıyoruz. Yaklaşımımızın çerçevesi budur.

Ve farklı siyasi görüşlerden işçiler, komünistlerin ardına diziliyorlar...

Kürsüye çıktığımda, “arkadaşlar” diyorum, “siz benim siyasi düşüncemi beğenmez de beğenmeseniz de, tek kurtuluş yolumuz vardır, işçi sınıfının iktidarı. Bugün DYP’li, SHP’li vb. olabilirsiniz, bunlar kişisel siyasi tercihlerinizdir. Ama sınıf olarak tek kurtuluşumuz işçi sınıfının iktidarındır”.

İşçi sınıfına güven esastır. Sınıfın yöneticisine, sendikasına güveni de buna paralel geliştirecektir.

Türkiye’de en azından “radikal” sol grupların bir ana sorunu, her olumsuzluğun sendikacıya, sendikaya yüklenmesidir.

Aslında esas sorun, işçiyle örgüt (yani sendika) arasındaki güven kopukluğudur. Bu insanlar, *haksız ve yanlış yere* sendikacılar yüklenince, örgüt kavramını, *örgüte güven duygusunu aşındırıyorlar*. Oysa tam tersini yapmak, işçilere üye-örgüt bağının, örgüte güvenin önemini kavratmak gerekir. Sendikacıya ve işçiye yol göstermek, doğruları göstermek daha yerinde olur.

PETKİM’in eylemlerine tepkiler nasıldı?

Eylemlerimiz öyle bir kamuoyu oluşturuyor ki, bizi haklılık temelinde meşru bir çizgiye oturtuyor. Polis bile haklı olduğumuzu kavlıyor. Ama noticede “emir kulu” olduklarını söylüyorlar. Biz işçi arkadaşlara, eylemimize müdahale eden polisleri kişi

olarak suçlamanın anlamsız olduğunu, sorunun politik olduğunu, yarın bizim sözümüzün geçerli olacağını açıklıyoruz. Bu noktada “sol”cu arkadaşlar bazen bizimle çelişiyorlar. Sadece polisi sorumlu tutmak, esas sorumlu olan iktidarı, *devleti* aklamak demektir. İşçiye suçlu olarak sadece polisi gösterirsen, onun arkasındaki asıl suçluyu gizlemiş olursun. Emiri kim veriyor? Devlet. Bugün devlet kimin elinde?

Muhatabımız devlettir! İşçinin ekmek kavgası ekonomik tepki şeklinde oluyor, ama sorun siyasidir. Bunu çatışma sırasında, hem de polisin megafonundan söyledik.

Bu sürecin sonunda imzalanan sözleşmeyi işçiler nasıl karşıladılar?

Bazı arkadaşların muhalefeti olsa da, işçilerin %95’i mücadele verip kazandıkları inancında. Hatta “hiç zam almasaydık dahi bu mücadeleyi verdik ya” diyen arkadaşlar oldu.

Gerçekten yürekten bir mücadele verdik. Herkes fedakarca, saat gibi çalıştı. 25-26 yıllık işçi, sendikasının ne olduğunu öğrendi. İşçi bugün sendikasına güveniyor. Bu güveni yıkmamamız, işe daha sıkı sarılmanız lazım.

Yerinizde başka bir lider olsaydı, işçiler aynı birlikteliği yakalayabilirler miydi?

Bu politikayı izlerse, evet. Fakat, “bizim ekip bir yerlere gelsin, sendikanın kaymağını biz yiyelim” düşüncesi hakim olursa, hiçbirşey yapamazlar. Kavgamız, birlikte çalıştığımız, “sağcı” bildiğimiz işçiyle değil, *sermayeyle*. Yüzümüz gülecekse sermayeye karşı verdiğimiz mücadeleden dolayı gülecek. Hareketimiz bir sınıf hareketidir, unutmayalım.

PETKİM işçisine gösterilen sınıf dayanışması konusunda ne söyleyebilirsiniz?

Türk-İş genel teşkilatlanma sekreteri Sabri Özdeş, Kocaeli Sendikalar Birliği, Petrol-İş’in diğer şubeleri, Selüloz-İş genel başkanını Mithat Sarı, SEKA işçileri dayanışmalarını göstermeye geldiler. Bastaş’tan, Koruma’dan, Tüpraş’tan işçiler geldi. 4 bine yakın işçi aileleriyle bizi ziyarete geldi. Hem de yağmura, polise aldırmadan.

Şüphesiz PETKİM tek başına sermayeye karşı savaşı kazanamaz. Sınıf dayanışması olmadan, kamuoyunun desteğini almadan kavgayı başarıya ulaştırmak zordur. Açık konuşalım, aynı gün bizimle birlikte kağıt işçileri, maden işçileri mücadele edebilseydi bugün çok daha iyi konumda olabilirdik.

“Kocaeli Sendikalar Birliği”nin işlevini, çalışmasını biraz açar mısınız?

Şunu anlamak zorundayız. Her sendikanın “kendi sorunu” yok, *işçi sınıfının sorunları* var. Ana sorun sömürüdür! Gerisi teferruatır. 5-6, 7 sendika meselesi değil, ülkede bu birlikleri İzmir’teki gibi oluşturmak, varolanı da aşmak zorundayız.

Ben kamu işçilerinin sendikalarına da teklif ettim, “ortak eğitim yapalım, birbirimize ısınalım” dedim. Adım da attık. Eğitim düzenledik, Selüloz-İş’e, Laspetkim-İş’e, Özçelik-İş’e vb. telefon ettik. “Bir iş değerlendirmesi sistemi var, 3-4 kişi de olsa arkadaşları

yollayın, birlikte eğitim yapalım” dedik.

Yerel birliklerin ana faydalarından biri, ortak eylem ve ortak dili yakalayabilmektir. Ortak dili yakalayabilirsek ortak mücadele platformu daha hızlı ilerliyor. Bizim tesbitimiz, sermayenin Türkiye’de ikinci büyük çıkmazında olduğu yönünde. Bu tikanıklık ikinci bir acı reçeteye aşılmaya kalkılıyor, işçi sınıfı buna ciddi bir şekilde direnmelidir. Bunu örgütlemek zorundayız. Yerel birliklerin bunda önemli bir yeri var. Kocaeli Sendikalar Birliği, öteki bölgelerde de örnek alınması gereken bir girişimdir.

Diyeceksiniz ki Türk-İş yok mu? Yerel birlikler, oluşturulan ortak politikaları Türk-İş’e, merkeze taşırlar. Böylece mer-

İşçi sınıfının kötü gününde yanında olacak, derdini dinleyeceksin. Ayrım yapmayacaksın, sendikayla ilgili herşeyi işçinin yaşamına sokacaksın.

Öyle ki, seni ve sendikayı dışlamayacak. İşçiler, kendi onaylarıyla yapılmış işe daha çok sahip çıkıyorlar

kezle işçi yığını arasında daha sağlam bağ kurulur. Ancak bu bizi başarıya ulaştırır.

“Yeni” DİSK’in faaliyetlerini nasıl karşılıyorsunuz?

DİSK’in açılması için mücadele edilmeliydi. DİSK’i biz açtık biz kapatırız tavrını sermayeye dayatmak vardı. Ama, DİSK açıldıktan sonra şu an izlediği politikalar bana göre doğru değil.

İşyeriniz dahil tüm Türkiye’de giderek yakıcılaşan müteahhit işçiler sorunu hakkında ne düşünüyorsunuz?

600 bin işçinin bu yıl yapılacak sözleşmelerinde ana madde, yakıcı sorun müteahhitleşmedir. Tüm sendikalar kan kaybediyor. Sorunu Petrol-İş ya da başka bir sendika *tek başına çözemez*. MESS nasıl tek tek sendikaların karşısında “kardeşim bu MESS’in ilkesidir, hiçbir yerde çığnemiyoruz” diyorsa, bizim de müteahhit işçiler sorununu böyle ele almamız lazım. 600 bin işçinin sözleşme görüşmelerinde tüm sendikalar demeliyiz ki, “bu sorunu çözmeden hiçbir politika konuşmayacağız”.

Öte yandan, sorun çözümlenmiyor diye duralım mı? Hayır. Müteahhit işçileriyle yakın diyalog kurup, onlara tek doğru yolun sendikal örgütlenme ve mücadele olduğunu anlatalım. PETKİM işçisi kendi ekmeği için mücadele ederken şunu söylüyoruz:

“Biz bu mücadelede ringdeki iki boksör

gibiyiz. Karşımızdaki boksörün sermaye olduğunu bilelim. Ters bir yumruk alıp düşebiliriz, yenilebiliriz ama yürekten mücadele edeceğiz.”

Yenilme ihtimalini gözardı etmeden, ama kazanacağımıza inanarak, kazanmak için mücadele etmeliyiz.

Zaten, “yenilirim” korkusuyla, yenilgi psikolojisiyle verilecek mücadele mutlaka başarısızlığa uğrar...

Yaşamını sosyalizme adanmış bir insan olarak, sosyalistler yenilgi psikolojisinden kurtulmalı diyorum. İnsan onuruna, insan erdemlerine, hasretlerine titizlikle sahip çıkmalıyız. İnsana yönelik her türlü tahribe karşı mücadele etmeliyiz.

Bugün yenilmiş, bir süre için dünya sahnesinden çekilmiş olabiliriz. Ama dipten gelen dalga her zamankinden daha güçlü **geri gelecektir**. Sosyalistlerin görevi, Türkiye işçi sınıfı tarihini süzgeçten geçirmek, olumlu geleneklerini gelecek için basamak yapmak ve bir adım daha ileri atarak savunmaktır. Bu açıdan ben, kadroların yeniden derlenip toparlanmasını ve sendikalarda aktif görev almasını istiyorum.

Yarının mücadelesine, günümüzün birikimlerini yok sayıp küçümseyerek, onmilyonlarca insanın özverisini/katkısını unutarak hazırlanamayız. Bizden önceki mücadeleler maddi manevi *hazinemizdir*.

Bana dediler ki, “ille de sosyalizm diyorsun, o iflas etti”. Sosyalizm iflas etmedi! Bir yanlışlık süzgecinden geçmiş olabilir, ama iflas etmedi. Ben hâlâ sınıfsız sömürsüz bir dünyaya inanıyorum. İnsanların, halkların kardeşçe yaşadığı bir dünyaya hayır demeyenler için, bunun yolu SOSYALİZMDİR. Bunu haklarına sahip çıktığımız işçi de anlar, emekli de.

Yani bugün karşı-devrim ve gericiilik dalgası esiyor, gelecekte büyük bir sol dalga gelecek mi diyorsunuz?

38 yaşındayım. 20 yıldır sınıfsız sömürsüz bir dünyaya inanıyorum. Elbette birşey dünyada tepeüstü giderken sen Türkiye’de onu yukarı çekebilir misin? Mümkün değil. O zaman, “sosyalizm dünya sahnesinden çekildi” tartışmasına aptalca takılıp kalacağımıza, onu *yeniden kurmanın* yollarını aramalıyız. Bunun için de varolanı, *kadroyu* korumak ve etkin değerlerimize sahip çıkmak gerekir.

Dağılmış, terkedilmiş bir sürü kadromuz var, toparlamalıyız. Etkin, insani değerleri kırmayacak, savunacağız. Sermaye, tüm toplumu medya araçlarıyla, TV’siyle vb. bencillığe, bireyselliğe daha çok itiyor, derin tahribat yapıyor. Buna karşı çıkacak bizden başkası var mı?

Toplumda bu kimliğimizle **alternatif** olmalıyız. Burjuva partileri iflas etmektedir. “Kurtar bizi paşa, baba” diyenlerin yedikleri kazığın haddi hesabı yok. “Baba”dan sonra ne yapacak, nereye yönelecek bu insanlar?

Çok ciddi çalışmamız lazım. Yıllardır birbirimizin boğazını sıktık “Maocuydu, bilmem neydi” diye. Şimdi de sol hareket Kürt hareketinin peşine takılıp gitmektedir, gitmiştir, Türkiye’de Kürt sorunu da olmasa hiçbir şey olmayacakmış gibi.

Bunları konuşmak, halletmek lazım. ●

Dr.Haldun Sirer, bize kısa yaşam öykünüzü anlatır mısınız?

A şağı yukarı 32-33 sene, SSK'da çalıştım, hem iç hastalıkları mütehassısı hem de başhekim olarak. 20 seneye yakın bir zamandır da işçi sağlığı ve meslek hastalıkları konusunda çalışmaktayım. SSK'da 1970 yılından itibaren meslek hastalıkları klinik ve hastanelerinin kurulmasında yönetici, uzman olarak görev aldım.

1983 yılında, çalışmalarımı gözönüne alan Sağlık Bakanlığı, yasa ve ihtisas tüzüğü hükümlerini gözönüne alarak, bana ve üç arkadaşıma "işçi sağlığı ve meslek hastalıkları mütehassısı" ünvanını verdi.

1985 senesinde kendi isteğimle emekli oldum. O günden beri iç hastalıkları, meslek hastalıkları mütehassısı olarak çalışmaktayım.

Sizi SSK'ya çeken ne oldu?

Mütehassıs olduğum zaman elimde bir takım imkanlar vardı, ama daha ziyade sosyal bir yapıya muvafık olduğum için SSK'nın Mersin'deki küçük sağlık istasyonunu İstanbul'da büyük bir hastanenin şef yardımcılığına tercih ettim. Orada iki odalı istasyonu bir dispanser ve yataklı hastane haline getirdik. İşçiler ve sendikalar bizi çok teşvik etti.

İşçi sağlığına yönelmeniz SSK'da çalışmanızın etkisi büyük oldu herhalde.

Tabii. Uzun yıllar iç hastalıkları mütehassısı olarak çalıştım. Görevimin SSK'da olması dolayısıyla devamlı işçilerle, işçi hastalıklarıyla temastaydım.

Çalışmam esnasında, bana tıp fakültelerinde öğretilen bilgilerle muayene ve tedavi ettiğim işçilerin hastalıkları arasında her zaman bir benzerlik *olmadığını*, çalışan insanların hastalıkları esnasında bir takım ayrıcalıkların meydana geldiğini gördüm. Bu bende yavaş yavaş *çalışan insanın*, özellikle *endüstride çalışan insanın* sağlığını, diğer yerlerde çalışan insanlara göre bir takım ayrıcalıklar gösterdiği izlenimini edindirdi.

İstanbul'a geldiğim zaman işçiler ile çok yakın dostluk kurdum. Daha sonra, 1968'lerde işçi sağlığı konusu SSK eliyle önem kazanınca kendimi yönetici olarak işin içinde buldum.

Burada Engin Tonguç'u saygıyla anmak isterim. Birlikte işçi sağlığına bir projeye başladık. Bu projeye, bir yıllık geceli-gündüzlü çalışma sonunda, ülkede kendine özgü bir takım laboratuvarları içeren kuruluşların kurulması gerektiği kanısına vardık. Bunu sendika yöneticilerine bildirdik. SSK olumlu karşıladı.

Ülkemizde işçi sağlığı hizmeti yataklı tesislerle olduğundan, kuracağımız enstitüleri İtalya'daki, Romanya'daki *iş klinikleri* gibi yataklı olarak düşündük. Bu bizi *yataklı meslek hastalıkları klinik*

'İşçi sağlığı işçinin kendi ellerindedir'

Ülkemizin önde gelen işçi sağlığı ve meslek hastalıkları uzmanı Dr.Haldun Sirer'le muhabirimiz Melek Ergen konuştu

ve hastanelerine götürdü.

Ama nedense, özellikle 80'li yıllarda bu hastaneler birdenbire "tukaka" oldu. Bu hastaneleri lüzumsuz bulmaya başladılar. "Hasta olmayan insanları yatırıyorlar" denildi. Tabii ki hasta olmayan insanları yatıracaktık. Biz tedavi edici hekim değildik ki, koruyucu hekimdik.

Bizim periyodik muayene için aldığımız insan görünürde "sağlam"dı. Kurşun zehirlenmesinin arazları, bayağı ilerledikten sonra meydana çıkar. İnsanın kanına, idrarına analiz yaptığınızda belli olur. İşte, o görünüşte fevkalade sağlam(!) adamlarda yüzlerce civa, yüzlerce gramakol çıktı.

Hep karşı tarafı da suçlamayalım, çünkü herhalde biz işçi sağlığında çalışan insanlar da, yeterince bu işi anlatamadık. İşçiler de pek yakın davranmadı. Ama 1980'den bu yana, kurulmuş enstitülerin, hastanelerin geri bırakılmasında etkisi olanlar büyük vebal altındadırlar.

İşçi sağlığını tanımlar mısınız?

İşçi sağlığı için birçok tanımlamalar var. Bana göre işçi sağlığının konusu, insanın çalışma süresindeki, çalıştığı ortamdaki sağlık zararlılarından meydana gelen hastalıklardır. Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) daha değişik bir tanımlaması var. O der ki, tüm mesleklerde çalışanların fiziksel, sosyal, ruhsal ve moral iyilik hallerinin en üst düzeye çıkarılmaları, sağlık zararlılarının optimum düzeylere indirilmesi ve bundan korunma çarelerinin, yöntemlerinin uygulanması, kişilerin fizik ve ruhsal performanslarına uygun işlerde çalışması, kişinin işe işin kişiye tam bir adaptasyonu icap etmektedir.

Yani, insanlar halleriyle, moralman-ruhen ve bir de sosyal bakımdan yaşamda - içinde bulunduğu rejimde, evinde, sokağında, işten atılma korkusunun olmamasıyla - mutlu olmalıdır.

İkincisi, çalıştığı işyerinin mutlaka ağır endüstri olması şart değil, masabaşı olabilir, yöneticilik olabilir. O iş ortamında da bir

takım zararlılar var. Fizik zararlıları var, biyolojik zararlılar var, mikroplar var. Ses, gürültü, hidrasyon, rutubet, sıcaklık-soğukluk var. Kimyasal zararlılar var. Endüstriye girmiş 250 bin madde var. Bu maddelerin "en zararsız şekilde çalışılabilir" düzeye indirilmesi lazım. Kanserojen işe ortamdan tamamen kaldırılması lazım. Kısaca, sağlık zararlılarından korunma yöntemleri ve bunun bilinmesi gerekir.

Üçüncü olarak, kişilerin fizik ya da ruhsal yeteneklerine - bazısının kasgücü kuvvetli, bazısının beyin gücü... - uygun işlerde çalışmaları lazım. Ergonomi, işin kişilerle uygun olması çok önemli. Zayıf bir adam hamallık yapamayabilir, ama örneğin elektrikçilik, elektronikçilik yapabilir. Vb...

Bütün bunların toplamı **işçi sağlığı**.

Yani, işçi sağlığı, bir "tıp sorunu" olarak basite indirgenmemeli, diyorsunuz.

İşçi sağlığı bir tıp sorunu *değil*! Sağlık tıp demektir, tıp da hemşire, doktor vb... Hayır! İşçi sağlığında, insanın ölçümü var, hastalıklar var. Ama endüstri ölçümü tıp değil. Mühendislik dalları var, elektrik-elektronik var, kimya var. Bir de teknik grup var. Psikoloji dalı var. Endüstri psikolojisi vardı, bir de "iş psikolojisi" çıktı.

Ve bütün bunların bir düzenlemesi var: Hukuk. İşçi-işveren-devlet arasındaki bütün bu münasebetleri düzenleyen tüzükler, milli/uluslararası yasalar (ILO sözleşmeleri vb.) var. Bütün bunları birbirine bağlarsak bir sosyal politika söz konusu.

O halde **işçi sağlığı** dediğimiz zaman tıbbın, teknik bilimlerin, iş psikolojisinin, hukukun ve sosyal politikanın karma uygulandığı bir alan meydana çıkıyor.

Bugün Türkiye, iş kazası/meslek hastalığı açısından dünya sıralamasında başlarda yer alıyor, Avrupa'da da birinci sırada...

Dünyada en çok iş kazası olan 5 ülkeden biriyiz.

En başta eğitimsizlik var. Ko-

runmada eksiklikler var. Üçüncüsü ve en önemlisi, kişisel koruyucuların kullanılmaması var. Yalnız işveren değil işçiler de kabahatli. Adam kulaklık takmıyor, "bana birşey olmaz" diyor, sağır oluyor. Olmaz mı? Adam "eldiveni boş ver" diyor, elini parmağını kesiyor... Önem vermiyor. Yani kişisel koruyucuları işverenin zorla taktırması, işçilerin de mutlaka takması, hatta işveren vermez ise müdahale edip alması lazım.

İş kazaları böyle. Meslek hastalıklarına gelince, son senelerde 1000 ve 1500 arasında meslek hastalığı çıkıyor. Batı ülkeleri ile kıyaslarsak bizde meslek hastalıkları fevkalade az görünüyor. Ama bu, meslek hastalıkları olmadığından *değil*. Gerçekte, meslek hastalıklarını *ortaya çıkaramıyoruz*. Bu ülkede meslek hastalıklarının yirmide biri suyüzüne *çıkartılamıyor*. Bunu yapabilecek tek kuruluş, meslek hastalıkları hastanesidir.

Meslek hastalıkları hastanelerini çalışamaz duruma getirmişler. İşyerlerinde tarama yaptırmazlar. Sigorta'nın 130 şubesinde bir işçi meslek hastalığı teşhisiyle bu hastanelere sevk edilmezse, tabii ki meslek hastalıkları ortaya çıkarılamaz. Meslek hastalıklarını SSK hastaneleri ortaya çıkarıp, şüpheli hastaları meslek hastalıkları hastanelerine gönderecekler. Ama bunu kesinlikle yapmıyor.

"Benim görevim değil" diyor.

Sonuçta ne oluyor? Çalışma ortamındaki zararlılar tamamıyla artıyor, işçilerin hastalıkları ilerliyor. İşçi ölüme doğru gidiyor. Meslek hastalıklarının normal hastalıklardan *farkı* burada. Kalp hastalığını meydana getirecek bir fırında işçiyi çalıştırırsan, hastalık orada devamlı ilerleyecek, işçi ölene kadar gidecektir. Kimse de farkına varmayacaktır. Ama o işçiye meslek hastalıkları hastanesinde teşhis konulduğunda işyeri değişecek, işyeri değiştiğinde de hastalık yavaşlayacak ve adamın yaşamı uzayacaktır.

Aynı şekilde, kurşun zehirlenmesinin muayenesi zamanında yapılmazsa, dışarıdan bakıldığında sağlam olan adam, tabii ki bir böbrek ya da verem hastası olacak, ölecek. Öldüğü zaman da hastalığı "meslek hastalığı" çıkmadığından, "adam 30 yaşındaydı, hastalandı öldü" denilecektir.

Meslek hastalıklarının çıkıp çıkmaması polemik işi değil, işçi için de ekonomi için de çok önemli bir konudur. Denilir ki, bir ülkede iş kazaları ne kadar çok ve meslek hastalıkları ne kadar azsa, o ülkede işçi sağlığı-iş güvenliği o kadar yoktur. Bu paradoksları düzeltmek lazım.

Bir de, meslek hastalıkları hastaneleri hangi endüstriye yakın ve hastane hangi endüstride araştırma yapmışsa istatistiklerde o meslek hastalıkları çok gözükmektedir. Dolayısıyla, SSK'nın meslek hastalığı istatistikleri, ha-

İşçinin işbaşında, kazadan sonra korunması gibi, işçinin hayat güvencesi de sendikaları ilgilendirir. Sendikalar, SSK hastanelerinin iyileştirilmesi kadar, işçinin çalışma koşullarının olumsuz etkilerden kurtarılmasını da düşünmek zorundadırlar. Son yıllarda işçiler kanun ve tüzüklerde gözden kaçan noktaları toplu sözleşmelerde dikkate almaya başladılar. Ama yasalarda varolanı tatbik edebilmek dahi işçi sağlığı sorunu yerinde duruyor.

kiki değerleri vermekten uzaktır.

Durum kötü, ama kader değil. Yapılabilecek çok şey var...

Genç bir endüstrimiz var. Burada ciddi bir iş güvenliğinden bahsetmek hayaldir. İşçi sağlığı ve iş güvenliği, endüstride henüz anlaşılamamış bir sorun halindedir.

Kurduğumuz endüstri yenidir. Ama eski endüstriyi de muhafaza etmek zorundayız, öyle kolay kolay atamaz, fabrikaları bir anda değiştiremeyiz. Milyonlarca insan oradan ekmek yiyor. Bu fabrikaları bir anda değiştiremeyiz. Ayrıca, dışarıdan ithal ettiğimiz teknoloji de genellikle eski teknolojidir. Ucuz olduğu için. Birçok Batı ülkesinde eski teknoloji kullanılırken, işçi sağlığı-iş güvenliği için korumacı ilaveler yapılır. Biz bunu hesaba katmadan o teknolojiyi alırsınız.

Tabii devlet bunu denetler. Fakat dünyanın her yerinde bu denetleme yeterince etkili olamaz. Son zamanlarda (Türkiye’de) bir hareket var. Müfettiş kurulu genişliyor, müfettişler alınıyor. İsterim ki onların etkinlikleri artsın.

Ama şiddetli bir denetimle dahi bu iş düzelmez. Mutlaka *tabandan gelmesi* lazımdır. İşveren şunu anlamalıdır: Ben işçiyi işbaşında sağlıklı bulundurursam verim artar, kalite de artar. Hem niteliği, hem de niceliği artar. Çünkü, verimli bir çalışma sonunda hem maliyeti düşürecek ve ucuz mal yapacak, hem de kaliteli, İSO standartlarına göre mal yapacak.

İkincisi, işveren tazminatlarından korkacak. Çünkü büyük tazminatlar ödeyecek. Bugün 25 yılda emekli olan işçi, emekli olduktan sonra felç olup gidiyor. Kendisi meslek hastalığının farkında değil. Son zamanlarda bu alanda da bir hareketlenme var ve sendikalar bu işe büyük önem veriyorlar. Bu, devlet denetiminden daha önemli.

Bu üçü birden harekete gelirse iyiye gider. Batı ülkelerinde 1920’lerde böyle olmuş. 2.Dünya Savaşı’nda durulmuş ama, 1945’ten sonra, Dünya Sağlık Örgütü kurulduktan, BM doğduktan sonra, sağlıkta, işçi sağlığında birliğe gidilmiş. Arka arkaya enstitüler kurulmuş. Bu şekilde yavaş yavaş ilerlenmiş. Biz biraz geç kaldık, ama zararın neresinden dönsek kârdır.

Bugün işyeri hekimlerinin gerçek görevlerinin farkında oldukları söylenebilir mi?

İşyeri hekiminin asıl görevi, *işyerindeki mesleksel sağlık hizmetinin* yapılmasıdır. Yani işçinin çalışma ortamındaki sağlık zararlılarından korunmasına yardımcı etmek, iş kazalarını azaltmak, bir meslek hastalığına tutulup tutulmadığına en kısa sürede teşhis koyup bu hastalığın durmasını sağlamaktır. İşyeri hekiminin *esas görevi* budur. Bu, işyeri hekimlerinin yönetmeliğinde gayet açık belirtilmektedir.

İşyeri hekimi bu görevini nasıl yapar? İşçi işe girerken onu ciddi muayeneden geçirir. Çalıştığı işyerinin özelliğine göre periyodik muayene eder, aralıklı (3 ayda bir, 6 ayda bir) muayenelere tabi tutar. Yalnız fizik muayenesiyle olmaz, mesela yılda bir elektro çektirir. Yaptırmak zorunda. Amaç en kısa sürede teşhis koyup muayene edip insanı korumaktır. Yasalar fevkalade güzeldir, bu zorunluluktur ama *uygulama yoktur*.

Ancak, gelişmekte olan ülkelerde işyeri hekimini yalnız koruyucu hekimlikte kullanmak mümkün değildir.

Birçok gelişmekte olan ülkede işyeri hekimi hem koruyucu hekimlik, hem sosyal sağlık hizmeti, hem tedavi edici sağlık hizmeti yapar. Hatta işçinin ailesine de, çevresine de bakar. Afrika’da uygulama böyle.

Bazı ülkelerde de tedavi edici hekimlikle, koruyucu hekimlik birbirinden ayrılmıştır. Fransa’da hekim isterse tedavi eder.

Bizde bir Sigorta (SSK) var. Ama işyeri hekimi hastayı Sigorta’ya yolladığı takdirde adam 5 saat işleme alınıyor. İşverenler işgücü kaybına karşı çıkıyorlar. Günde 30 kişi gider de beş saat gelmezse, bir de tahlil mahli 2-3 gün gelmezse, ki hakikat budur, o zaman işveren de bir ölçüde haklı. Bir poliklinik kurduruyor, hekime “al, tedavi et” diyor, “benim işgücü kaybımı önle”. Bu durumda mesleksel sağlık hizmeti de son planda kalıyor.

Normal bir sağlık düzeni,

“tedavi edici işçi sağlığı sistemi” olsa, bunların hepsi kendiliğinden yola girecektir.

Bu alanda sizce sendikalar neler yapmalı?

Sendikaların mevcut işçi sağlığı ile ilgili çok görevleri var.

Sendikacılık oldukça iyidir ülkemizde. Ama nedense işçi sağlığı-iş güvenliği alanı sanki onları ilgilendirmiyormuş gibi. Hatta acıdır, uzun yıllar işçi sendikaları bu işe *karşı* çıkmışlar, “bu bizim değil, sağlık bakanlığının görevidir” diyenler olmuş.

Tabii ki, işçinin işbaşında, kazadan sonra korunması gibi, işçinin hayat güvencesi de *sendikaları ilgilendirmektedir*. Sendikalar, SSK hastanelerinin iyileştirilmesi kadar, işçinin çalışma koşullarının olumsuzluklardan etkilenmemesini de düşünmek zorundadırlar.

Sendikaların konuya sıcak bakmaları fevkalade önemlidir. Dikkat ediyorum, son yıllarda işçiler kanun ve tüzüklerde gözden kaçan noktaları toplu sözleşmelerde dikkate almaya başladılar. Ama *yasalarda varolanı tatbik edebilmek dahi işçi sağlığı yerine oturur*.

İkincisi, bizde devletin bir enstitüsü, meslek hastalıkları hastaneleri var. Onun dışında üniversitelerimizde işçi sağlığı kürsüleri yok. Bence, işçiler pekala işçi sağlığı enstitüleri KURABİLİR-LER. (Dr.Haldun Sırer’in bir projesini Ağustos 1992 tarihli sayımızda yayınlamıştık- *Kervan*)

Enstitü, bilimsel niteliği olan bir müessesedir. Yasalara göre, ulusal-uluslararası düzeyde çalışacaktır. Bu enstitünün varlığı dahi, işçilerin haklarının geri gitmesine mani olacaktır. İşverenler bir enstitü kurarlarsa o da yararlı olur. SSK da bu alanda iş yapacak. Kartal Hastanesi yıllardır her türlü şaibenin dışında, işveren-işçi ve devlet açısından iyi çalışmış bilimsel formasyonlu bir hastanemizdir.

Devlet-işçi-işveren-SSK, bu dördünün hatalarını en aza indirirsek, işçi sağlığında epey ilerleme sağlanmış olur.

Bu konuda tek tek işçilere de görev düşmez mi?

Tabii düşer. İşçi, nezleden, soğuktan, kömür ya da elektrik yakarken kendini nasıl koruyorsa, çalışma ortamındaki sağlık zararlılarından da kendisini aynı şekilde korumalıdır. Bunun için bilinçlendirilmesi, eğitilmesi lazımdır.

İşçi temsilcileri kendi fabrikalarında sağlık zararlılarını bilmek zorundadır ki öteki işçilerin korunmasına yardımcı olsun ve işçiler de böyle sıkıntılarını işçi temsilcilerine ve sendikaya ulaştırabilsinler.

Bu bir eğitim sorunudur. İşçi temsilcisinin eğitimi zorunludur.

Hocam, teşekkür ederiz. ●

İşçinin sağlığı işyerinde korunmalı!

İş güvenliği önlemlerindeki gerilik ve yetersizlik, makina koruyucularının ve kişisel koruyucuların yokluğu ya da eksikliği, eğitim ihmalı, hastalık yapıcı etkenlerin (ısı, aydınlatma, basınç, gürültü, nem, toz ve gazlar, radyasyon) varlığı, her yıl yüzbinlerce iş kazası ve meslek hastalığının nedeni oluyor. Sorumlusu kapitalizmdir. Kapitalist... ucunda bir kâr kapısı görürse konuya “el atar”.

İşçinin sağlığı... sağlıklı çalışma koşullarının yaratılması işçi sınıfının savaşıyla bağlıdır. İşçi sağlığı işyerinde korunmalıdır. Her işyerinde işyeri hekimi olmalı, işçiler, işverenin yasal ve mali sorumluluğu altında, her 3, 6, 12 ayda bir, periyodik tam sağlık denetiminden geçirilmelidir. Viziteye çıkma bir hak-

tır, işveren işçinin viziteye çıktığı günkü ücretini iki güne kadar ödemeli ve bu istirahat durumunda da geçerli olmalıdır.

Sendikalar işverenin tehlikeli ve sağlığa zararlı işlerde bütün önlemleri almasını gözetmeli, bu tür üretim yapılan işyerlerinde meslek hastalıkları uzman hekimi denetlemeli, bu sağlık denetimi her üç ayda bir yapılmalıdır...

Tüm işyerlerinde havalandırma, tam donanımlı yıkanma, soyunma odaları olmalı, temizlik malzemeleri bulunmalıdır. Varolan İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü işçilerin değil, üretimin güvenlik ve sürekliliğini sağlamaya yöneliktir. Sendikalar, bu tüzüğün işçinin sağlığını ve iş güvenliğini gözetten bir anlayışla yeniden hazırlanmasına önayak olmalıdırlar...

Bugünkü yasa, tüzük, vb. çerçevesinde bile işçi sağlığı sorunlarının üzerine gidilebilir. İşçi sağlığı sorunlarının, *işvereni sorunları kaynağından çözümlemeye zorlayan bir yaklaşımla* ele alınması gerekir. Kapitaliste, yüksek desibelde gürültü yapan makinaya ses izolasyonu yaptırmak varken, neden işçiye kulaklık taktırılsın?..

İşçi Sağlığı Derneği Sendikal Araştırma Merkezi’nin hazırladığı Sendikal Platform’un bazı bölümlerini yayınlıyoruz

Sendikalar... birçok hükmü toplu sözleşmelere koyduralabilirler. Sözleşmenin uygulanmasının denetlenmesi... çeşitli araçlarla gerçekleştirilir:

a) İşverene... işçileri, üretim araçları ve iş aletlerini kazaya karşı sigortalama zorunluluğu getirilmesi. İş kazası durumunda işçiye parasal ya da işten çıkarma cezası verilmesi uygulamasının yasaklanması, iş kazasına karşı önlemler almayan işverene ağır para cezasının getirilmesi.

b) İşçilere, işverenin parasal yükümlülüğü altında mesleki eğitim ve düzenli, planlı işçi sağlığı, iş güvenliği, çevre sağlığı eğitimlerinin verilmesi.

c) Sözleşmeyle ek olarak kazanılmış iş kazası/meslek hastalığı tazminatlarının, işvereni üretimi eskisi gibi sürdürmekten caydırmaya, onun istenen önlemleri almasına yönelik olarak yüksek tutulması, işçinin hangi nedenle olursa olsun SSK tarafından ödenmeyen tedavi vb. masraflarının tamamının işverence karşılanması.

d) İşyerinde işçi sağlığı istemleriyle uyumlu çalışma koşullarının gerçekleştirilmesi, gerekli sağlık kontrollerinin yapılması, endüstri atıklarının çevreye zarar vermeden tasfiyesi, *çoğunluğu* işyerinde seçilmiş işçi üyelerden oluşan, tam yetkili çalışan İSİG kurulunun denetiminde olmalıdır.

e) Sözleşme hükümlerini... yerine getirmemesi durumunda işverenin ağır para cezası ödeme zorunluluğu konulması.

f) Her endüstri merkezinde meslek hastanesi, Türk-İş’e bağlı bir işçi sağlığı enstitüsü kurulması...

Kötü çalışma koşulları, işçileri fizikman tüketiyor. İşçiler, “işçi sağlığı ve iş güvenliğinin ihlal edildiği ya da tehlikede olduğu” tesbit edilen sektör, işkolu ve işyerinde, pratikte tüm kuralları ile İSİG gereklerine uygun can güvenliği sağlanana kadar işbaşı yapılmaması” yönündeki Türk-İş çağrısını uygulamalıdırlar. (...)

SSK'yı işçiler düzelterek!

KERVAN
Bursa

26 OCAK 1993 sabahı saat 10'da SSK Hastanesi'nin önünde Türk-İş'e bağlı sendikaların yöneticileri bir "oturma eylemi" gerçekleştirdiler. Eylemin yöneticisi olan Türk-İş 8.Bölge Temsilcisi Mehmet Kanca ile konuştuk.

Bursa Türk-İş sendikaları olarak bu eylemi neden düzenlediniz?

1970 yılında 16 bin 500 kişi için hizmete sokulan, şimdi 720 yataklı hastanemize bugün hiçbir ilave müstematat yapılmadan, sigortalı sayısı 198 bine ulaşmış ve şu andaki personel sayısı ise kuruluştaki personel sayısının yarısına düşmüşken, bu hastanemizde hizmet üretmeye çalışıyoruz. Bugün fiilen 850 sedye/yatak kullanılmaktadır.

Hastanemizde personel olmayınca pislik ortaya çıkmakta, vardiyalara eleman vermek mümkün olmamaktadır. Mevcut elemanlar da fazla hizmet ve nöbetten sağlıksız duruma düşmüşlerdir. 3 vardiya olan yataklı servislerde temizlik hizmetleri 46 kişiyle döndürülmekte, bu yetersizlik sonucunda 110 kişilik servislere 2 kişi bakmak zorunda bırakılmaktadır.

Sağlık hizmetlerinin akışı yanlış. Hekimlerimizin iyi niyetlilerini tenzil ediyorum, ama art niyetli hekimler hastanemizde hizmetleri "paralı" duruma getirmişlerdir. Bursa SSK'dan ücretsiz hizmet alma konumu ortadan kalkmıştır.

Hastalarımız ilaç bulamıyor. Hayatiyet arzeden ilaçları eczanemizde bulamıyor, dışarıya sevk edildiğinde de dışarıdaki eczacı hastaya ilaç vermiyor.

Yedi ay 4 gün evvel bu hastaneye bir uyarıda bulunduk. Şimdi ikinci ve son uyarımızı yapıyoruz. Bu hastane, mal sahibi olan sigortalılara (aktif ve pasifi ile 1 milyon insana) yeterli sağlık hizmeti verebilir duruma mutlaka gelmelidir. Eğer yeterli sağlık hizmeti veremiyorsa bu hastanede ki aksaklıklara bir teşhis konulması lazım...

Buradaki sorun insan sorunudur, ve beklemeye tahammülü yoktur. Biz Türk-İş'e bağlı tüm Bursa sendikaları, üye-lerimiz ve de dışımızdaki sigortalılar adına bu eylemi gerçekleştiriyoruz. "Bursa'da sağlık hizmeti sağlıklı bir şekilde dönmelidir" diyoruz. Dönüşmedeği takdirde önümüzdeki günlerde yapacağımız eylemler daha başka şekilde olacaktır.

Bursa'da SSK hizmetlerinin iyileştirilmesi üzerine ne gibi önerileriniz var?

Bu konu üzerinde sendikalar olarak 1984 yılından beri duruyoruz. Öncelikle "2.hastane" istedik. Ama biz, sağlık hizmetinin iyileştirilmesini istiyoruz. Bugün birinci hastanede ki kadro sorunu halledilemiyorsa, yöneticisi bulunamıyorsa, 2.hastaneyi kurmuşum ne çıkar!

Önce birinci hastaneyi ıslah etmek zorundayız. Prim veriyoruz, katkıda bulunuyoruz, ama her nedense sağlık hizmeti almakta bir köstek var önümüzde. Demek ki bizi engelleyenler var! Bu engelleme nereden kaynaklanıyor? Ta Devlet Planlama Teşkilatı'ndan başlar.

Alet-edevat sağlama, ikinci hastanenin yapımı sorunları ta oradan başlar. Demek ki para pul benim, yetki başkasının.

Biz işçiler yetkili de olmak İSTİYO-RUZ. SSK yönetiminde işçi temsilcileri de olmalıdır! Şimdi sözümona 1 tane var. Ama seçimle gelen insanı görevden aldılar. Yani öz malımızı SSK işçi temsilcisi kalmış durumda. Bizim orada "temsilci"miz değil, temsilcilerimiz olmalı!

İsteklerimizi toparlayalım:

- SSK Bursa hastanesi ve dispanserlerindeki personel açığı giderilmelidir. Hastanemiz bugünkü sigortalılara hizmet verebilir hale getirilmelidir.

- Yoğun bakım ünitesinin alet ve edevatları tamamlanarak hizmet verir duruma getirilmelidir.

- SSK'ya kendi tomografi merkezi kazandırılmalıdır.

- Hayatiyet arzeden ilaçlar SSK eczanelerinde bulundurulmalıdır.

- Kapanan intaniye servisi yeniden hizmete sokulmalıdır.

- SSK mutlaka ayrı bir doğum evine kavuşturulmalıdır.

- İkinci SSK hastanesi Bursa'ya kazandırılmalıdır.

- İnsanı seven, sigortayı kendi malı gibi gören ve kollayan, insanlarla, kendi meslektaşlarıyla beşeri münasebetini sağlıklı tutan, ettiği hipokrat yeminine sadık kalan hoşgörülü idarecileri hastanede görmek istiyoruz.

Bir süre önce bir imza kampanyası başlatmıştınız.

İmza kampanyasını Türkiye'de yalnız Bursa bölgesi ve hinterlandındaki birkaç vilayet gerçekleştirdi. İmza kampanyası katsayısı bağlanan 13 bin TL vizite ücretine karşı başlatılmıştı. Maalesef şimdi bu ücret 14 bin TL'ye çıktı. Bunun ötesinde, önümüzdeki günlerde sağlık primleri arttırılacak. Yüzde 3'lük bir artış daha geliyor. Bunların karşısında...

Açlık grevi

SSK Hastanesi önünde gerçekleştirilen eylemin ardından, 27 ve 28 Ocak tarihlerinde yine Türk-İş'e bağlı sendikaların yöneticileri, SSK sağlık hizmetlerinin aksaması ve işçilerin şikayetlerinin dikkate alınmamasını protesto için bir açlık grevi eylemine giriştiler. Açlık grevine çıkan sendika yöneticileri, aynı zamanda Uğur Mumcu için Ankara'da düzenlenen cenaze töreniyle eş zamanlı olarak Bursa'da düzenlenen yürüyüşe katıldılar.

Bursa'da, SSK Hastanesi'nde sürgünden aksaklıklara karşı sigortalı işçilerin, emeklilerin, ailelerinin öfkesi dinecek değil. Eylemler sürecektir, giderek yığınsallaşarak yükselecek! Çünkü işçi sınıfı kendi sağlığını koruma konusunda her geçen gün daha çok bilinçleniyor. Ve de, kendi öz malı olan ve iktidarın bir biçimde özelleştirmeye çalıştığı SSK'dan beklentileri büyüktür! ●

Tuzla'da sendikalaşma kampanyası

S.Rıza Güven, "sendikal hareketin Tuzla Deri-İş örneğinden öğrenmesi gereken çok şey var" diyor

Deri-İş sendikası tüm Türkiye'de yaşanan sendikasızlaştırma furyasından son beş yıldır bir şekilde nasibini almışken, Tuzla'da olağanüstü bir sendikalaşma kampanyası yaşanıyor. Oysa Deri-İş Kazlıçeşme şube yöneticileri Tuzla'ya temsilci olarak atandığında (Nisan 1992) sendikanın Tuzla'da üye sayısı sıfırdı, işçilerin yarısı sigortasızdı.

Temsilcilerden öğrenelim

Musa Servi ve şube sekreteri Zeki, bir-iki ay yeni yapıyı tanımaya çalışıyorlar. İşyerleri ve işçinin durumu Kazlı'ya hiç benzemiyor. İşyerleri aralıklı ve birbirleriyle irtibatsız. Patronlar, özellikle Alevi kökenli Erzincan, Tunceli, Bingöl doğumlu işçileri işe almamada "çok titiz"! İşçilerin yarıdan fazlası yeni deri işçisi. Sınıf kültürü, sendikal bilinci düşük.

Bu koşullarda mücadele başlıyor. Eski, klasik yöntemler çözüm olmuyor. Yeni yöntemler bulunuyor. Mahalleler tespit edilip, işçi arkadaşların evleri ziyaret ediliyor. Çay ocaklarına, kahvehanelere, sabahları işçilerin işe gitmek için toplandıkları dolmuş duraklarına gidiliyor.

Sendikanın propagandası üç noktada yapılıyor. "Tek güvencemiz sendikamız

sahip çıkalım", "sırtımızı üretimden gelen gücümüze dayayalım" ve "birlik olalım".

Bu belgeler tutuyor. Sonuç: 6 ayda 27 işyerinde 700 işçi Deri-İş'te sendikalaşmış durumdadır! Kibar, Oposon, Güner, Uğur, Güney, May, Atlas, Arslan ve Yükseler Deri başta olmak üzere sendikalaşmada başarı gözleniyor.

Kavga zorlu. Servet Deri işçileri 4 ayı aşkın bir süredir direnişler. Çadırı kapının önüne koymuş, "allahına kadar" kavga veriyorlar. Aralık ayının sonlarında, ortalık kış kıyamet iken iki-üç işyerinde daha direnişler oluyor, çadırlar kuruluyor. Jandarma geliyor söküyor. İşçiler çadırı geri alıp yeniden kuruyor. Başarı böyle yazılıyor, özveriyle dişle tırmakla.

27 işyerinin 24'ünde "1991 sözleşmesi yeni bir sözleşmeye kadar geçerlidir" diye protokol yapılıyor. 1993 Mart'ında sözleşmeye oturulacak işyerlerinin yetkileri daha bakanlıktan gelmemişken, sendika meşruyet kazanıyor. Servet Deri'de patron işçilere "ortaklık"(!) teklif ediyor, hatta bazı işçileri kandırıp imza bile attırıyor, ama bunlar direnişi durdurmuyor.

Deri-İş Kazlıçeşme şube başkanı ve Tuzla temsilcisi Musa Servi, sendikalaşma kampanyasında karşılaşılan zorlukları **Kervan'a** şöyle anlatıyor:

Tuzla yürüyüşü

R. GELBAL

DERİ İŞYERLERİNİN TUZLA'ya taşınmasıyla, yıllarca mücadele vererek Kazlıçeşme'de kazanmış oldukları sendikal haklar ellerinden alınan, sendikasızlaştırma ve işten çıkarmalarla karşı karşıya kalan deri işçileri Tuzla'da bir yürüyüş yaptılar.

30 Ocak'ta yürüyüşe katılmak üzere Deri-İş genel merkezine gittik. *Kervan* dergisinden geldiğimizi söyleyerek sendikacı arkadaşların arasına katıldık. Saat 11.00'de Tuzla'ya yola çıktık. Yaklaşık 2 saatlik bir yolculuktan sonra Tuzla Aydınlik köyüne vardık. Buradaki Deri-İş temsilciliğine uğradıktan sonra servislere binerek yürüyüşün başlayacağı yere gittik.

Deri işçilerinin Tuzla yürüyüşü yaklaşık 100 kişiyle başladı. Ancak, yürüdükçe katılım çoğaldı, işyerlerinden çıkan işçilerin katılımıyla kortej gitgide büyüdü. Sonunda yürüyüşe katılan işçi sayısı 2 bin dolayına vardı.

Yürüyüş sırasında deri işçileri belli başlı şu sloganları attılar:

"Yaşasın işçilerin birliği", "sendika hakkımız söke söke alırız", "işçiler birleşin", "sömürüye son", "işçiler elele genel greve", "Aydınlık halkı bizimle", "halkımız saflara", "jandarma baskısına son", "jandarma baskısı bizleri yıldıramaz",

"işten atılmalara son", "işçiyiz haklarımız, kazanacağız"...

Yürüyüş kolu, sloganları haykırarak haykırarak köydeki sendika temsilciliğinin önüne geldi. Burada sendika genel başkanı Yener Kaya, Tuzla temsilcisi Musa Servi birer konuşma yaptılar.

Konuşmacılar, Tuzla'da çalışan 1500 dolayındaki işçinin 500'ünün hâlâ sendikasız oluşunun işçilerin tümüne verdiği zararlar, işten atılmalar, Çorlu'da 300 deri işçisinin eylemi üzerinde konuştular. İşçilerin sorunlarının çözülmemesi durumunda daha büyük eylemler planlayacaklarını belirttiler. İşçi arkadaşlar konuşmaları büyük bir coşku içinde dinlediler, sık sık sloganlar atıldı.

Eylemin bitiminde sendika yöneticileri savcılığa götürülerek ifadeleri alındı. Nedeni, izinsiz(!) gösteri yapmış!

Yürüyüş üzerine izlenimlerimi anlatırken bir noktayı daha belirtmek istiyorum. Biz yaşamış olduğumuz gerçeklerde şunu gördük. İnsanlar kendi kaderlerini kendileri tayin ederler. Nasıl ki Kazlıçeşme'deki kazanımlarımızı zorlu ve kararlı mücadele ile elde ettiysek, Tuzla'da da öyle olacak. Haklarımızı Tuzla'da da kazanacağız. Herkes bunu böyle bilsin.

Tuzla'daki deri işçilerine mücadelelerinin de başarılar dileriz. ●

DERİ İŞÇİLERİ

(Deri-İş Kazlıçeşme şubesi Tuzla temsilciliğinin dağıttığı bildiri)

Değerli deri işçisi arkadaşlar! Bildiğiniz gibi 1 yıla yakın bir süredir bölgemizde sendikal örgütlenme faaliyeti sürdürmekteyiz.

Kazlıçeşme deri fabrikalarının 50'ye yakını Tuzla Organize Deri Sanayi bölgesine taşınmıştır. Bunlardan örgütlü olduğumuz bir kısım işyerlerinde yürürlükte olan toplu iş sözleşmeleri Tuzla bölgesine taşınmayla birlikte işverenlerce tanınmaz oldu. Yok sayıldı. İşverenler sendikal örgütlülüğümüzü tasfiye ederek katmerli sömürü mekanizmalarını harekete geçirmeyi amaçladılar.

Okyanusta bir damla bile olsa lehimize olan mevcut yasaları da ihlal ederek, işyerlerinin ticaret sicil kayıtlarını yaptırarak, sigortasız, sendikasız ve ucuz işgücünden yararlanarak örgütsüz oluşumuzu da fırsat bilerek kısa yoldan kârlarına kâr katmayı düşündüler.

Bu düşüncelerini hayata geçirmek, gelişecek tepkileri bastırmak için de, organize deri sanayi bölgesinde kurulan jandarma karakolunu yanlarına çekmeyi ihmal etmediler. Asayiş koruma(!) görevli olan karakol, servisleri durdurup "işçilerin sendikalı olup olmadıklarını, sendikacıların kendilerini rahatsız edip etmediklerini, vb." sormaya başlayarak, ayrıca da sendikaların işçiler için zararlı bir örgüt olduğunu anlatarak, anayasa temel hak ve özgürlükler babında yer alan ve anayasayla teminat altına alınan "sendikaya üye olma ve örgütlenme hakkı"nı engellemek isteyen işverenlerin yanında yer almaya başladı.

B Değerli Arkadaşlar, izler her türlü saldırı ve engellere rağmen geçmişte Kazlıçeşme'de yürüttüğümüz örgütlenme tecrübelerinden ve buradaki bütünselliğimizden, örgütlülüğümüzün kazanımlarından aldığımız ve alacağımız güçle sendikalaşma faaliyetimize devam etmekteyiz ve edeceğiz.

Deri işverenleri bilmeliler ki, deri işçileri uzun mücadelelerle elde ettikleri kazanımları kolay vermeyecektir. Kısa sürede örnek mücadelesiyle her türlü baskı ve saldırılara rağmen örgütsüzlüğü örgütlü hale dönüştürmeyi başararak bunu göstermiştir. Gösterecektir de.

Nisan 1992'den beri 30'a yakın işyerinde sendikal örgütlülük sağlanarak 800'ün üzerinde üye kaydedildi. İşverenler bu sendikalaşma sürecinde iki-üç işyeri hariç her yerde işçi arkadaşlarımızdan bir kısmının iş akitlerini feshetme yoluna gitmişlerdir.

Ancak, "işçinin gücü birliğidir" doğrusunun bilincine varan deri işçileri bu anlayışı pratik yaşamlarına da uyarlayınca, günlerce süren direnişlerimizle işverenlerin ve yandaşlarının saldırılarını püskürtmeyi başardık. Atılan işçi arkadaşlarımızın geri alınmasına kadar, halktan da aldığımız destekle mücadelemizi sürdürdük, sürdürü-

düşündüler. Örgütlülüğümüzü kırmak isteyen bu işverenler, deri işçisinin sınıfına yaraşır bir yanıtı ile karşılaştı.

"Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz" diyen onurlu deri işçisi üretimden doğan gücünü kullanarak, kar-kış demeden Servet Deri'de 160 gündür direniyor. İşte, Yükseller Deri terlik kısmıyla, deri kısmıyla, konfeksiyonuyla günlerdir direnişte. İşte, Aslanoğlu Deri işçisi. Onlar da direnme geleneğini sürdürüyor.

Onurlu mücadelemizle işverenlere dikensiz gül bahçeleri yaratamayacaklarını gösterdik, göstereceğiz.

Henüz örgütlenmemiş işçi arkadaş! Bu sömürü düzeninde, işçilerin hak ve çıkarlarını sağlamak, üretim sürecinde yaratılan emeğin değerinden daha çok pay almak ve ücretli emeğin sömürüsüne karşı çıkmak için kurulu bulunan sendikanıza üye olun ki gücümüze güç katalım.

İşyerinde, mahallende, yarıbaşındaki fabrikada örgütleyeceğin her işçi örgütsüzlüğün örgütlenmesi olacak ki, bu gücümüzün artması demektir.

Toplu iş sözleşmesi sürecine girmeye hazırlandığımız bu aşamada sermayenin topyekün saldırısına göğüs gerebilmemiz için, tüm işçi, emekçi arkadaşlarımızın ve bugüne ka-

dar bizlerden desteğini esirgemeyen halkımızın desteğine ihtiyacımız vardır.

Örgütsüz gücün daima yenilgiye mahkum olduğu bilinciyle hareket edelim. Gece-gündüz, cumartesi-pazar demeden, soğuk-sıcak, kar-kış demeden bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da sizlerin örgütlülüğü için çalışacak olan SENDİKANIZA SAHİP ÇIKIN, etrafında saf tutun ve üye olun.

Sevgili Tuzla Halkı,

Yanıbaşımızda olup da aynı havayı soluduğunuz, yaşamınızı, geçimimizi ve kaderinizi paylaşacağınız organize deri işçilerinin haklı davalarına sahip çıkın ve sendikalaşma mücadelelerinde onlara destek verin, onlarla dayanışma içine girin. İşçiler sizin parçanızdır. Tuzla halkını, işçisiyle, esnafıyla, emekçisiyle hepimiz oluşturunuz. Birbirimizle dayanışma içinde olmamız hepimizin çıkarıdır.

Biz işçilerin ekonomik durumu düzelirse, bu sizlerin de ekonomik çıkarlarına yansıyacak, bundan kazanımlarınız olacaktır.

Örgütlü, örgütsüz deri işçisi arkadaşlarımız ve Tuzla halkı. Hepimiz *haklı olmanın yetmediği, güçlü olmanın gerektiği, güçlü olmanın yolunun da birlik olduğu* bilinciyle hareket edelim.

Örgütlü işçi arkadaş sendikana sahip çıkarak onu koru! Örgütsüz işçi arkadaş, sendikana üye olarak onu güçlendir! Sevgili Tuzla halkı, dayanışma içine girerek bizlere destek ver! Sendikamız onurumuzdur, onurumuza sahip çıkalım.

Gelecek ellerimizdedir. Örgütlü güç yenilmez. Yaşasın işçilerin birliği!

Deri-İş Kazlıçeşme şubesi, Tuzla

Tuzla'da Deri-İş örnek bir sendikalaşma kampanyası yürütüyor

"Patronlar genelde 'işten atarım' tehdidiyle sendikayı geriletti. Araştırma yaptık, işe alınanlar sendikalı olmak yok' şartıyla işe alınmış. İş arkadaşlarımızın hangi mahallelerde oturduğunu tespit ettik. Sigorta Bölge Müdürlüğü'ne gittik. Kimi işyerlerine baskınları teşvik ettik. Sigortalaşma işçilerin sendikaya güvenini sağladı. Bu arada işçilere 'sendikalı olmalısınız' propagandası yaptık. Minibüs duraklarında, evlerde, kahvelerde işçileri tek tek toplu bulduğumuz her yerde gittik, günde 15-16 saat, bazen de evimize gitmeyi bırakarak sendikalaşma seferberliğini yükselttik. İşçilere açık söyledik. 'İlk etapta işten atarlar, askeriye'ye devreye sokarlar, sizi döverler, noterler yok... Ama başka çare yok.' Bildiğimiz bazı incelikleri işçilere öğrettik. Kibar Deri'de direniş 2 gün, Uğur Deri'de 1 gün, Güner Deri'de 14 gün sürdü. Servet Deri'de ise 4 ayı aştı. Bu yolla başarı kaçınılmazdı.

Başardık. Bölgemizde çalışan 1000 işçinin bugün çok azı sigortasız, 700'ü de sendikalıdır. Hedefimiz %100'lük bir sendikalaşma ve sigortalılaşmadır."

Kampanya yükseldürsün, patronlar jandarmayla yanyana dernek binası tutmuş. Söylentiler doğru ise onların benzin masrafını demek ödüyormuş. Servet Deri'ye Beyazıt'tan fedai çetesi getirip çalıştırmayı da denemişler. Sökmemiş. Bu arada sendika kongresinden sonra Tuzla temsilciliğinin profesyonellikleri kaldırılıyor. İşçiler ayağa kalkınca genel merkez kararı değiştiriyor.

Tuzla deneyi, olumsuzluklar altında militan mücadeleye örnektir. Sendikalaşma bizzat semtlerde 24 saat çalışmayı gerektiren bir tempoyla yürütülüyor. Başarının anahtarı hedefli, ısrarlı, kararlı çalışmak. Yığınlarla kucaklaşmak.

Tuzla deri işçilerini ve sendikalaşma kampanyasını başarıyla sürdüren sendikacı arkadaşlarımızı kutluyoruz. ●

Gökdere'ye sendika

NACİYE SAĞLAM
SİBEL SELENAY

İŞÇİ SAĞLIĞI DERNEĞİ (İSD) İzmir şubesinin Gökdere'de çalışan, çoğunluğu genç olan işçilerle yaptığı periyodik toplantılar, Gökdere deri işletmelerinin deri işkolunun sorunlarını bünyesinde toplayan güzel bir örnek olduğunu gösterdi.

Gökdere, kentin dışına kurulmuş birçok küçük işletmede 300'e yakın işçinin çalıştığı bir alan. Çoğunluğu 13-18 yaş gurubundaki genç kadın ve çocuklar, sağlıksız ve ağır koşullarda çalıştırılıyor.

İşçilerin *hemen hepsi* sigortasız ve "mevsimlik". Sigorta müfettişlerinin geleceği duyulduğunda, işverenler işçileri bir başka bölgeye yolluyor, fabrikaya "satılık" levhası asılıyor. Ya da müfettişler "hoş" tutuluyor.

Büyük firmalarda durum biraz "farklı". Onların işçileri sigortalı, ama kısa dönemli sözleşmelerle işyerine girdi-çıkı yapmış gösteriliyorlar. Çalışma saatleri kağıt üzerinde 8.30-17.00 arası, ama her gün saat 24'e kadar ücretsiz "mesai" söz konusu. "Yok olmaz" diyen işçiyi işten çıkartıyorlar. Kapitalizmin açlık disiplini böyle..

Bu işyerlerinde, deri işkolunda kullanılması gerekli koruyucuların hiçbiri kullanılmıyor. Bir işçiye soruyoruz: "Size ne gibi

koruyucular gerekli?" "Başta eldiven, gözlük, özel ayakkabı, tulum.." diyor, "ama herşeyden önce iyi havalandırma şart". Yüzündeki yanıkları gösteriyor. "Nederi zırmık" diyor. Parmak uçlarındaki yanıkları da aynı nedenle olmuş, çünkü zırmık eldiveni delip geçiyormuş. Dolayısıyla ellerde yaralar. Zırmık, formik asit gibi zararlılarla çalışılan dolap bölümünde hiçbir havalandırma yok!

Bir başka işçi yanımıza yaklaşıyor: "Traşlama bölümünde çalışıyorum. Burada uzun çalışma saatleri ve kısa sürede işi bitirme yönünde patronun yaptığı baskı nedeniyle iş kazası çok olur. Patron olayı 'kapatır' işçi de ya sorunu ihmal eder ya da kendi olanaklarıyla tedavi olur."

İşçiler, tüm bu sorunların çözümünün örgütlenmede, birleşik bir güce kavuşmada yattığını biliyorlar. Ancak önceki sendika kurma çalışmaları başarısızlıkla sonuçlanmış. "Nedeni önce bilinçsizlik ve iş yasalarını bilmemek" diyorlar. İşçilerin patron tarafından tehdidi, işten atılmaları, birkaçının satın alınması da sendikalaşmayı baltalamış. İşletmelerin küçüklüğü ve dağınlılığı da olumsuz etki yaratıyor. Ancak sorun iyice yakıcılaşmış

Gökdere deri işçileri Deri-İş'i bekliyor. İzmir'in gündeminde zorlu bir sendikalaşma mücadelesi ve güzel zaferler var. ●

“Sendikacılığın
dünü, bugünü,
yarını”

İKİ PANEL

Kervan, Balıkesir ve Bursa'da yapılan
iki önemli paneli izledi

AYVALIK PANELİ

Eğitim-İş ve Eğitim-Sen'in önerisiyle Belediye-İş tarafından Balıkesir Ayvalık'ta “Sendikacılığın Dünü, Bugünü, Yarını” konulu bir panel yapıldı. Belediye-İş genel sekreteri Kasım Yorulmazbaş'ın yönettiği panele Belediye-İş'ten İzmir 6 no'lu şube başkanı Haşim Candan ve uzman araştırmacı Merih Akseymen Kutsal, Yeraltı Maden-İş adına genel başkan Çetin Uygur, Tüm-Bel-Sen adına Vicdan Baykara, Petrol-İş uzmanı İsmail Hakkı Kurt, Eğitsen ve Tüm-Bel-Sen uzmanı Tonguç Çoban katıldı.

Toplantı, tıklım tıklım dolu bir salonda iki bölüm halinde yapıldı. İlk sözü alan Çetin Uygur “Türk-İş'in İsmet Paşa'nın direktifleri ile kurulduğunu ve arkasında da Amerika'nın olduğunu” ileri sürdü. 12 Eylül'le birlikte işçilerin hiç ses çıkarmadığından şikayet eden Çetin Uygur, işyerlerinde tüm ülke çapında işçi meclislerinin kurulması ile sendikalarda işçi inisiyatifinin daha kolay gelişebileceğini söyledi. “Bugün DİSK'in açılmasını doğru buluyorum” dedi.

Eğit-Sen ve Tüm-Bel-Sen'in uzmanı Tonguç Çoban, “örnek bir sendikalaşma mücadelesi veren” memurların, gittikçe “objektif anlamda işçi sınıfına yanaştığını” söyledi.

Üçüncü konuşmacı olan Petrol-İş uzmanı İsmail Hakkı Kurt, “memur”ların aslında işçi olduğu gerçeğini dile getirdi ve devletin de büyük bir tekele dönüştüğünü söyledi. “Ben mühendisim ama işçiyim” diyen Kurt, “memur” sendikalarının şu andaki örgütlenme çizgisini ve yasalardan medet uman durumunu beğenmediğini dile getirdi. Tüm “memur”ların bulundukları işkollarındaki işçi sendikalarına üye olurlarsa belki de sorunun çok daha iyi bir yolla çözülebileceğini anlattı. Eğitim işkolunu 29 işkolu olarak önerdi.

Daha sonra söz alan sendikal araştırmacı Merih Akseymen Kutsal, “Sovyet sisteminin aslında çökmediğini, çökenin kü-

çük burjuva sosyalizmi olduğunu”, işçi sınıfı adına hareket edenlerin bu ülkelerde işçi sınıfına yabancılaştığını anlattı. Bu yıkımla dünya işçi sınıfının önünün temizlendiğini belirten Merih Akseymen Kutsal, işçi sınıfının dünya görüşünün bir bilim olduğunu, bilimin çaresiz olamayacağını dile getirdi. Sendikal harekette yaşanan krizin anasının bu durum olduğunu dile getiren Merih Akseymen Kutsal, “ama bu kriz iyileştirici, olumlu bir krizdir” dedi, “yeter ki biz kendimize ve işçi sınıfına güvenelim”. Sendikal planda Türk-İş'te birliği, DİSK'in açılmasının gereksizliğini vurgulayan Kutsal, “işçi sınıfı Türk-İş'te sağlanan sendikal birliğini gözbebeği gibi koruyacaktır” dedi.

İlk turun son konuşmacısı Haşim Candan, “ülkede 7 milyon işçi, bir o kadar da işsiz bulunduğunu” anlattı. Kendisinin eski DİSK'ten geldiğini, yaşadığı tüm deneylerden sonra bugün, “her işkolunda tek sendika ülke çapında tek konfederasyon”u savunduğunu söyledi. “Memur” sendikalarının gittiği yolun çıkmaz olduğunu anlatan Candan, “memur”ların kendi işkollarında işçi sendikalarına üye olmasını savundu. Türk-İş safında mücadelenin canalcı önemini vurguladı.

İlk tur, paneli yöneten Kasım Yorulmazbaş'ın kısa bir değerlendirmesiyle sona erdi.

Sorular bölümüne geçildiğinde, DİSK'in açılmasını doğru bulduğunu tekrarlayan Çetin Uygur, sendikacılık diye bir terime karşı olduğunu söyledi.

Büyük işçi sendikalarının salt üyeleri fazla diye çağrı yapmasına bir anlam veremediğini anlatan Tonguç Çoban, böyle bir sendikal birlik yerine “mücadele birlikleri” yoluyla daha doğru sonuçlara ulaşabileceğini savundu.

İsmail Hakkı Kurt, “memur” sendikalarının gittiği yolun çıkmaz olduğu görüşünü yineledi, hükümetlerden “medet umma” ile bir yere varılamayacağını belirtti. “Yasalar da hükümetler de bizim güven kaynağımız değil, kendi güc-

müze güveneceğiz, güç de birlikten gelir” dedi. İşçi komisyollarının sendikayı güçlendirmek için kurulmasını doğru tutum olduğunu açıkladı.

Bugün “DİSK'e kızmak işçi tavrıdır” diyen Merih Akseymen Kutsal, DİSK'in geçmişte de bugün de, yaptığı iyi şeylerin yanında esas işlevinin sendikal bölücülük olduğunu açıkladı. “Haşim başkanın DİSK'ten gelen ama ‘bugün yerim Türk-İş'tir’ diyen net işçi sınıfı tavrını yürekten desteklediğini” belirtti. Kutsal, işçinin tek güç kaynağının birliği olduğunu anlattı. “Bu da bugün Türk-İş'te sağlanmıştır, devrimci tavır Türk-İş'te birliktir” şeklinde konuştu. Bu güzel konuşma salondaki işçilerce hararetle alkışlandı.

Haşim Candan, “memur” sendikalarına değinirken “kafasına esenin ayrı sendika kurması doğru değil, yine tekrarlıyorum, her işkolunda tek sendika ülke çapında tek konfederasyon!” dedi.

Panel, yanlış görüşlerin sergilenmesi, “Türk-İş'te birlik”, “memur”ların işçi sınıfından ve işçi sendikalarından ayrı düşünülmemeyeceği gibi doğru görüşlerin öne çıkartılması açısından başarılı oldu. Haşim Candan, İ.Hakkı Kurt ve Merih Akseymen Kutsal çok alkış aldılar.

Kervan-Balıkesir

BURSA PANELİ

Eğitim-Sen, Tarım-Sen, Tüm-Maliye-Sen, Tüm-Bel-Sen ve Tüm-Haber-Sen gibi “memur” sendikaları-

nın Bursa'da düzenlediği “Sendikaların Dünü, Bugünü, Yarını” konulu panel, 20 Şubat'ta yapıldı.

Çağdaş Gazeteciler Derneği'nden Arzu Yılmaz'ın yönettiği panele “memur” sendikalarının avukatı Hüseyin Akkaya, Tüm-Bel-Sen uzmanı Tonguç Çoban, Petrol-İş uzmanı İ.Hakkı Kurt, yazar İhsan Çaralan panelist olarak katıldı.

Arzu Yılmaz, panelin açılış konuşmasında “memur” sendikalarının üye sayısının 400 bine ulaşmasına karşın hâlâ örgütlenmeyi engelleyici yasalar bulunduğunu anlattı.

Tonguç Çoban, Türkiye'de sendikalaşmanın içinde bulunduğu sorunları, yasal engelleri örneklerle açıkladı. “Emek-sermaye ilişkisinde kamu sendikalarının karşıtı devlettir” diyen Çoban, şöyle konuştu:

“Memur, devleti birinci elden temsil eden kimselerdir. Bu kişiler siz değilsiniz. Siz memur değilsiniz, kavram çarpıtılmış ve size memur denmeye başlanmıştır. ‘Memur’lar işçi sınıfının içindedir, işçi sınıfından ayrı değildir. İşçi-memur ayrımı yapmadan birleşmeliyiz...”

“Koşullar tüm çalışanların ortak mücadele ve birliğinden geçiyor. İşçi sınıfının sendikal birliği şart ama(!) şu anda ortak mücadele gerekli. Sendikal birlik daha sonra(?) düşünülmeli. Ama bu birlik ilkeli olmak zorundadır.”

Çeşitli doğruları dile getiren Tonguç Çoban'ın sendikal birlik konusunda böyle çelişkiye düşmesi, şu anda “memur” sendikalaşmasının gündemine “işçi sendikalarıyla birlik koyulmamalıdır” gibi yanlış bir tutumu savunması talihsizlikti.

Sorunun hukuksal yönleri

Ayvalık ve Bursa panellerinde işçilerin birliği, Türk-İş'te birlik gibi doğru görüşler öne çıktı

üzerinde duran Av.Hüseyin Akkaya ise, “memur” sendikalarının fiilen hayatta olduğunu vurguladı. “Güvenceler vardır, yasak yoktur... Bugün hâlâ bir yasa beklentisi var. Oysa 151-87-98 sayılı ILO sözleşmeleri, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 87 Avrupa ülkesi tarafından imzalandı ve iç hukukun bir yasası haline geldi” dedi. “Sendika kurma hakkı var, grev ve toplu sözleşme hakkı yok demek saçmadır” şeklinde konuşan Akkaya, Danıştay'ın aldığı bir kararı hatırlattı.

Bu konuşmanın ardından söz alan yazar İhsan Çaralan, “memur” sendikalarının sorunlarından söz etti. Dernekçi eğilimler, üye sayısı ve katılım azlığı (kitleselleşme), şubelerin işlemez hale gelişi gibi sorunlar üzerinde durdu.

Konuşması boyunca Türk-İş'e çatan, onun gerici-liğinden(!) vb. söz eden

Çaralan, Türk-İş'in neden gerici olduğuna hiçbir düzgün kanıt getiremedi. Devrimci(!) edebiyatının bir yerinde de “memur”ları “küçük burjuva” yaptı.

Panelin en güzel konuşmasını Petrol-İş uzmanı İsmail Hakkı Kurt yaptı. Sendikal birliğe özel vurgu yapan Kurt şunları söyledi:

“Niye işçi ve memur diye ayrım yapalım, ayrı işçi ve memur sendikaları kuralım? Dünyada devletler sendikal birliklere saldırıyor. Zaman geçtikçe sendikaların birleşmesi zorlaşıyor. ‘Memur’lar, daha yolun başındasınız. Yanlış tekrar etmeye gerek yok. Zaman geçirmeden hemen (işçi sendikalarıyla) birleşmek gerekiyor.”

“Kurt, ‘memur’ların işçi sınıfının kapsamına girdiğini söyledi ve ‘her işkolunda tek sendika, bu sendikaların ülke içinde tek bir konfederasyon altında birleşmesi ve bu konfederasyonların da, dünya çapında birleşmesi gerekir, yani dünyada tek bir sendika olmalıdır’ dedi.

Petrol-İş uzmanı, “sarı sendika” kavramının yanlışlığı üzerinde de durdu, sendikaya sarı demenin bilimle çeliştiğini, doğrusunun “sarı sendikacılık” olduğunu belirtti. Bu konuşma salondan çok olumlu tepkiler aldı, çok alkışlandı.

Bursa paneli, yanlış anlayışları bir kez daha gözler önüne sererken, Kervan'ın sayfalarında sürekli dile getirilen doğru görüşlerin yığınlarından olumlu tepki aldığını, canlı biçimde desteklendiğini göstermesi bakımından da büyük bir kazanım oldu.

Kervan-Bursa

Ansiklopedilerin ortak yargısı şudur: Hz.Ali'yi diğer halife ve İslam ileri gelenlerinden üstün tutan inanç sahiplerine veya mezhep mensuplarına "Alevi" denir. Sözlük anlamıyla Alevi, "Hz.Ali'ye mensup" demektir.

Alevi inancına göre Hz.Ali mertliğin, dürüstlüğün, yiğitliğin simgesidir. O nedenle "allahın aslanı" diye anılır. Ayrıca, "bilim Çin'de de olsa ara bul", "bana bir harf öğretmenin kölesi olurum" deyişiyle okumaya, öğrenmeye özendirici, bilime değer verici özelliğiyle "ilim şehrinin kapısı" olarak da bilinir.

Ebutalip oğlu Ali, 598 yılında doğdu. Hz.Muhammed'in hem amcası oğlu hem de damadıdır. Aynı zamanda İslamiyeti ve Hz.Muhammed'in peygamberliğini kabul eden ilk erkektir. Küçük yaşta babasını yitirdiği için Hz.Muhammed'in korumasında büyüdü. İlk gençlik yıllarında, peygamberliğini ilan eden Hz.Muhammed için canını feda edecek kadar cesurane hareketlerde bulundu. Kıyıcılara karşı yatağına yattığı peygamberin Mekke'den Medine'ye hicretini kolaylaştırdı. Ebu Sufyan, Ebu Cehil gibi putatapar kıyıcıların gazabından onu korudu. İslamiyetin kabul ve yayılmasında büyük yararları oldu. Peygamberin ölümünden sonra haksızlıklara uğradı ve 661 yılında Mülcem adlı bir ihanetçinin zehirli hançeriyle öldürüldü.

"Benden sonra yanlışa düşmemeniz için size iki değerli varlık bırakıyorum, biri ehlibeytimdir, diğeri de Kur'an'ı Kerim'dir, bunlara sıkı sıkıya sarılınız" diyen Hz. Muhammed'e rağmen, ne Ehlibeyt'e sahip çıkıldı, ne de Kur'an'ı

Hz.Ali ve Alevilik

LÜTFİ KALELİ

Kerim'e... Ehlibeyt, daha birinci Halife Ebu Bekir döneminde Fatima'nın hürmeline el konularak haksızlığa uğradı. Fatima bu acılara dayanamayarak babasının ölümünden altı ay sonra Hakk'ın rahmetine erişti. Daha sonra Hz.Ali hançerlenerek, Hz.Hasan zehirlenerek, Hz.Hüseyin Kerbela'da oklanarak şehit edildiler... Kur'an ise, ilki halife Osman, ikincisi Mervan tarafından asılları yakılarak yok edildi; yerlerine Emevi hükümlerini hakim kılan yeni yazmalar konuldu.

Hz. Ali'yi daha sağlığında herkesten üstün tutan Kufeli Komutan Maliki Eşter, ona bu üstünlüğün tanrı tarafından verildiğine inanır ve bol taraf bulur. Ne var ki, bu taraftarlar kısa zamanda ayrışır, birçok kola bölünür. Bunlardan Yemen'deki Zeydiyye ile Suriye'deki Mutvali'ler en bilinen kollarıdır. Oniki İmamlar'ı öne çıkaranlara İsna Aşeriye veya İmamiyye denilmektedir.

Hz. Ali'ye imamlığın tanrı ve peygamber tarafından verildiğini kabul edenlere "Şi-a-i Aliviye" denir. "Ali yanlısı"

demek olan Şia, Şii mezhebini oluşturarak tarihteki yerini alır. Bugün Şii şeriatçılığının en yoğun biçimde yaşandığı İran'da yönetime Şia egemendir.

İran Şiiliği, Hz. Ali ve Ehlibeyt sevgisi dışında Anadolu Aleviliğiyle bağdaşık değildir. Anadolu Aleviliği, hem bir mezhep değildir, hem de şeriata karşı bir güçtür. Oysa Şiilik bir mezheptir. Dinde 4 kapının ilki olan şeriat, ister Sünni ister Şii inançta olsun, özde aynıdır. Her ikisi de Kur'an'a, camiye, namaza ve kısas kurallarına sıkı sıkıya bağlıdır. O kadar ki, İran'daki "tesettürlü" yaşam bir yana, son terör olaylarında Hizbullah örgütünün insana kıyıcılığı, ve sağlığında verdiği fetva ile Şeytan Ayetleri kitabının yazarı Salman Rüşti'yü ölüme mahkum eden Ayetullah Humeyni ile onun takipçisi "Kara Ses" Cemalettin Kaplan'ın tutum ve davranışları, bugün Şii şeriatçılığının, Sünni şeriatçılığından da katı biçimde uygulandığını göstermektedir.

Sünni ve Şii şeriatçılığı

devlet desteğiyle palazlanıp teröre bulaştıkça, yobazlık ve bağnazlık bilimin önünü kestikçe, her türlü hoşgörü törpülenip insan hak ve özgürlükleri yok edildikçe, insanca yaşamak olanaksızlaşacaktır. Suudi Arabistan ve İran sermayeli şeriatçılık çağdaşlığı, laikliği, demokrasiyi sindirdikçe, Emevi Müslümanlığı Anadolu halkı için hayırlı olmayacaktır...

Anadolu Aleviliği, gerek Sünni, gerekse Şii şeriatçılığının tam tersi olarak tanrının buyruğu olan "kul hakkına saygı"yı esas alır, insan öldürmez. Hünkar Hacı Bektaş-ı Velî'nin deyişiyle, "okunacak en büyük kitabın insan olduğuna" inanır. Halife Osman ve Mervan zamanında asılları yakılarak yeniden yazılan Emevi Kur'an'ına fazla ilgi duymaz. Namaz kılmaz. Camiye gitmez. Ramazan tutmaz. Kendi inanç ve ibadetini, kendi kurallarına göre yapar.

O, "nerede çağırırsan orada hazır ve nazırdır" diyerek tanrıyı ne yerde, ne gökte, ne de caminin dört duvar arasında arar. Onun tanrısı kendi gönlündedir. O, gösteriş için gösterişli camilerde haremlik-selamlık yaratarak peşpeşe sıralanıp bilmediği Arapça mırıltılı namazla değil, kendi fakirhanesinde ya da mütevazî cemevinde kadınlı-erkekli, cemalet cemalet gelip sız söz ve semahıyla, kendi diliyle duası, insana niyazıyla tanrıya ulaşır. Korkarak, uzak durarak tanrıya yaklaşılmayacağına ve iyi anlaşılacağına inanır. O nedenle tanrıya severek yaklaşır, Mansurleyin "Enelhak"laşıp, onda erir, kaynaşır, halleşir...

Amaç "nefsi islah" ise, o, davul-zurna, bol çeşitli ve çok öğün yemekli Ramazan'ı değil, Yezid'in Kerbela'da şehit ettiği Hz.Hüseyin'in "yası matemi" için tek çeşit ve tek öğün yemekli Muharrem orucunu tutar. 12 gün boyunca kana kana su içmez, et ile elma yemez, traş olmaz, davul-zurna çalmaz, gülüp oynamaz, eğlenmez...

O, 72 millete bir göz ile bakar. Böylece tüm insani değerleri birleştirerek oluşturduğu kültürle evrenselliği kucaklar...

Bu özellikleriyle ki, Aleviler, Emeviler ve Abbasiler, döneminde, Anadolu'da hüküm süren Selçuklu, Moğol ve Osmanlı dönemlerinde hep ezildiler, horlandılar, öldürüldüler...

Hz.Ali'ye aşırı derecede sevgi göstererek onu efsaneleştiren ve hatta tanrılaştıran inancın başında San'a'lı bir Yahudi olan İbni Sebe bulunur. Hz. Ali'ye "tanrı" dedikleri için ateşe atılarak yakılanlar ise "Galiye" ve "Müellihe" adlarını alarak "Ali Allahiye" diye anılırlar. Aynı inancı taşıyanların İran'daki koluna "Göranlar", Anadolu'daki koluna da "Kızılbaşlar" denilir. Anadolu'daki birçok başkaldırının içinde bu inanç sahiplerinin yer aldıkları gözlenir.

İlk Aleviler, İbni Sebe'nin başını çektiği, Hz.Ali'nin "tanrı ve Mehdi" olduğuna inanan Sebeiler'dir. Bu hareketi, İslamiyet'teki ilk ayrılık olarak niteleyenler de vardır. Ancak, İslamiyet'teki ilk ayrılık, Ayşe'nin yarattığı "Gerdanlık Olayı" ile başladı, peygamberin cenazesiyle kökleşti...

İmam Cafer Sadık'ın oğlu İsmail tarafından geliştirilen, ancak İsmail'in ölümünden sonra babası İmam Cafer Sadık tarafından kabul görmeyen Yedi İmam mezhebi ya da "Batıniler" adıyla anılan İsmailiye veya İsmaililer, İslamiyete aykırı gelen düşüncelerini Horasan'dan Türkistan'a, Yemen ve Endülüs'e kadar yayarak Aleviliğin gelişmesini sağladılar. Bu inanç sahipleri, önce Magrip'ta "hükümeti Aleviye"yi, daha sonra Mısır'da Fatımi halifeliğini kurarak etkinliklerde bulundular. Bu arada "Daveti Cedide" denilen yeni bir akım gelişerek Aleviliği, İran ve Türkistan'dan başka Hint yarımadasına dek taşıdı. Ve Türkler ile Anadolu'da, Sarı Saltık'la başlayıp Otman Baba ile devam eden yayılma eylemiyle de Balkanlarda Alevilik varlığını sürdürdü...

Moğollar tarafından yok edilen Fatimiler'den sonra kimi Batıniler, halkı, imam soyundan geldiklerine inandırılan Seyyidler çevresinde topladılar. Fatimiler soyundan geldiği savlanan Seyyid Mehmed Şah Ağa Han, Hindistan, Yemen ve Suriye'deki İsmaililer tarafından imam olarak kabul gördü.

Anadolu Aleviliği, yalnız Batınilikten etkilenen bir inanç sistemi değildir. Kalenderilik, Haydarilik, Hurufilik ve benzeri birçok Türk tarikatlarından etkilendiği gibi 15. yüzyılda Şah İsmail'den (Hatai) de etkilendiği ifade edilmektedir.

Denilebilir ki, Anadolu'nun zengin kültür mozayikinden oldukça etkilenen Alevilik, kendisine özgü inanç sistemiyle varlığını her türlü baskıya ve kıyıma karşı korumasını bilen ender bir yaşama biçimi ve çağdaş bir dünya görüşüdür. ●

ALEVİ DOSTLARA, DEDELERE VE TALİPLERE ÇAĞRI

KAVGA Dergisi, Alevilik tarihinin kendi kaynaklarından tanıtılması amacıyla "Anadolu Aleviliği Kaynak Belgeleri Arşivi" oluşturmaya başladı. Tüm Alevileri bu çabaya katkıda bulunmaya çağırıyoruz.

DOSTLAR, DEDELER, TALİPLER! Aleviliğin destanını yaratan atalarımızı, kültür tarihimizi iyi tanımıyoruz. Egemen Sünni yönetimler, düşünce ve inançları baskı altına almış, bunları yazarları ve okuyanları suçlu bulup, çoklarının başını kesmiştir. Alevi köylerine casuslar sokulmuş, bulabildikleri kitaplara el konulmuş, yok edilmiştir.

Bulabildikleri kitapları diyoruz, çünkü biliyoruz ki Aleviler, ulularının menkıbelerinin ve nefeslerin kayıtlı olduğu elyazmalarını kalblerine gömer de vermezlerdi. Buyruklar, Faziletname'ler, Velayetname'ler ve binlerce nefes böyle gelmiştir günümüze.

CANLAR! Tarih ve kültürümüze sahip çıkmak istiyorsak, daha büyük bilgi donanımlarına, bilimsel araştırma ve incelemelere olanak sağlamalıyız. Nasıl? Kuşaktan kuşağa geçen, yedikat mumlanmış bezlere sarılı yüzlerce yıllık elyazmaları cönkleri, kitapları ve diğer belgeleri ortaya çıkarmakla!

Sandık ve sepetlerde kutsal emanetler olarak saklı bu cönkler, dedelik hüccetleri, vakıf belgeleri ve bunların her padişaha yeniletilip uzatılmış tuğralı kopyalarının herbiri Alevi kimliğinin bir küçük parçasıdır!

Atalarınızdan, Dedelerinizden kalma cönklerin, hüccetnamelerin, tekke-zaviye vakıf belgelerinin aslını ya da fotokopilerini, İstanbul'daki merkez büromuza (Avrupa'da da Londra büromuza) *elden*, ya da iadeli-taahhütlü postayla ulaştırabilirsiniz. Elimize geçen belgeleri uzmanlarımıza okutturup bir düzen içinde yayınlamak düşüncesindeyiz. Arşiv için katkıda bulunanları da özgeçmişleriyle tanıtacağız.

TALİPLER, DEDELER, ANABACILAR! Bu görevde bize el verin, gönül verin..

Hubyarlı Aleviler

ALMANYA'DA DOKTORA YAPAN HUBYARLI ŞEYHİ HİDİR TEMEL HUBYAR EVLATLARINI ANLATIYOR

Hubyarlı olarak bilinen Alevi kesimin en son postnişini Şeyh Mehmet Temel'in oğlu Hıdır Temel'le Hubyarlılar ve Alevilik üzerine bu söyleşiyi Nejat Birdoğan hazırladı

Sevgili Hıdır Temel, bize kendinizi tanıtır mısınız?

Tokat'ın Almus ilçesi Hubyar köyünden, Hubyar evlatlarındanım. 6 yıldır Almanya'da öğrenim görüyorum. Şu anda din bilimleri dalında doktora yapıyorum. Dinlerin birbirleriyle olan ilişkileri üzerine bir karşılaştırma yapıyorum. Sosyal yaşamın, üretim biçiminin getirdiği koşulları, üretim biçimlerinden doğan dinsel davranışları inceliyorum. Çalışmamın dinlerin ilahi, mitolojik yanlarıyla ilgisi yok.

Liseyi Türkiye'de mi bitirdiniz?

Evet, Tokat Gaziosmanpaşa Lisesi'nden mezun oldum. Hacettepe Üniversitesi Almanca bölümüne başladım. 2,5 yıl eğitim gördüm, Almanya'ya yatay geçiş yaptım. Almanca öğretmenliği dalında okuyordum. Felsefe dersleri almak istedim. Çok sevdiğim bir profesörüm beni tarih okumaya yönlendirdi diyebilirim. Almanca yanında tarih bölümüne de girmeye başladım. Bu bölümü bitirince - zaten eğitimim boyunca Alevilik ve İslamla ilgili konularda hocam beni gereken yerlere göndermişti ve Alevi bir aileden gelişimden kaynaklanan bir bilgi birikimin de vardı - bir anda kendimi Alevilik çalışmaları içinde buldum. Doktora başladım.

Alevilikle ilgili Almanca bir çalışmanız olduğunu duyduk.

Evet. Okulu bitirirken "Alevilerin sosyal bilimsel yapılanması" üzerine bir diploma tezi hazırladım. 100 sayfayı aşiyor.

"Hubyarlılar" dediğimiz büyük bir Alevi kesiminin son postnişininin oğlusunuz. Hubyarlılar üzerine hem tarihsel açıdan hem mitolojik yönleriyle ilgili bilgi verebilir misiniz?

Türkiye'deki ocakların yapılanması hakkında genel bilgimiz olmakla birlikte, tek bir ocağı ele alıp incelemiş bir çalışma henüz yok. Benim çalışmam buna yönelik. Elimde Hubyar ve daha sonraki kuşaklardan kalan büyük bir vesika birikimi var. Bunların çevirisiyle uğraşıyorum. Çalışmam tamamlanmadığı için bir yorumda bulunmak istemiyorum. Fakat çalışmamın, öbür ocakların yapılanmasına ilişkin karşılaştırmalı

bir taban oluşturma çağını sanıyorum.

Şimdiye kadar dilimize aktarabildiğimiz birkaç vesikadan örnekler vereyim.

Mitolojik olarak, Hubyar'ın keramet gösterip fırınlara girerek, zehir içerek ferman aldığı, bu yüzden talip edildiği söylenegidir. Ancak benim elime geçen vesikalardan, Hubyar'ın bizzat elinde kazması küreği ile o dağa gelerek ormanın içerisinde ziraat yapabileceği tarlalar açtığı, ormandan bir sürü yer kazandığı ve 40 yıl tarımla uğraştığı, daha sonra zaviye kurduğu, bu zaviyeye gelen giden komşularının çobanlık yaptığı, koyun beslediği, komşularından etkilenenleri etrafında topladığı ve daha sonra bu zaviyeyi vakfiye olarak kurduğu, ondan sonra şeyhlik aldığı çıktı.

Bir şey daha var. Hubyar rastgele bir kişi değil. Babası şeyh sanıyorum. 8-10 yaşlarında babasını kaybediyor. 20 yaşlarında bugün yattığı yere geliyor. Çeşitli yerlere gitmiş gelmiş. İlk fermanında "şeyhullah" ünvanı var. 90 yıl yaşamış. 1758 tarihine kadar olan şecereyi çıkardım, ama daha çalışmam tamamlanmadı.

Hubyar'a bir tarih saptayabildiniz mi?

Evet. 16. yüzyılın başı.

1501'den sonraki olaylar. Demek ki Anadolu'ya son gelen Alevi oymaklardan biri oluyor. Siz Beydilili misiniz?

Evet, Beydili aşiretindeniz.

Anadolu'da Arguvan ocakları, Dersim ocakları, Kars bölgesi ocakları var... Buralarda bir tekke görünmüyor, köylü ocağı rehberleri, rehberler de kendilerine baş vuran talipleri yetiştiriyor. Sizde ise tekke var...

Bugün herkes Dede ve herkes Hubyar evlatlarından olduğunu söylüyor. Hubyar taliplerinin kendi arasında ocaklar var. Hubyar talipleri önce ocağa bağlı, sonra

Hubyar'a, daha sonra de şeyhe bağlı. Şeyh en üstteki makam, ama ondan önce bir ocak Dedesi var.

Bugün Tekke köyü çok büyümüş, Dedeler çoğalmış. Her doğan Dede soyundan olduğu için, birkaç aileden yüzlerce aile türemiş.

Bugün sayılarını tam olarak bilmemekle birlikte, Hubyar'ın kendi çatısı altında 8 ocak var.

Bir de Ayşebacı'lılar var ki, Veli Baba'dan ötürü ayrıdır. Bu, bir ocağın ikiye ayrılarak iki ayrı ocak görünümüne bürünmesi, oldukça enteresan. 1900'lerin başına dayanıyor.

Sizde, ocağın üzerinde Mürşit ocağına benzer - Mürşit ocağı demiyorum - Hubyar var. Hubyar en üst, yargıtay gibi bir yer...

Bizdeki "ocak"ları Dede ocağı değil, sülale ocağı olarak görüyoruz. Örneğin Mehdiler, Kananlar var. Behzatlar var. Hubyar'ın torunlarından birinin adı Behzat. Sonra, talip köylerinde talibi kendi aralarında pay etmişler, ya da herbirinin gidecekleri köyleri saptamışlar. Sanırım böylece bu ocaklar oluşmuş.

Bir sülale buldum, 6 kardeşler. Bu sülale şu an 8 köye dağılmış (300 yıllık bir olay). Her köy de hemen hemen o sülaleye ait bir aileden gelme. Yayılmaları da çok ilginç. Samsun, Erzurum, Kahramanmaraş, Sivas, Yozgat, Çorum... Bir aileden Anadolu'nun her yanına dağılım oluyor.

Dımbıllar var. Anyorsunuz, 7-8 köyde birden çıkıyorlar. Hepsisi köken olarak aynı köyden çıkmışlar.

Bunların Zaza Dumbeli aşireti ile ilgisi var mı?

Hayır yok.

Peki, Maraş'taki Dımbıllar? "Biz Hub-

yarlıyız" mı diyorlar?

Hubyar'ın çok yakınındaki Göveksi köyünden gitmişler.

Hubyarlıların cemlerine ayrı yerlerden Dedeler mi geliyor, yoksa cemi kendileri mi yönetiyorlar?

Bu bir olanak meselesi. Erzurum havalisine bizim köyden her yıl belli bir Dede gidiyor. Vakit buldukça dedem de giderdi. Dedem şeyh olarak giderdi. Her zaman o gittiği için öbür Dede oraya gitmiyor. Ancak hepsi Hubyarlı ve Hubyar tarikatına mensup olduklarını söylüyorlar. O tarikatın getirdiği yolu izlerler.

Herhalde soykütüğünde "seyit" olarak görülmektesiniz. Seyitlik üzerine düşünceleriniz neler?

Seyit olmak bir anlamda "safkan" olmak. (Peygamber soyundan gelenlere "seyit" deniliyor-Kervan). Topluluklar, kültürler birbirleriyle kaynaşır, içiçe geçerken bunlar aynı soydan, "saf" geliyorlar.

İnsanları "şuna bağlıyım" diyerek ikna etmeye çalışmak bana saçma geliyor, ama elimizdeki şecerede öyle yazıyor. Çok eski tarihli, 1340'tan. Derinin üzerine yazılı.

Hubyar'ın elindeki şecere bize intikal etti. Şecere tarihi ve Hubyar arasında tarihi bağ kurmak çok zor. O şecerede İmam Musai Kazım'ı açıklıyor. Ve Hubyar tarikatını kuran kişinin adının Seyit Ali olduğu belli.

Burada hemen şuna değinmek istiyorum. Değişik yerlerde Hubyar tekkeleri olduğu söyleniyor. Türkistan, Buhara, Yugoslavya... Ama bunları gidip görmek mümkün olmadı. Ancak Afganistan'dan Tokat'a gelen göçmenlerden biri, kendisiyle konuştuğumuzda "ben sizi tanıyorum, bizde de Obyar var" dedi, "Türkistan'da ve İran bölgesinde Obyar oldukça yaygındır". Rıza beylerin tekkelerinin olduğu ortaya çıkıyor. Bu şecere, bu tekke evlatlarından birinin elinden Hubyar'a intikal etmiş olabilir. Daha sonra o zaviye yıkıldı diye düşün-

yorum. Ancak, elimizde bu konuda kesin belgeler yok...

Farsça'da "U" harfi olmadığı için onlar "O" diyorlar. "Hub" yerine de "Hob"... Bir de, Ahmet Yesevi döneminde "Hubbi Sultan" diye birisinden söz ediyorlar. Sizinkiler bir efsane olarak oradan geldiklerini de söylüyorlar. Oysa, 400 yıllık bir fark var aralarında. Anadolu'ya Türkmen göçlerinde taa Horasan'dan, Türkistan'dan bu tarafa insanların geliş gidişi gibi, düşüncelerin de geliş gidişi var.

Bu arada, atanızın İstanbul'da olduğuna dair anlatımlar da var. Oradan buraya gelmiş olabilir mi? İstanbul'daki Hubyar camii, Hobyar türbesi, Cerrahpaşa'nın oradaki Hubyar mahallesiyle bir ilginiz olabilir mi?

Şimdi, eldeki kaynaklarda Hubyar'ın Tokat Tekeli yöresine dışarıdan gelip yerleştiği yazılı, ancak nereden gelip yerleştiği belli değil. Ancak, İstanbul'dan geldiğini, İstanbul'da olaylar çıktığını ve onun kızıp İstanbul'u terkettiğini söyleyen efsaneler var. Mitolojik anlatılar. Ben onların hepsini toparlamaya gayret ediyorum. Belki bir bağlantı kurulabilir. Üzerinde çalışıyorum. Bugün İstanbul'da Hubyar mescidi var. Daha önce Hubyar camisi varmış bugünkü Cerrahpaşa hastanesi içinde, yıkılmış. Hubyar mahallesi var, Hubyar fırını var. Hubyar'la ilgili birkaç okul ismi ve vakıf var. Bunların bizim Hubyar'la bağlantıları için henüz kesin birşey söyleyemiyorum.

Hubyar cemiyle, Hubyar inanışıyla Anadolu Alevi köylerindeki cemler arasında farklar var mı?

Özde fark olmamak kaydıyla, var. Ben değişik ocakların birkaç cemine katıldım. *Şekil olarak* bazı değişiklikler var. Örneğin bazı ocaklarda 12 hizmet sahipleri kendi dualarını kendileri yapıyorlar. Hubyarlılarda duayı yalnız Dede yapıyor. Her zamanki görevli geliyor, duasını Dededen alıyor. Birkaç ocakta bunun tersini gördüm. Hizmeti gören kişi kendi duasını kendi okuyor. Örneğin çerağcı gelip çerağ duasını kendi okuyor. Böyle bir değişiklik var.

Pervaz ve evlilikte de değişiklik var. Hubyarlılar "Hidrellez" dedikleri Hıdır İlyas orucunu 2 gün tutuyorlar. Bazı ocaklar bunu 3 gün tutuyorlar ve 7 gün boyunca cem yapıyor. Bu cemlerde hizmetlerin arasında tevhid çekiliyor. Tevhidde genç-yaşlı, yalnızca erkekler, ortaya serdikleri seccade üzerinde birbirlerine omuz üstünden sallanıp Hü çekiyorlar. Köyde ezbere bilen yaşlıların katıldığı tevhid şiiri okunur ki, bunu yazan da Abdal Dedemiz, Hubyar evlatlarından birisi. Yani Hubyar evlatlarından birisinin yazdığı şiir eşliğinde tevhid çekiliyor. Böyle bir değişiklik gördüm. Bunun dışında öz olarak aynıdır. Temel olarak, hep Hatayi ve Pir Sultan okunur.

Almanya'daki çalışmalara dönelim. Alevilikle ilgili ne gibi sonuçlara ulaştınız?

Saygıdeğer bir Alman profesör var. Heinz Am. İyi Arapça, Farsça biliyor. Büyük bir araştırmacı. Arap dünyasında şimdiye kadar Şiilik üzerine yayınlanmış tüm eserleri topladı ve gözden geçiriyor. Onun değerli eserini Türkçeye kazandırmak istiyorum. Prof. Am'ın değerlendirmesi ilginç. Örneğin, Hz.Ali'nin kılıcının çatal olmasını ele almış ve gerek Farsça gerek Arapça, 13.yüzyıl öncesi hiçbir kaynakta Hz. Ali'nin kılıcının çatal olduğuna ait bilgi yok, diyor. Bu konu 13.yüzyıl'daki eserlerde ortaya çıkmaya başlıyor.

Yani Ali'den yediyüz yıl sonra...

Aşağı yukarı. Yani Am'a göre Hz.Ali'nin kılıcının çatallığı, tamamen mitolojiden kaynaklanan bir yargı. Ama, kılıç çatal mıydı değil miydi araştırması insanı bir yere götürmez. Bir köken araştırması içinde değiliz. İnsan ne kadar iyi birşey kurarsa kursun, eskiden var olan değerlerin üstüne kuruyor. Alevilik konusunda da bu böyle.

Avrupa'da Alevilikle ilgili kaynak bulabiliyor musunuz?

Bu konuda bitmiş bir çalışmam var. Yakında yayınlamayı düşünüyorum. Dört yıl kadar çalıştım üzerinde. Almanca, Fransızca ve İngilizcede Alevilik üzerine yayınlanmış eserlerin bibliyografyasını hazırladım. İkibinin üzerinde eser çıktı.

Bunlar yalnızca benim ulaşabildiğim, saptayabildiğim kaynaklar. Ayrıca Yunanistan'da Alevilik üzerine Yunanca çok değerli eserler var, biliyorum. Ancak, Yunanca bilmediğim ve olanaklarım olmadığı için onları dışta tuttum. Oranın da mutlaka araştırılması, bilinmesi gerekiyor. Yani Avrupa'da kaynak sıkıntısı çekmiyorum.

Aleviliğin son yıllardaki ayağa kalkışı hakkında düşünceniz nedir?

Şu bir gerçek ki, Alevi kesim kendi aydınını yetiştirdi. Bu çok güzel birşey. Çünkü, toplumun içerisinde yetişmiş bir insan eğer o topluma objektif bakabiliyorsa, konuyu bu insan kadar yakından tanıyan başka bir kimse olamaz. Ki Alevilik, "ekzotik" yani dışarıya kapalı bir inanç sistemi. Dışarıdan incelemek çok zor Aleviliği. İçinden yetişmek gerek. Kimden bilgi alacaksınız? Dedenin bilgisi sınırlı. Bir yerde bütün sorularınıza cevap veremeyecek. Verse bile mitolojik kısmına girmek zorunda. Öyleyse Alevilik nasıl öğrenilir? İçinde yaşayarak öğrenilir.

Alevilik 80'den sonra bir bunalımlı dönem geçirdi. Bu dönem geçmişti. Bunu tabii dünya genelinde de görmek lazım. Tüm dünyada bir kriz var, sol kesimde büyük bunalım var. Bu bunalımlar arasında tamamen boşta kalmamak için dinsel ya da etnik kökenli düşüncelere, gruplara eğilim artıyor. Diğer yanda, her zaman olageldiği gibi, gerici kesimin kendi adetlerine, kendi düşüncelerine uygun biçimde toplumu belli düşüncelere yönlendirmek için yaptığı çalışmalar var. Bugün Diyanet İşleri bünyesinde yönlendirilen, Alevilik üzerine bir çalışma var. İran üzerinden Türkiye'ye yönelik başka bir çalışma var. Aleviliğin kendi içinden doğan aydınların çok iyi niyetli çalışmaları var. Artı, Türkiye Cumhuriyeti'nin Alevilerle ilgili politikalarından doğan çalışmalar var.

Bu kadar geniş bir yelpazede Aleviler üzerine yapılan çalışmalar hakkında genel bir hüküm vermek çok zor. Ancak şunu söyleyeyim, elde tutulur çok az eser çıkıyor. Çok aceleci davranılıyor.

Alevilere Diyanet'te yer verilmesi görüşünü nasıl karşılıyorsunuz?

Onu Cumhuriyet döneminden hemen sonra yapmaları gerekirdi. "70 yıllık gecikmenin zararını bir günde gidermek" amacıyla, bugün Diyanet'te yer almak akılcı birşey değil, artı, *çağdışıdır*. Bence, o gün Diyanette Aleviliğe yer verilmemiş olması benim için, Alevilik için büyük bir *kıvançtır*. Çünkü Alevilik kurumlaşmamış, o doğallığıyla, o güzelliğiyle kalmıştır. *Bozulmamıştır*.

Kısa vadede küçük çıkarlar elde etmek

için koşturan, ya da Diyanette yer kapmayı Alevilik için genel kazanç olarak gören insanlar, uzun vadede ne olacağını düşünmüyorlar. Bunu Alevilik için çok zararlı görüyorum. Gerçekleşirse, ortadan kaldırılması çok zor zararlar doğacaktır.

Bir zamanlar cemi erkan değneğiyle yönetenler, pençeyle gözetenlerle konuşmazlardı. Oysa şimdi bunun pek önemli birşey olmadığı ortaya çıktı. Almanya'da bir cemde 3-4 bin kişi toplanabiliyor. Yarısı pençeli, yarısı erkanlıdır. Bunun gibi, siz de Hubyar cemlerine dışarıdan, Hubyarlı olmayan kişileri alıyor musunuz?

Son zamanlarda gerek yurtdışında gerek İstanbul'da cemlerde söylediğiniz ilginç gelişme var. Alevilikte yol gizlidir, yol erbabı olmayan kimse yola konulmaz. Ama, büyük bir şehirde, büyük bir spor salonunda 5000 kişiyle cem yapıyorsanız, bunu sağlamanız olanaksız. Kimse kimseyi tanımıyor. Sünnisi de giriyor, Alevi olup yol ehli olmayan, yol kuralına ters düşen de giriyor. Herkes giriyor.

Benim buradan çıkardığım izlenim şu. Aleviler yaşadıkları toplumda kabul görmek istiyorlar. Bu yüzden de kapılarını açtılar. Bir tarikatla, yani Ceme herkesi

Bugün Diyanet'te yer almak çağdışıdır. Kısa vadede küçük çıkarlar için koşturan, ya da Diyanet'te yer kapmayı Alevilik için 'kazanç' olarak görenler, bunun bize uzun vadedeki zararının ne olacağını hiç düşünmüyorlar

alabiliyorlar. (Ki bu, Aleviliğin en büyük kuralının yine Aleviler tarafından çiğnenmesi oluyor.)

Hubyarlılar ise, hâlâ köylerde yaşıyorlar. Her köyün kendi adamları var, herkes birbirini tanıyor. Çevre iyi tanındığı için kimin girip kimin giremeyeceğini çok iyi biliyorlar. Tabii büyük şehirlerde olanlar değil. Hubyar cemleri, kapalı köy toplumu diye adlandırdığımız yaşam yapılarından kaynaklanan böyle bir olanağa sahip. Dolayısıyla hâlâ bunu koruyabiliyor, dışarıdan kimseyi almamaya özen gösteriyorlar.

Hatta, çok ilginçtir. Araştırma yaptığım bir köyde dört ayrı ocak vardı. Dört ayrı ocak, dört ayrı cem yapıyor ve ocakların insanları öbür cemlere gitmiyor. Günlük yaşamlarında çok iyiler, birbirleriyle yaşam ortak, akşam cemlerde ayrılıyorlar. Herkes kendi ocağının cemine gidiyor.

Kuzey Sivas'ta Yeşilirmak vadisi boyunca yaşayan Hubyarlar arasında bulundum. Orada Sünniler, Niksar Ulu Camii için böyle birşey söylüyorlar. Hubyar Sultan demiş ki, "Sünniler, beni hiçbir yerde

aramayın, en son bulacağınız yer Ulu Cami'dir". Sizce bu inanış neden doğmuş olabilir? İkinci olarak, orada çocuğu olmayan kadınlar, gerek sizin köye, gerekse Hubyar adına bağlı başka tekke köyleri de var, oralara gidip Hubyar Sultan adına adakta ve niyazda bulunuyorlar. Ve birçok Sünni çocuğuna Hubyar adını veriyor. Hiç yoksa göbek adı Hubyar. Hubyar Ali, Hubyar Mehmet, Hubyar Hüseyin gibi...

Evet. O çevrenin Sünnilerinde şöyle bir adet var. Eğer Hubyar'a geldikten sonra çocukları oluyorsa yoğun Hubyar koyuyorlar. Alevilerde bu yok. Onlar, Hubyar adını kutsal saydıkları için çocuklarına bu adı koymaya kesinlikle yanaşmıyorlar.

Hubyar türbesinin 200-300 metre uzağında Sersem Suyu var. O suyun çocuğu olmayan kişilere iyi geldiği inancı Sünniler arasında oldukça yaygındır. Çocuğu olmayanlar oraya gelir, hatta yanındaki ağaca da çöpten beşik takarlar, asarlar. Böylece çocuk sahibi olacaklarına inanırlar.

Değirmek istediğim bir konu da *Sünnileşme*. Tozanlı deresinde, 16.-17.yüzyılda derenin üç köyü hariç *hepsi* Alevi. Daha sonra Sünnileşmişler. Şimdi, Sünni köyleri Alevi köylerinden daha fazla. Ermeni ve Rumlar yaşamış Tozanlı deresinde. Demin bir örnek vermiştim, bir aileden altı kardeş dağılmış ve değişik köyler kurmuşlar diye. O ailenin amca çocukları şimdi Sünnileşmiş. Akriba olduklarını biliyorlar ama Sünniler.

Hatta çok ilginç bir olay oldu. Amca çocukları oldukları için birbirlerinin kızını istediler. Konu bize intikal etti, böyle birşey olabilir mi diye. Neticede olmadı. Alevi taraf, "Sünniye kız verilmez" diye kestirip attı. Akriba oldukları halde.

Diyeceğim, bu bölgenin Sünnileriyle Alevileri arasında yoğun bir şekilde bu tür akrabalık (ve de inanç) bağları var. İnsanlar Sünni köylerinde çok yaşlanıp titredikleri zaman, Alevi köylerine gelip cemlere katılmak istiyorlar. Kendileri Sünnileştikleri halde babalarının, dedelerinin Alevi olduklarını bilen ve de bu tür cemlere katılan insanlar var. Şimdi tabii bunlar kesildi. Gelip giden yok artık. Çocukları tamamen Sünnileşmişler. Bir kurban getirip kesmezler Hubyar'a, ama ona saygıları Alevilerinkinden daha fazla.

Araştırmacı olarak bu vadileri santim santim dolaştınız. Her mağaranın, her ağacın, her derenin bir öyküsü var. Bu öyküleri ele aldığınızda Asya Türkmen, Zerdüşt ya da İslam motiflerini mi arıyorsunuz? Sözelimi Üç Şeytan tepelerinde şamanlıkla ilgili birşeyler hissediyor musun? Yoksa eski Anadolu Hristiyanlığının izleri mi var?

Bir kere Tozanlı deresi, Hubyar müridlerinin yaygın olduğu dere, eskiden İstanbul'dan doğuya giden kısa yol üzerinde. Bu yüzden oldukça hareketli bir yer. Türklerden önce Rum ve Ermeniler oturuyorlar orada. Türkler sonradan gelip terkedilmiş köylere yerleşiyorlar. Köylerde kaleler, kiliseler var. Bugün bile duruyor. Köylerin isimleri Tıgmış, İpsili, Meyeli gibi... Hiçbiri Türkçe isim değil. Yeni yeni değiştiriliyor. Adım adım her yerde eskinin izleri görülüyor.

Mağaralara çok sık rastlanıyor. Bu mağaralar İslamiyet, hatta Milat öncesi izleri taşıyor. Turhal yakınlarında, Babai ayaklanmasından sonra Alevilerin saklandığı mağaraya girdim. Mağaranın çok büyük olduğu, bir ucunun Turhal Kalesine çıktığı, bir ucunun ►

Derginizin Temmuz 1992 tarihli 17.sayısında Tokat Almus İlçesi Görümlü Köyünden İrfan Çoban'ın, bölgesindeki "Hubyarlı ve Ayşe Bacılı" Alevi toplulukları hakkında yazdığı yazıya tekzipli cevaptır.

Bay İrfan Çoban'ın uydurduğu ahlakdışı yalanlarının ve iftirasının gerçekle uzaktan ve yakından hiçbir alakası yoktur. Belli bir aileyi hedef seçip hazırlanan bu yazının, Hubyar Sultan ve Veli Baba'ya sevgi duyarak inananların düşüncelerine gölge düşürmekten öteye bir amacı yoktur. Gerçek aşağıda beyan ettiğim şekildedir.

Veli Baba, diğer Anadolu evliyalari gibi yaşadığı dönemde çevresinin ve müritlerinin sevgi ve saygısını almış, binlerce kişiyi çevresinde toplamış iyiliği ve insan sevgisini düşüncesinde temel almış, bu düşünceli topluma yaymaya çalışmış, ilim ve irfan sahibi bir zattır.

Veli Baba İ.Çoban'ın bahsettiği gibi ne Hacı Bektaş döneminde ne de Kavus Han ordusunda askerlik yapmıştır.

Hacı Bektaş Veli'nin yaşadığı tarih 1242-1337'dir. (Kaynak: *Türk Meşhurları Ansiklopedisi*, s.69). Ayrıca Hubyar Sultan da Hacı Bektaş Veli döneminde yaşamıştır.

Veli Baba 1800-1864 yılları arasında yaşamıştır. İ.Çoban'ın

Ayşe Bacılılar'ın gerçeği budur!

yazısında sözü edildiği gibi Zile'nin Bacılı köyünde değil Zile'nin Acısu köyünde doğmuş, orada vefat etmiştir. Türbesi halen Zile'nin Acısu köyünde ziyaretçilere açıktır. Bacılı köyü ile uzak yakın hiçbir ilgisi yoktur.

Veli Baba'nın bir tek eşi olup, adı Ayşe Bacı'dır. Yani Ayşe Bacı, yazıda sözü edildiği gibi Veli Baba'nın kızı değil eşidir. Veli Baba'nın eşi Ayşe Bacı'dan olma beş çocuğu olmuştur. Adları Hasan, Hüseyin, Ali, Fidan ve Hatice'dir. (*)

Bay İrfan Çoban... 2. Abdülhamit'in istibdat döneminde binbir çile çeken Ayşe Bacı'ya ahlaka ve insanlığa uymayan bir iftirayı reva görmüştür. "Aleviler mum söndürüyor" iftirasını yapanlar kadar İ. Çoban da küstahdır...

Veli Baba 1864'de vefaattikten sonra, Ayşe Bacı, Veli Baba'nın izinden beş çocuğu ile yürümüş, inancından ve düşüncelerinden ödün vermemiştir. Ayşe Bacı'nın yaşadığı yıllar, 1800-1880 yıllarına rastlar. Yazıda sözü edilen Ayşe Bacı'nın

"beline el feneri sakladığı" iddiası tamamen yalana dayalıdır. Thomas Edison'un elektrik ampulünü Amerikan'ın Michigan eyaletinde buluşu 1886 olmuştur. (Kaynak: *Türk ve Dünya Meşhurları Ansiklopedisi*, s.99) Bu tarihte Ayşe Bacı vefat etmişti. .

Veli Baba'nın vefatından on yıl sonra Ayşe Bacı ve oğulları hakkında, "Alevi propagandası yapıyor" diye... zamanın mutasarrıfı olarak görev yapan Kazova'da Haruk çiftliği sahibi Bekir Sami Paşa'ya şikayette bulunulur ve haklarında soruşturma başlatılır. Ayşe Bacı ve oğullarını Zile'nin Acısu köyünden alarak, atların sırtında günlerce süren bir yolculuktan sonra Tokat'a getirirler.

Aile altı yıl Tokat'ta işkence altında zorunlu ikamete tabi tutulur. Daha sonra İstanbul'a götürülmek üzere yola çıkarılır. Ayşe Bacı'nın büyük oğlu Hüseyin yolda hastalandığından geri gönderilmiş ve onlar Samsun'a varmadan yolda vefat etmiştir. Ayşe Bacı ve yanındakiler, uzun süren bir yolculuktan sonra Samsun'dan gemi ile İstanbul'a getirilmişlerdir.

İstanbul'da Padişah 2. Abdülhamit'in emri ile Ayşe Bacı ve oğulları ve damadı Köseoğlu İbrahim, Suriye'nin Şam kentine sürgün edilmişlerdir. Ayşe Bacı yanındakilerle beraber üç yıl zorunlu olarak Şam'da sürgünde tutulmuştur. Bu üç yıl içerisinde Kerbelâ'yı, Necef'i ziyaret etmişlerdir. Ayrıca 24 bacının Kerbelâ'dan develere

bindirilip zamanın Emevi hükümdarı Yezid'in sarayına getirdikleri yerleri, Ayşe Bacı ve yanındakiler de görmüş, 24 bacının çektiği çileyi Ayşe Bacı da o çölde çekmiştir.

Sürgün cezaları bitince Şam'a geldikleri yolu takip ederek esas yurtları olan Tokat Zile Acısu köyüne gelmek üzere yola çıktıklarında, dönüşü duyan binlerce insan, Ayşe Bacı ve yanındakileri yürüyerek Amasya'da karşılamıştır. Ayşe Bacı bir müddet sonra Zile'nin Acısu Köyünde vefat etmiştir. Türbesi, eşi Veli Baba'nın yanına konmuş olup ziyaretçilere açıktır.

Bay Çoban, Veli Baba hakkındaki gerçek budur. Sayın Çoban, zaman içerisinde çevresiyle birlikte yaşamış, belli bir toplumun değer verdiği, "Hak ile hak olmuş", batın alemine intikal etmiş, saygı duyduğumuz büyüklerimize gerçekten ilgisi olmayan yakıştırmaların, saldırının amacının ne olduğunu bir türlü anlayamadım. Her zamankinden daha çok birlik ve bütünleşmeye ihtiyaç duyduğumuz bir dönemde böyle bir yazının kime yarar sağlayacağını okuyucuların takdirine bırakıyor, sizin kime hizmet ettiğinizi merak ediyorum. ●

(*) Veli Baba-Ayşe Bacı evlatları:
Veli Baba ve Ayşe Bacı'dan doğan çocuklar: Hasan, Hüseyin, Ali, Hatice, Fidan
Hasan'dan doğanlar: Abdullah, Rüstem, Behçet
Rüstem'in oğlu: Ali Kurt

◀ Amasya tarafına gittiği yöre halkı tarafından biliniyor. Yaşlılardan daha önce inmiş kişiler var. Ancak bugün Turhal içindeki yol kapatıldığı için havasız kalmış. Duvarlarında eski yazılar var, çoğu okunamayacak kadar silinmiş. Belki daha derinlerde daha okunaklı yazılara rastlayabilirim diye denedim ama başaramadım. Özel bir ekiple, özel teçhizatla inmek lazım.

Şamanlıkla ilgili sorunuza gelince, uzağa gitmeye gerek yok. Hubyar'da kurulan zaviyenin hemen tepesi Tekeli Dağı. 2643 metre yükseklikte. Domuzlar Tepesi'nin tam doruk noktasında dokuz mezar benzeri taş yığını var. Bunların çok eskiden mezarlar olduklarına inanılıyor. Bölgede, gecenin erken saatlerinde yola çıkılıp gün doğmadan zirveye ulaşip, gün doğarken "dokuzlara" kurban kesiliyor. Güneşin doğuşu izleniyor, semahlar dönülüyor. Ben çok yaşadım. Bu tamamen şaman inancından kaynaklanıyor.

Her köyün çevresinde bu tür yerler çoktur. Almus'da Tozanlı deresinin vadisine yapılan Almus Barajı'yla sular altında kalan Hamza Abdal Türbesi'ni başka yere nakletmişler. Herkes nakledildiği yeri biliyor. Fakat barajın yapımından sonra nedense Hamza Abdal'ın yerleri çoğalmış. Hamza Abdal tarlası, Hamza Abdal çeşmesi, Hamza Abdal türbesi... Her köy sahiplenmeye başlıyor.

Gelelim Ayşe Bacı'lara. Bunlar da Beydillili. Geçen yüzyılın sonuna değin

Hubyar tekkesine bağlıydılar. Sonra, okuduğumuza göre, Davulcu Veli Baba, toplumcu düşüncelerinden dolayı padişah tarafından Suriye tarafına sürülüyor. Orada ölünce karısı Ayşe Bacı'yla müridleri onu alıp getiriyorlar... Bildiğimiz bu kadar. Bu konuda siz neler buldunuz?

Elimde bu konuda bir belge yok. Yalnız, Enver Behran Şapolyo'nun *Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi* adlı kitabında, Tokat valisi Mehmet Paşa zamanında yazılmış bir belge var. 1800'lü yılların sonundan. Belgede Hubyarlıların ikiye bölündüğünden bahsediyor. Bir kısmı o zamanki tekke şeyhi Hıdır'a bağlı kalıyor, bir kısmı Veli Baba'ya dönüyor. Bunun dışındaki bilgiler tamamen söylenti.

Ancak, elimde olan belgelerin gün ışığına çıkardığı başka bir şey var. Yer yer tekkelerde olaylar çıkmış. Tekke şeyhlerini, Dedeleri toplamış götürmüşler. Şeyhülislam huzuruna götürmüş, sınavlara tabi tutmuşlar. Belirli şeyler istemişler onlardan.

Köylülerin ağzında vardır. Şeyhi götürmüşler, "öldürecekler onları, şeyhimizi asacaklar" diye köylüler günlerce ağlamışlar. Sonra bakmışlar ki adam geri gelmiş, hem de fermanla. "Şeyhülislam huzurunda kazandım" gibisine. Bunun toplumda bir etkisi var tabii.

Şimdi Hubyarlarda cenaze tamamen Kuran'da yazıldığı gibi, yani Sünnilerde olduğu gibi kılınıyor. Yani, sınav vb.

derken şu ya da bu şekilde Sünnilikten etkilenme var. *Kendini kabul ettirebilmek için* Sünniliğe yaklaşım var. Veli Baba taifesinde ise *bu yok*. Elimde somut birşey yok ama, acaba bölünme böyle bir yaklaşıma nedeniyle patlak veren birşey mi diye düşünüyorum.

Hubyarlarda bir sofuluk var. Sofuluk da şu: Her köyde sofı talimi yapılır, bir ya da birkaç kişi. Bu sofunun görevi, Dedenin olmadığı zamanlarda Dedenin gözcülüğünü yapmak, Dede geldiği zaman köyde ne olup bittiğini sofular söylemek zorunda.

Rehberin görevini sofı mu yapıyor?

Evet. Rastgele insanlar sofı olamıyor. Yoluna, izine çok bağlı, dinsel konuda çok bilgili olan insanlar sofı oluyor. "Sofı"luk babadan oğula geçiyor.

İşte, o dönemde bir Bektaş sofı var. Adından bahsediliyor ve çok iyi Arapça öğrettiği biliniyor. Alevi köyünden okuyacak çocuklar bu tür Arapça bilen insanlara götürülüyor. Bektaş sofı Zile'nin galiba Kervansaray, belki de Sarköy'ünde. Veli Baba'nın da Bektaş sofunun öğrencilerinden olduğu söyleniyor.

Daha sonra Bektaş sofudan aldığı desteklerle, bilemiyoruz başka neler oldu? Bir ara tekkenin şeyhinin askere alınması söz konusu olmuş. Söylentilere göre, o da "şeyh yok bundan sonra babanız benim" demiş. İnsanlar akın akın Veli Baba'ya gitmeye başlamışlar. Hubyar merkez olmaktan çıkmış, Veli

Baba'nın köyü merkez olmaya başlamış. Daha sonra sanıyorum vergi ile ilgili bir anlaşmazlık ya da ayaklanma yüzünden Veli Baba'yı Şam'a sürmüşler. Veli Baba'nın eşi Ayşe Bacı zengin bir kadın. Heybeyle altın götürerek Veli Baba'nın Şam'dan sürgünden Tokat Zile'ye geri gelmesini sağlamış.

Veli Baba öldükten sonra da Ayşe Bacı'nın çok güçlü bir kadın olduğu söyleniyor. Ölene kadar Veli Baba'nın yerini kendisi yürütmüş. O yüzden de bugün onlara bağlı müridler, "neredensin?" denildiğinde "Ayşe Bacı'lıyım" derler. Veli Baba'dan daha çok Ayşe Bacı'nın adı anılır.

Bu güzel söyleşi için teşekkür ederken son bir sorumuz olacak. Gelecekte Hubyar şeyhliği yapmayı düşünüyor musunuz?

Nazım Hikmet'in *Şeyh Bedreddin Destanı*'nda bir bölüm var. Şeyh Bedreddin evlatlarından bir Dedeyle Sünni bir şair söyleşirlerken Bedreddin'in müridi diyor ki, "biz şeyhimizin bir gün geri geleceğine inanıyoruz". Karşısındaki Sünni, "ama sizin inancınız Hristiyanlıkla bir farklılık göstermiyor, onlar da İsa'nın bir gün geri döneceğine inanıyorlar" diyor. Buna müridin verdiği cevap çok güzel: "Biz şeyhimizin etiyle kemiğiyle değil, *düşüncesiyle* geri geleceğine inanıyoruz." Şimdi, ilahi temelde bir şeyhliği tabii ki düşünmüyorum. Ancak bu kadar insanın saygı duyduğu bir mevkiye ben de saygı duyuyorum. ●

KAVGANIN ANAHTARI DOĞRU BİLİNÇTİR

OKUNACAK EN BÜYÜK KİTAP
İNSANDIR
TARİHTE VE GÜNÜMUZDE ALEVİLİK
R. YURUKOĞLU

Nejat Birdoğan
ANADOLU'YA BALKANLARDAN
ALEVİ YERLEŞMESİ

POSTTAN
DOSTA
Ali Haydar Celasun Dede
KONTUĞMALAR

Rıza Zelyut
OSMANLIDA KARŞI DÜŞÜNCE
ve
İDAM EDİLENLER

ANADOLU'DA
ALEVİLİK
Battal Pehlivan

ÇIKIYOR

Dr. Bedir Aydemir, YAŞAMI - GÖRÜŞLERİ
Arif Sağ, BEN DE BE'LE DEDİM
İsmail Kaygusuz, ALEVİLİK'TE DAR VE PİRLERİ
İrfan Çoban, KUL HİMMET
Ali Haydar Celasun Dede, ALEVİLİKTE MUSAHIPLIK
Lütfi Kaleli, ALEVİ SÜNNİ İNANCINDA MEVLANA
YUNUS EMRE VE HACI BEKTAŞ GERCEĞİ

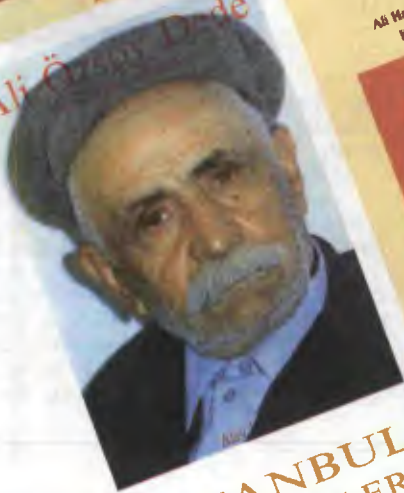
Savaşlı Yıllar 1
SON GÖRGÜ CEMİ
İsmail Kaygusuz

**HASAN KIYAFET
KOMÜNİST
İMAM**

Ali Ö. Dede

**İSTANBUL
HEMŞERİLERİ**
İsmail Bilen

UMUT ÇİÇEĞİ
HASAN KIYAFET

İSTANBUL HALK OZANLARI
HÜSEYİN ÇIRAKMAN

**BİR DOST BİR POST
YETER BANA**
ALİ YAVUZLAR

**METAL İSKOLUNDA
SENDİKAL BİRLİK SORUNU
VE
TÜRK METAL'DE BİRLİK**
Ali Bektaşlı

**MARKSİZM'DE
I SINIFININ KAPSAMI
VE TÜRKİYE**
Emine Ergin

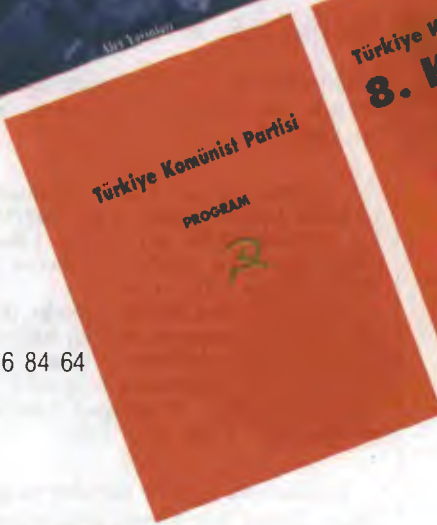

ROMANYADA KARŞI DEVRİM
Sanmasınlar hesabı sorulmayacak,
Dokükleri kan yerde kalmayacak

**Türkiye Komünist Partisi
8. KONGRE
(1992)
BELGELER**

**Türkiye Komünist Partisi
PROGRAM**

ALEV YAYINLARI PİYERLOTİ CAD. 17/4 ÇEMBERLİTAŞ-İSTANBUL TEL: 516 84 64

DAĞITIM İSTANBUL: C.K.K., ARKADAŞ, BARIŞ, PAPIRÜS, SAY, TÜMDA
ANKARA : ADAŞ, DOST İZMİR : İLERİ

ALEV YAYINLARININ KİTAPLARINI KİTAPÇINIZDAN BULABİLİR, TOPLU, ÖDEMELİ
VE İNDİRİMLİ KİTAP İSTEKLERİNİZ İÇİN BİZİMLE DOĞRUDAN İLİŞİYE GEÇEBELİRSİNİZ.
YAYINEVİMİZ, İŞSİZLERE % 40 İNDİRİM UYGULAMAKTADIR.

Ortak bildiri

KAMUOYUNA

Bizler Alevi-Bektaşî dernekleri, vakıfları ve yayın organları olarak, 30-31 Ocak 1993 tarihinde Mersin'de toplandık. Bu toplantıda çeşitli sorunlarımızı tartıştık. Bu tartışmalar ışığı altında aşağıdaki hususları kamuoyuna açıklama gereğini duyduk.

1- Diyanet İşleri Teşkilatı devlet örgütlenmesinin dışına çıkarılmalıdır. Laik devlet ve laik toplum düzeniyle çelişen bu oluşuma kesinlikle son verilmelidir. Başta Aleviler olmak üzere, Hanefi olmayan milyonlarca insandan toplanan vergilerle beslenen Diyanet İşleri Teşkilatı aynı zamanda bir sömürü ve asimile aracı olarak kullanılmaktadır. Her inanç gurubu kendi örgütlenmesini kendisi yapmalıdır. İnancının giderlerini de kendisi karşılamalıdır.

2- 10. ve 24. maddeleri başta olmak üzere bu Anayasa ile Alevi vatandaşlarımızın din ve vicdan özgürlüğü baskı altına alınmakta, sonuç itibarıyla insan hak ve özgürlüklerine aykırı anti-demokratik bir ortamın yaratılmasına neden olmaktadır. Bu itibarla yepyeni bir sivil Anayasa'nın oluşturulabilmesi için başta siyasi partilerimiz olmak üzere bütün kitle örgütlerine çağrıda bulunmak, bir vatan ve millet borcu kabul edilmiştir.

3- Zorunlu din dersleri uygulamasına son verilmelidir. Çağdaş, demokratik ve

laik devlet yapısını esas alıp, demokrasiyi tüm kurum ve kuruluşlarıyla hayata geçirebilmek için bizler her türlü özveri ve katkıya hazırız.

4- Her inanç grubunun inanç ve kültürlerini yaşatabilmesi için, devlet taraf tutmamalı, yansız olmalıdır. Bu vesile ile, devletin TRT ve her türlü yayın organından Alevi vatandaşlarımızın yararlanabilmesi için her türlü fırsat ve imkan eşitliği sağlanmalı, bu amaçla Alevi vatandaşlarımızın yoğun olduğu yerlerde kültür evleri açılmalı, bunların yapım ve masrafları devlet tarafından karşılanmalıdır.

5- Uygun görülecek bir zamanda daha geniş tabanlı bir Alevi Kurultayı'nın yapılabilmesi için gereken tedbirler ve çalışmalar yapılmaktadır.

6- Gericiliğin, rüşvetin, yolsuzluğun, gizli-açık terör örgütlerinin amansız takipçisi, yılmaz gazeteci Uğur Mumcu'ya yöneltilen alçak saldırıyı kınıyor, davasının takipçisi olduğumuzu ilan ediyoruz.

7- Kurulumuz bu toplantıların genişletilerek yapılması gereğine inanmaktadır. Bu nedenle gelecek toplantımızın Haziran 1993'de Hacıbektaş ilçesinde, Hacıbektaş Belediyesi'nin evsahipliği ile yapılmasına karar verilmiştir.

Kamuoyuna saygılarımızla duyurulur.
Divan Başkanı: Atilla Erdem, Üye: Ramazan Avcı, Üye: Ertuğrul Arslan, Cemal Şahin (Çorum milletvekili)

**Alevi-Bektaşî
dernek, vakıf ve
yayın organlarının
katılımıyla
30-31 Ocak 1993
tarihlerinde
Mersin'de
düzenlenen
etkinliklerin sonuç
bildirisini aynen
yayınliyoruz**

İmza koyanlar:

İçel Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği (Doğan Doğan), Gaziantep Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği (Zekeriya Gökpınar), Kayseri Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği (Abbas Tan), Yurtta Birlik gazetesi (Kanber Özçivan), Adana Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği (Celal Akyol), DTCF öğretim üyesi Atilla Erdem, Araştırmacı yazar Reha Çamuroğlu, Pir Sultan Abdal Derneği Hatay Temsilcisi (Cevdet Rende), Aydın Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği (Haşim Kaya), Kocaeli gazetesi (Eyüp Esen), Pir Sultan Abdal Derneği genel merkezi Ankara (Mustafa Demir), İzmir Alevi-Bektaşî Kültürünü

Tanıtma Derneği (İsmail Tanyeli), Darıca Anadolu Kültür Görgü Derneği (Ali Polat), Pir Sultan Abdal Kültür Derneği İstanbul şubesi (Ali Kılıç), Gölcük Sultan Baba Çağdaş Kültür Derneği (İbrahim Köksal), Karacaahmet Sultan Derneği (Mehmet Yalvaç), Araştırmacı yazar Cemal Şener, Çorum milletvekili Cemal Şahin, Ankara Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği (Ahmet Şahin), Araştırmacı yazar İlhan Cem Erseven, Akdeniz Kültür ve Sosyal Dayanışma Derneği (Mehmet Tefik Özsen), Adıyaman Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği (Zülfikar Dedeoğlu), Isparta Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği (Hüseyin Öztürk), Pir Sultan Abdal Canlar Derneği

ALEVİ ÖRGÜTLERİ VE CEM DERGİSİ

Alevi onuru sizde mi?

Birkaç dernek biraraya gelerek, özetle "önce demokrasi, sorunlar tam demokratik bir ortamda çözülebilir, Cem gibi tutucu bir derginin öncülüğünde Alevi kurultayı toplanmamalı" görüşüne yer veren bir bildiri yayınladı, kamuoyuna. Bu görüşlerimizin doğruluğu, Cem dergisini çıkaranların feryatlarından kolayca anlaşılıyor. Çünkü dergi bu bildirimize yanıt diye tam 12-13 sayfalık bir küfümame yayınladı. Ben bu yazımda, onların küfürlerinden alıntılar yaparak, yanıtlamaya çalışacağım. Tabi onların seviyesine düşmeden.

Eleştiri mi, sövme mi?

Eleştirinin seviyesine, kalitesine bakın da anlayın bu beylerin kültürünü, ahlakını, onurunu...

"... Sağa sola tükürdüklerini, alalecele henüz bu kendi yeni hesaplarınıca yanlışlığını gördükleri tutumları fazla yayılmadan, kokusu iyice çıkıp, daha geniş kitleleri aleyhlerine çevirmeden, yalamaya çalışıyorlar.

"... Bunlar ricat bile edemiyorlar, düzenli bir çekiliş bile yapamıyor, bozgun halinde kaçarken, sövüp, sayıyor, hüngür hüngür ağlıyorlar. İşte o ağlayış gürültülerinin ayyuka çıkışı ve sövgü sızlanmaları, ilk bakışta kimine saldırı sesi gibi geliyor." (Cem, Ocak 1993)

Bunları okuyan, bir meydan savaşı ya da "Kan Kalesi"nin alınışı anlatılıyor hissine kapılır. Başka anlam çıkarana aşkolsun.

Savaş devam ediyor

"... Bu bir iç temizliktir. Çünkü kaleyi içeriden fethetmeye çalışanlar her ne kadar son kozlarını oynamaya kalkmışlarsa da, bir bakıma biz daha elimizi sürmeden kendileri, kendi yüzlerindeki maskeyi sıyırmışlar..."

"... Onun üstesinden şimdi biz daha kolay geliriz. Şimdi ortada süpürülecek, kaldırmak bir moloz bulunuyor.

"... Ocağa tükürmeye, onu pislemeye, ona sövmeye kalktılar."

Bu yazılanlara baktıkça, şaşırılmamak elde değil, nereden çıkıyorlar bu denli yakıştırmayı, iftirayı, yalanı. Bu yazdıkları bir bakıma kendilerini ele veriyor. Bizim için, Sünni gericiliği de, Alevi tutuculuğu da ayırdır diyor, bunda yanılmadığımızı görüyoruz.

Küfürler küfürler

"... Sövgülerini sergileyebilmek için kusmakta sakınca görmedikleri..."

"... Yoktur kuşkusuz, sizin Alevilik ile uzaktan yakından artık bir ilginiz bulunmuyor. Ne uygulamada, ne öзде, ne temelde..."

"... Şimdi ne söyledığınız üzerinde biraz düşünen Alevilerin yanına nasıl gideceksiniz? Onlara bunun anlamını nasıl açıklayacaksınız?..."

Bu beyler kendilerini ne zannediyorlar? Alevilerin ruhani liderleri mi? Alevilikte böyle bir makam hatırlamıyorum. Şimdi kendileri buna soyunuyorlarsa o başka. Kim ne kadar Alevi, kim değil kendileri mi karar verecekler? Ortaçağ Avrupa'sındaki papaz-

lar gibi, bizleri aforoz mu ediyorlar? Aforozlar, Martin Luther'ler tarihte kaldı. Uyanın beyler uyanın!

Bizim görevimiz bu değil, sizinki ne?

"... Alevilerin sorunlarını örtbas etme, Alevi davasına gerçekten sahip çıkarları, onun savaşını verenleri önleme, dolayısıyla, Sünni + ateist zimni bir ortaklığın kursağındaki niyeti, Aleviliği söndürme olan görevlilerden misiniz?"

"... Vah size, Veyl size. Düşüğünüz bu inkâr çukurundan nasıl çıkacaksınız acaba? Şimdi sizi inanınız ve güvenmeyiniz ki geçmiş, gelecek, ünlü, ünsüz çukurdan, kuyudan adam çıkaranlar da kurtaramaz. Size acıyoruz. Sizin yine de inanmadığınız yerin rahmetine havale ediyoruz..."

Oradaki suça bakın, "Önce demokrasi" dedik diye, ona biçilen cezalara bakın. Kendinizi, Engizisyon Mahkemeleri'nde yargılanıyor hissine kaptırmazsanız ne iyi. Bildiğimiz kadarıyla Alevilikte "yol düşkünlüğü" var da, böyle ceza veren makamlar yoktu. Şimdi bütün bunlar nereden çıktı? Yoksa İran Şiiliği bizi de mi etkiliyor? Etmeyin beyler, bizleri Salman Rüşü'yle karıştırmayın. Bizler Hind asıllı filan olmadığımız gibi, o'nun gibi savlar da ileri sürmedik. Vurmayın bizi.

Aynada kendini görmek

"... Onların tarihsel görevi, Aleviye fren olmak,

**Aşık Veysel Kültür
Derneği genel başkanı
Veysel Kaymak'ın Cem
dergisinin Ocak 1993
tarihli sayısında çıkan
başyazısına tepkisini
yayınliyoruz**

Sağlıklı örgütlenmeli

Bir grup Alevi-Bektaşî derneği ile bazı Alevilerin şeriatçılık karşısında sağlıklı, merkezi bir örgütlenmenin önemini vurgulayan duyurusu

DÜNYAMIZ YENİDEN şekilleniyor, yeniden yapılıyor. Yüzyıllardır baskıcı, tutucu rejimler kabuk değiştiriyor. Bir yandan demokrasi ve özgürlük rüzgarları eserken, ülkemizde ise hepimizin bildiği gibi birliğimizi, dirliğimizi bozmaya yönelik, laiklik karşısı tehlikeli oyunlar Atatürk düşmanları tarafından oynanmaktadır.

Bu gelişmeler karşısında biz Alevi-Bektaşîlerin, sağlıklı bir örgütlenme-yapılanma için, zaman geçirmeksizin bir tek çatı altında toplanması zaruri ve kaçınılmazdır.

Çünkü, 9 Ocak 1993 günü Eskişehir'de bir camiden naklen verilen vaazda kara seslerin hepimizi hedef aldığı malumunuzdur. Ayrıca yine bu Alevi-Bektaşî düşmanları son olarak da laiklik ve özgürlüğün en önde gelen savunucularından büyük insan Uğur Mumcu'yu hunharca katletmişlerdir. Bunlara birçok örnek de verilebilir.

Biz, bu ülkede insanların kardeşçe, barış içerisinde yaşamasını kendisine ilke edinmiş bir toplumuz. Olaylara kesinlikle şövence ve fanatikçe bakmıyoruz.

Yıllardır yönetimlerin biz Alevi-Bektaşîlere pek sıcak bakmadığı bir gerçektir. Ancak son yıllarda bir takım tabuların yıkıldığı sevindiricidir. Bizim devletten ve

yönetimlerden somut isteklerimiz vardır: Eğitimde eşitlik, din ve devlet işlerinin kesinlikle birbirinden ayrılması, TRT ve basında Alevi-Bektaşî kültürüne adil biçimde yer verilmesi.

Anayasa mahkemesi başkanı Yekta Güngör Özden'in demokrasi açısından mücadelesini destekliyoruz.

Bahsettiğimiz konuların bir kez daha ciddi olarak düşünülmesi dileklerimizle, bundan sonraki toplantımızın konunun hassasiyeti bakımından ilerideki bir tarihte dayanışma ve birliktelik için toplanmayı öneriyoruz.

30 Ocak 1993

Ali Eger,

Hacıbektaş belediye bşk.

İrfan Çetinkaya,

Eskişehir Hacı Bektaş Veli derneği bşk.

Ahmet Şahin,

Ankara Hacı Bektaş Veli derneği bşk.

Mahmut Aydın,

Erzincan Hacı Bektaş Veli derneği bş.

Celal Akyol,

Adana Hacı Bektaş Veli derneği bşk.

A.Muhtar Ceyhan,

Belediye meclisi üyesi,

Derya Çelebi,

Hacıbektaş Turizm derneği YK üyesi,

Hasan Akkuş,

Mersin Hacı Bektaş Veli derneği kurucu üyesi,

Mehmet Kasım, Tunceli Hacı Bektaş Veli derneği bşk.

Hasan Meşeli,

Malatya Hacı Bektaş Veli derneği bşk.

Kendimizi Pir Dergahı'na bağlı biliriz

Avustralya Alevi Kültür Merkezlerinin ortak duyurusu

KERVAN dergisi yazı işleri müdürlüğüne.

Avustralya'da kurulu bulunan ve ekte adları yazılı üç Alevi kuruluşu, gene ekte sunulan ilanı KERVAN'da yayınlamak arzusu içindedir. Bu ilanın sizin de genel amaçlarınıza uygun olduğu inancındayız. Bu inançtan hareketle, ekteki ilanı yayınlamanızı rica ediyoruz. Herhangi bir ücret talebiniz olursa lütfen bize bildiriniz.

Canlar,

Alevi toplumunu içinde bulunduğu dağınık durumdan kurtarmak, güçlü örgütsel yapıya kavuşturmak, tüm kurum ve kişilerin ortak sorumluluğu içindedir. Hepimiz bu sorumluluğu yüreğimizde hissetmeli, sorumsuz tekil davranışlardan kaçınmalı, birlik için, güçlü bir merkezi yapı için mücadele etmeliyiz. Bu inançla HÜ canlar diyoruz.

NOT: Ekteki ilan istemimiz ulaşabilmiş tüm Alevi yayınlarına gönderilecektir.

AVUSTRALYA'DA KURULU BULUNAN ALEVİ KÜLTÜR MERKEZLERİNDEN BİRLİKTE DUYURULUR

a. Aşağıda adlarımız ve kısa adlarımız yazılı biz Alevi Kültür Merkezleri, Alevi inanç ve kültürünü korumak amacı ile kurulmuş olup, **kendimizi PİR DERGAHI'na bağlı biliriz.**

b. Bizler, yurduna yürekten bağlı, görev ve sorumluluklarının bilincinde olan, ülkesinin bilimsel demokratik yoldan ilerlemesini temel ilke kabul etmiş, her türlü gericiğe karşı olan Alevi kuruluşlarıyız.

c. Alevi kuruluşlarla ve diğer demokratik kuruluşlarla aktif ilişkiler geliştirmek istemekteyiz.

d. Merkezlerimiz çeşitli nedenlerle Avustralya'ya gelecek canlara konuklama, yerleşme, devlet kurumlarında işlerinin takibi gibi yasal konularda yardımcı olmaktan mutluluk duyar.

e. Alevi merkezleri, Alevi toplum ve inancından gücünü alan, Avustralya yasalarına göre kurulmuş güçlü toplum kuruluşlarıdır.

Aleviler... Dünyanın hiçbir yerinde kendinizi sahipsiz hissetmeyiniz.

5 Şubat 1993

Avustralya Alevi Kültür Merkezi (AAKM), Sydney (PO BOX 817 Auburn 2144 NSW Australia)

Victoria Alevi Kültür Merkezi (VAKM), Melbourne (PO BOX 548 Broadmeadows 3047 VIC Australia)

Sunraysia Çağdaş Aleviler Kültür Merkezi (SÇAKM), Mildura (PO BOX 697 Mildura 3502 VIC Australia) ●

(Muharrem Coşkun), İzmir Anadolu Erenler Yardımlaşma Derneği (Hakkı Tekin), Eskişehir Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği (İrfan Çetinkaya), Semah Kültür Vakfı (Hüseyin Atılğan), Tunceli Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği (Mehmet Kasım), Malatya Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği (Hasan Meşeli), Erzincan Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği (Mahmut Aydın), Gönüllerin Sesi gazetesi (Hasan Cendere), Cem dergisi (Fethi Erdoğan), AKKAV Anadolu Kültürünü Koruma Araştırma Vakfı (Hacı Mordoğan), Şahkulu Sultan Külliyesini Koruma Yaşatma Derneği (Mehmet Yılmazkaya), Mersin Haber gazetesi (Ali Tandoğan). ●

AÇIKLAMA

Laik cumhuriyet için

HER ALANDA HIZLI bir değişim içinde olan dünyamızdaki gelişmeler ülkemizde de doğal yansımaları bulmaktadır.

Ne yazık ki bu yansıma şartların zorlaması ve bir ölçü de yapaylıktan öteye olumlu bir anlam taşımamaktadır. Dünyamızdaki evrensellik, insan hakları, çevre duyarlılığı gibi olumlu gelişmelere karşın ülkemizdeki çağdaşlaşma, aydınlanma, ümmetçi toplumdan yurttaşlığa geçme çaba ve çalışmaları yeterli olmamış, büyük ölçüde de ara rejimler tarafından önlenmiştir. (...)

Laik cumhuriyetin toplumumuz tarafından algılanması da yine bu güçler tarafından, Köy Enstitüleri, TDK, TTK vb. kurumlar yok edilerek önlenmiştir. Cumhuriyetin temel taşları olan bu kurumların yok edilmesi ile yetinilmemiş, bir yandan bu kurumlar kapatılırken diğer yandan mantar gibi çoğalan İmam-Hatip okulları, Kuran kursları tüm ülkeyi sarmıştır. Cami sayısı yetmişbinlere, İmam-Hatip okulu ve öğrenci sayısı yüzbinlere, Kuran kursu bütçesi de dört trilyona ulaşmıştır. Bu ölçülere ulaşıncaya sorumsuz siyasal partilerin bu yoğunluğa yaklaşımını oy kaygıları belirlemiştir.

Dün "daha çok imam, daha çok kadro, daha iyi bütçe" diyen siyasal istismarcılar camilerin parti ilçe merkezleri gibi kullandığını görünce hafifçe itiraz eder olmuşlar, ancak seslerini de fazla yükseltmemişlerdir. Çünkü itirazları dinin politik istismar olarak kullanılması değil, kendilerinin kullanıp kullanılmaması

olmuştur. Nitekim 1993 yılı Diyanet bütçesinin görüşülmesi sırasında biri hariç, tüm partiler Diyanet'e daha çok kadro, yetki, ödenek verilmesini savunurken iktidarın büyük ortağı da "din siyasetin değil, siyaset dinin emrinde olmalıdır" görüşünü savunmuştur. Bu görüş, geldiğimiz noktanın ne kadar vahim olduğunun çok çarpıcı bir örneğidir.

Tek tek insanımızın ödediği vergilerle finanse edilen Diyanet'in, ülkenin şeriat devleti konumuna doğru hızla gitmesine ciddi katkıları olduğu, toplumu ayrıştırdığı, kimi zaman da derinden yaraladığı bilinen bir gerçektir.

Bu nedenle, siyasal partilerin Diyanet'in kaldırılmasını, zorunlu din derslerinin müfredattan çıkarılmasını programlarına koymalarını talep ediyoruz.

Bu nedenle, kamuoyumuz, örgütlerimiz dinsel istismarın karşısında olan tüm insanlar bir büyük ittifak oluşturmalıdır.

Bu anlamda kamuoyuna bir kez daha uyarı görevimizi yapmak istiyor ve ayrım gözetmeksizin tüm siyasal partileri sorumluluklarını yerine getirmeye çağırıyoruz.

Murtaza Demir, Pir Sultan Abdal Derneği

genel başkanı, Ankara

Ahmet Şahin, Hacı Bektaş Veli Kültür

derneği başkanı, Ankara

Kahraman Aytaç, Tunceli Kültür ve

Dayanışma Vakfı başkanı, Ankara

Veysel Kaymak, Aşık Veysel Derneği

başkanı, Ankara

Necati Yılmaz, Divriği Kültür Yardımlaşma

Derneği başkanı, Ankara

akrebin görevi sokmak..."

Tam da bunları yazanlara karşı söylenecek sözler. Ne demişler, kişi en güzel kendini tarif edermiş.

İradeler ipotekler

"... Bizler Alevi iradesinin ışıqlarıyız. Onun için de gerçekçiyiz..."

Bu ışığı nereden almış olabilirler? Biz onların sergilediği karamsar, gerici tabloda bir ışık göremiyoruz. Gördükleri, hele hele bilimin aydınlatıcı ışığı hiç olamaz. Ya bir mum ışığı, ya da serap görüyor olmalılar.

"... Sünnilere rahmet okutan zalimler çıkıyor, hem de en cici kılık ve sözcüklerle ...

"... Alevi kitlesini yolundan saptırmak, için,... Bir süreden beri önümüze dökülen molozları temizlemek... Aleviliğin özüne sövmek... Onların hastalıklı mantığını açık, seçik göstermek... Bin yıllık görev, bu münkirlerle, bu içten sapmış ve saptıncılarla mı yapılacak?..."

Zalim, moloz, sapmış, saptırılmış, tükürme, kasma, pisleme, münkir gibi sözcüklerle dolu, baştan sona tam bir küfüname. Tam da kendilerine yakışan sözler, yakıştırmalar.

Bütün bu sözcüklerde, kendi seviyelerini, ahlaklarını, onurlarını ele veren ipuçları var. Hani nereden, bin yıllık Alevi onuru? Sizde mi? Buyurun gidin beyler, bu Humeyni düşünceli, Cemalettin Kaplan ağızlı kişilerin arkasından. Nereye kadar gidebilerseniz... ●

BİR OLALIM, İRİ OLALIM, DİRİ OLALIM! YAŞASIN TÜRK-İŞ'TE BİRLİK

BİR OLALIM, İRİ OLALIM, DİRİ OLALIM
TEK SINIF, TEK SENDİKA, TEK PARTİ
ÖLÜM OLSA SONUMUZ, DEMOKRASİ YOLUMUZ
LAİK DEMOKRATİK TÜRKİYE
İŞÇİLER ALEVİLER YOL MUSAHİBİDİRLER
İŞÇİLER-ALEVİLER DEVRİMLERDE BİRDİRLER
YAŞASIN İŞÇİLERİN BİRLİĞİ, HALKLARIN
KARDEŞLİĞİ
TÜRK-KÜRT EMEKÇİSİ ELELE
YAŞASIN İŞÇİNİN MİLİTAN BİRLİĞİ
KADIN ERKEK ELELE, ÖZGÜR GÜNLERE

İşçi, emekçi alanlara dolacak

1 Mayıs'ta bayramını hep birlikte kutlayacak

O GÜZEL, ANLAMLI GÜN, Dünya İşçi Sınıfının Uluslararası Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü 1 Mayıs geliyor. Türkiyeli işçi ve emekçiler bu güzel günü hep birlikte kutlamak için çırpınıyor ve şöyle haykırıyorlar: "Türk-İş 1 Mayıs'ı alanlarda kutlayacak!" Bu güven, 1993 1 Mayıs'ının görkemli geçmesinin garantisi olacaktır.

Burjuvazi işçi sınıfına, başta işten çıkarmalar, taşerona verme, kapsamdışı ilan etme, vb. sendikasılaştırma yöntemleriyle ve yapay ayrılıklarla birliğini yoketme girişimleriyle saldırıyor. Öte yandan, "sendikal rekabet iyidir" diyen burjuvazinin DİSK'e nasıl hain bir rol biçtiği, gün geçtikçe daha iyi görülmektedir. Sendikal rekabet işçiye zarardan başka birşey getirmiyor, DİSK çıkmaz yoldadır.

Ezilen ulus milliyetçiliği, Türk küçük burjuva solunun da katkısıyla, Kürt halkının özlem ve beklentilerini hiçe sayan bir yolda gelişmektedir. Oysa, Kürt-Türk emekçilerinin ortak düşmana karşı ortak mücadelesi esastır, öne çıkartılmalıdır. Bu, Kürt ve Türk işçilerin her düzeyde birlikte örgütlenmesini, özde işçi sınıfının birliğini savunmaktır.

Şeriatçılık, başta işçi sınıfı ve Alevilik olmak üzere, laik ve demokratik bir Türkiye isteyen milyonlarca yurttaşın can düşmanıdır. Türkiye işçi sınıfının ve Aleviliğin özgürlüğünün baş koşulu laik ve demokratik Türkiye'nin yaratılmasıdır. Bu potansiyele sahip olduğumuzun canlı kanıtı, Uğur Mumcu'nun cenazesinde sokağa dökülerek "kahrolsun şeriat" diye haykıran milyonlarca insandır.

Bu koşullarda gelen 1 Mayıs, alanlarda çok şeyi gösterecektir. Tüm Türkiye, 1 Mayıs'ı kutlamak isteyen işçi ve emekçiler tarafından 1 Mayıs alanı yapılacaktır.

1 Mayıs işçilerin, emekçilerin bayramıdır. Bu bayrama işsiz bütün işçiler, musahipleri Alevilerle beraber *fabrika ve semt komiteleri* oluşturarak hazırlanmalıdır.

Alnımıza çekilmiş kızıl bantlarla, "yaşasın Türk-İş" diyerek Türk-İş sancağının arkasına dizilerek alanlara dolmamız, sendikal birliği bozmaya çabalayan işveren çavuşlarına vereceğimiz en iyi yanıt olacaktır.

Kervan temsilcileri, *Kervan* okurları, eğer 1 Mayıs'ı sendikaları ile beraber İstanbul'da kutlama kararı almışsa, oraya katılmalıdırlar. Eğer Türkiye işçi sınıfı 1 Mayıs'ın - İstanbul'a ek olarak - öteki büyük endüstri merkezlerinde de alanlarda kutlanması kararını almışsa, kendilerine yakın olan bu merkezlerde 1 Mayıs kutlamasına katılmalıdırlar.

BU 1 MAYIS, TAM BİR BAYRAM HAVASI İÇİNDE GEÇMELİDİR! Davullarımız gümbür gümbür gümbürde-meli, kadın-erkek, genç-yaşlı tüm ezilenlerin türküleri, marşları, istemlerimiz hoparlörlerden, megafonlardan ortalığı inletmelidir.

İşçiler, emekçiler, tüm ezilenler!

1 MAYIS'ta burjuvazinin tüm haksızlıklarına, Anadolu insanına yaptığı tüm baskı ve eziyete karşı tek yumruk olalım. Birliğimizi gösterelim. **Bir olalım, iri olalım, diri olalım.** 1 Mayıs 1993'te Türkiye'ye işçi tulumu giydirelim!

KERVAN

ALEVİ-BEKTAŞİLİK

Cemde 12 Hizmet

Değerli Canlar. Cemlerimizde 12 hizmetin nasıl bir düzen içinde, hangi sırayla, hangi gülbanglar, düvaz-ı imamlar okunarak yürütüldüğünü anlatmak üzere yazıya geçirdiğim bu bilgilerin İngiltere'deki (ve öteki yerlerdeki) genç kuşaklarımızın Alevi-Bektaşî inanç ve kültürünü öğrenmesine yardımcı olmasını diliyorum.

Cem için canlar toplandığı zaman cemi yöneten Baba (veya Dede) "Erenler, 12 hizmete başlamadan önce birbiriyle küskün, dargın var mı? Alacağınız, vereceğiniz, davanız var mı?... Yoksa herkes birbirinden razı mı?" diye sorar.

Canların birbirlerinden razılıkları varsa "Allah eyvallah" denilir, Dede "o zaman Hak erenler cümlelizden razı olsun" der ve "hizmet sahipleri hizmetine baksın" diye buyurur.

Gözcü hemen "Marifete hü" der ve herkes **edeb-erkân** (iki diz üstü) oturur.

İlk hizmet sahibi **Seyyid Farraş (süpürgeci)** meydana gelir, "Hü" der, eğilir. Meydanı süpürür, sembolik olarak çulun (meydandaki halı, kilim ya da benzeri) ucunu kaldırıp altına doğru "sırrı sır edenin demine Hü" deyip süpürgeyi çaldıktan sonra tekrar meydana gelir, dâra durur, süpürgeyi sol koltuğuna alır ve "Hü" diyerek şu duayı okur:

"Hamdülillah Pirimiz ol Hz.Bektaş'idir. Üstadımız Al-i Muhammed'den Seyyidi Farraş'idir. Bercemal-i Muhammed, Kemal-i İmam Hasan Şah Hüseyin Ali Ra Bülend'e salavat."

Tüm cemaat: "Allahümme salli ala seyyidine Muhammed'in ve ala Ali Muhammed" diye salavat getirir. Ve Dede şu gülbangı okur:

"Allah Allah. Seyit Farraş efendimizin hüsnü himmet ve hidayeti üzerimizde hazır ola. Hizmet

Dertli Divani Baba'nın
ocak ayında Londra'da topladığı
Cem sırasında yürütülen
12 hizmet konusunda genç
Alevi kuşakların bilgilendirilmesi
için hazırladığı metni aynen
yayınliyoruz

sahibi hizmetinden şefaât bula. Nur Nebi Kerem-i Ali Pirimiz Üstadımız Hacı Bektaş-ı Veli. Gerçek erenlerin demine Hüü."

Süpürgecinin hizmetini tamamlamasından sonra, **Selman-ı Pak (ibrikdar)**, el suyu alır gelir ve Dede'den itibaren canların ellerine su dökmeye başlar. Bu bittikten sonra hizmetliler birbirlerinin ellerine de su döker ve sonra dâra durur, "Destur-u Pir" diyerek şu duayı okurlar:

"Hü... Men Gulam-ı Hayder'iyem etmenem Adu'dan havf-i pâk Kırklar meydanında Pirimiz üstadımız Selman-ı Pak, ber cemal-i Muhammed Kemal-i Hasan, Şah Hüseyin Ali Ra Bülend'e Salavat." (*)

Salavattan (Allahümme salli ala seyyidine Muhammed'in ve ala Ali Muhammed) sonra Dede tekrar şu gülbangı okur:

"Allah Allah. Selman-ı Pak efendimizin hüsnü himmet ve hidayeti üzerimizde hazır ola, hizmet sahibi hizmetinden şefaât bula, dil bizden nefes kutbu alem Hacı Bektaş-ı Veli'den ola. Gerçeğe Hüü..."

Çerağcı (delil) meydana gelir. O arada gözcü Bacılara "Marifete Hüü..." der ve Bacılar ayağa

kalkarlar. Dârda dururlar. Delilci çerağı Dede'nin bulunduğu yere yakın olmak üzere meydana koyup dâra durur. Cemaatin da duyacağı yüksek sesle şu ayeti okur:

"Destur-u Pir... Bismillahirrahmanirrahim

"Allahü Nûrüs semavati vel ard. Meselû nûrihi kemüşkâtın fihâ mısbaḥ, elmısbahu fi zucace, ezzucacetü ke ennehâ kevkebün dürriyün yukadû min şeceretin mübareketin zeytunetin lâ şarkiyyetin ve lâ garbiyyetin yekadû zeytuha yudıy ü ve lev lem temseshû nâr, nûrun alâ nûr, yehdillahü linurihi men yeşâü, ve yadribullâhül emsale lin nâs vallâhü bi külli şey in alim." (Nur Suresi ayet 35)

Bu tercuman Türkçe de okunabilir. Türkçesi şöyledir:

"Allah göklerin ve yerin nurudur. Onun nuru, içinde ışık bulunan bir kandil yuvasına benzer, o ışık bir cam içindedir. Cam ise sanki inci gibi parlayan bir yıldızdır. Bu, ne yalnız doğuda ne de yalnız batıda bulunan bereketli zeytin ağacından yakılır. Ateş değmese bile, neredeyse yağın kendisi aydınlatacak. Nur üstüne nurdur. Allah dilediğini nuruna kavuşturur. Allah insanlara misaller verir. O herşeyi bilir."

Ardından eğilip çerağı uyandırır (yakar). Çerağ yanarken diz üzeri şu tercumanı okuyarak cem erenlerini salavat vermeye çağırır:

"Çerağı ruşen, Fahri dervişan zuhuru imam, himmeti Pirân, Piri Horasan, Küşad-ı meydan, Kuvve-i Abdalan, Kanun-u evliya gerçek Erenlerin demine Hüü.

"Çerağı evliya nur-üs semavat, ki bu menzildir ol turu münacaat.

"Kaçan kim ruşen ola kıl niyaz, Muhammed Ali'ye candan salavat."

Tüm cemaat salavat verir:

ALEVİ-BEKTAŞİLİK

Cemde 12 Hizmet

“Allahümme salli ala seyyidina Muhammed Mustafa

“Allahümme salli ala seyyidina Aliyel Murtaza
“Allahümme salli ala seyyidina Hasan ül Mücteba
“Allahümme salli ala seyyidina Hüseyini Kerbela
“Allahümme salli ala seyyidina İmam Zeynel-i

Aba
“Allahümme salli ala seyyidina Muhammed Bakır-ı Düca
“Allahümme salli ala seyyidina Cafer-i Sadık

Rehnuma
“Allahümme salli ala seyyidina Musa-i Kazım, Ali

Rıza
“Allahümme salli ala seyyidina Muhammed Taki
“Allahümme salli ala seyyidina Aliyel Naki

“Allahümme salli ala seyyidina Hasan ül Askeri
“Allahümme salli ala seyyidina Muhammed

Mehdi”
Çerağcı çerağın sağına, soluna ve önüne niyaz eder, ayağa kalkar ve geri geri çekilir, meydanın orta yerinde dâra gelip şu düvazı okur:

“Çün çerağ-ı Fahr uyandırdık Hûda'nın aşkına
“Seyyid-el-Kevneyn Muhammed Mustafa'nın aşkına

“Saki-i Kevser Aliyye'l Murtaza'nın aşkına
“Hem Hatice Fatıma Hayrûn'nisâ'nın aşkına

“Şah Hasan Hulki Rıza hem Şah Hüseyin-i Kerbela
“Ol İmam-ı etkiya Zeynel Aba'nın aşkına

“Hem Muhammed Bakır ol kim Nesl-i Pâki Murtaza
“Cafer-üs Sâdık İmam-ı Rehnüma'nın aşkına

“Musa-ı Kazım İmam-ı serfiraz-ı ehl-i Hak
“Hem Ali Musa Rıza'yı Sabira'nın aşkına

“Şah Taki ve Ba Naki hem Hasan-ül Askeri
“Ol Muhammed Mehdi-i Sahib Liva'nın aşkına

“Pirimiz Üstadımız Bektaş-ı Veli'nin aşkına
“Haşredek yanan yakılan aşikan'ın aşkına”

“Ber Cemali Muhammed Kemali İmam Hasan Şah Hüseyin Ali Ra Bülend'e salavat”

Tekrar tüm cemaat salavat getirir ve Dede şu gülbangı okur:

“Allah Allah. Akşamlar hayr-ola hayırlar fet'h ola şerler def'ola, münkirler mat, münafıklar berbat ola, meydan aydın gönüller şad ola, Cabir-Ensar efendimizin hüsnü himmet ve hidayeti üzerimizde hazır ola, hak erenler cemî cümlemize birlik, dirlik, düzen ihsan eyleye. Nur Nebi Kerem-i Ali Pirimiz Kutbi Alem Hacı Bektaş-ı Veli gerçek Erenlerin demine Hü...”

Bu duayla birlikte **Zakirler** hemen sazı alır, üç düvaz okurlar, ya da şu düvazı üç değişik şekilde okurlar:

“Hata ettim Hûda yakıtı delili
“Muhammed Mustafa yakıtı delili

“Ol Ali Aba'dan Haydar-ı Kerrâr
“Aliyyel Murtaza yakıtı delili

“Hatice tül Kübra Fatıma Zehra

“Ol Hayrûn Nisa yakıtı delili

“Hasan'ın aşkına girdim meydana
“Hüseyin'i Kerbela yakıtı delili

“İmam Zeynel, İmam Bakır-ı Câfer
“Kazım Musa Rıza yakıtı delili

“Muhammed Taki'den hem Ali Naki
“Hasanü'l Askeri yakıtı delili

“Muhammed Mehdi-i ol sahib zaman
“Eşiğinde ayet yakıtı delili

“Bilirim günahım hadden aşubdur
“Hünkar-ı Evliya yakıtı delili

“Oniki İmamlardan bu nur Hatayi
“Şir-i Yezdân Ali yakıtı delili”

“Yakıtı delili” nakaratı ikinci söylenişinde “kurdu bu yolu” ve üçüncü söylenişinde “kabul eylesin” denilerek düvaz üç defa söylenmektedir.

Düvaz bitince sazlarının üzerine eğilip dua bekleyen Zakirlere Dede şu gülbangı okur:

“Allah Allah... Hizmetleriniz kabul ola. Muradlarınız hasıl ola. Muhammed Ali, Ehl-i Beyt katarlarından, didarlarından ayırmaya. Adlarını zikrettiğiniz oniki imamların himmeti üzerinizde ola. Diliniz dert görmeye. Dil bizden nefes Hazret-i Pir Hacı Bektaş-ı Veli'den ola. Gerçek erenler demine Hüü.”

Burada **gözcü** “dâr çeken didar göre (bacılar otururlar) erenler murada ere” dediği zaman (gardaşlar rahat otururlar) meydan açılmış olur.

Bundan sonra *Balım Sultan muhabbeti* yapılır. Yani sohbet ve aşıklar deyişler söylerler.

Fasıladan sonra tekrar aşıklar düvaz okurlar. Düvazdan sonra Dede'nin gülbangını takiben hemen, edeb-erkan bozulmadan aşıklarımız sazlar eşliğinde **MİRAC** okurlar:

“Mirac okudu Cebrail
“Muhammed Mustafa mah-i
“Hak emrine oldu kail
“Eyledi hem azm-i rah-i

“Gaip'den yandı bir çırak
“Çünkü yakın oldu ırak
“Cebrail getirdi Burak
“Bindi ol Habib-ullah'i

“Burak kadem bastı arşe
“Erişti Fevk ile Ferşe
“Hak kadirdir cümle işe
“Eyledi bu gez-nigah-i

“Bir nida erişti Hak'dan
“Ya Muhammed in Burak'dan
“Göz kamaşır şerer-nak'dan
“Müminlerin kıblegah-i
“Yolda ırasd geldi bir şir
“Ya nedir bu işe tedbir
“Hatemini ağzına ver
“Sundu iki cihan şah-i

“Çıktı sidrel mintihayâ

“Erişti il-a nihaya
“Kavuştu sırr-ı hüdaya
“Seyretti cemelullah-i

“Onda gördü bir nevcivan
“Yüzü şems-i mahi taban
“Cemaline oldu hayran
“Nazar kıldı al-allahi

“Sordu doksanbin kelamı
“Hak ile Nik namı
“Bir dem eyledi eramı
“Bu ne sırdır ya ilahi

“Gaibden geldi yeşil el
“Verdi si-pare engür asel
“O demde gördü bir mahvel
“Selman'ın şey'en lillahi

“Ayak üste kalkar server (Canlar hep birlikte ayağa kalkarlar)
“Oldu gönül gözü enver
“Bu sırrı eyledi izhar
“Dedi bu hikmet ilahi

“Oldu Mirac'ın mübarek
“Hak kıldı Kur'an Tabarek
“Şanına levlak-e levlak
“Padişahlar padişah-i

“Vardı kırkların cemine
“Oturdu hak makamına
“Hüü... dedi gerçek demine (Canlar edeb-erkan otururlar)
“Dem be dem resulullahi

“Buyurdu ol nuri vahid
“Size armağan bu tevhid
“Cümlesi de oldu sacid (Herkes meydana eğilir, niyaz olur ve doğrulur, aynı anda Semahçılar)
“Zikretti kadim ullahi

ALEVİ-BEKTAŞILIK

Cemde 12 Hizmet

*hızlı çark şeklinde
semaha kalkarlar)*

“Kırklar bir şerbet içtiler
“Can ile baştan geçtiler
“Cezbe-i aşka düştüler
“Etiler Kırklar semahı

“Gözleri kurret-el ayn
“Ali bin Hasan Hüseyin
“İmam Zeynel-i Abidin
“Güruh-u Naci Güvahi

İmam Bakır İmam Cafer
“Kazım Musa Rıza Server
“Şah Taki ba Naki Asker
“Muhammed Mehdi penah-i

“Ata bahş eyle lütfundan
“Dur eyleme rahmetinden
“Mahrum koyma şefaatinde
“Geda Fevzi pür günahı”

“Hüü diyelim allah allah” (Semahçılar safta durur)

Ve Dede şu gülbangı okur:

“Allah Allah. Semahlar safola günahlar afola,
semahlar Kırklar semahı ola, dil bizden nefes Şah-ı
Şehid-i Kerbela’dan ola, gerçek Erenlerin demine
Hüü.”

Dedenin gülbangından sonra, tekrar iki veya üç
semah yapılır. Her semahın sonunda Dede yine
gülbang okur ve en son semahta semahçılar meydana
otururlar ve “**la ilahe illallah**” nakaratlı tevhid yine
aşıklarımız tarafından sazlar eşliğinde okunur. (Oniki
İmamların ismi geçen, herhangi bir tevhid olabilir.)

Tevhiden sonra Dede tekrar gülbang okur,
semahçılar birbiriyle niyazlaşır, meydana ve Dedenin

postuna niyaz eder, yerlerine otururlar.

Bundan sonra SAKA suyu dağıtılması için
Sakacı meydana gelir. İki kişi de yardımcı olarak
ellerinde birer tas su ile meydana gelirler.

Sakacı “Destur-u Pir” diye başlar, şu tercü-
manı okur:

“Bismillahirrahmanirrahim

“Ve cealna minel mai. Külli şey’in Hay.
“Allahümme Ecelhu şifa ün min kulli dai.

“Selamullah İmam Hasan Şah Hüseyin!
“Ve Ala Ali evladı İmam Hasan Şah Hüseyin!
“Lanetullah Ala katil-i İmam Hasan Şah
Hüseyin!

“Lütfuna muhtacız eyle ihsan ya Hüseyin!
“Derdimize senden derman eyle derman ya
Hüseyin!

“Gayriye muhtaç kılma aşıkını eleman
“Sen medet kıl bizlere her vakit her an ya
Hüseyin!

“Sad Hazeren lanet olsun ol güruh-u dalantie
“Nak-zı ahd ile şehit kıldılar onlar seni ya
Hüseyin!

“İsmi Pak’ın hürmetine zikredeni koyma
zulmette her giz
“Belmurad et dide-i gıryan ile ağlayanı ya
Hüseyin!

“İznin ile su getirdim aşkına vermek için
“Aşkınla içenlere kıl ab-ı hayat ya Hüseyin!”

Sakacılar “bir su veririm İmam Hasan Şah Hüseyin
aşkına” diye diye Dede’den itibaren bütün canlara
birer yudum su içirirler. Bütün canlara su içittikten
sonra meydana gelir, kendileri de birbirlerine su
verirler.

Sonra dâra durur, “Bel mezit (canların da
katılımıyla) lanetullah kavmel Yezid” derler ve
canların üzerine elle su serpilir.

Tekrar dâra gelirler, “Hüü” der ve şöyle devam
ederler:

“Ya ilahi ver muradımız ol Muhammed Musta-
fa’nın aşkına
“Saki-i kevser Aliyyel Murtaza’nın aşkına

“Hem Hatice Fatıma Hayrül Nisa’nın aşkına
“İmam Hasan Hulki Rıza Şah Hüseyin-i Kerbela’-
nın aşkına

“İmam-ı Zeynel Aba ol Muhammed Bakır-ı
Düca’nın aşkına
“İmam Cafer-i Sadık Rehma, İmam Musa
Kazım, Ali Rıza’nın aşkına

“İmam Muhammed Taki, İmam Aliyel Naki,
İmam Hasan-ül Askeri
“İmam Muhammed Mehdi-i Sahib Liva’nın aşkına

“Pirimiz üstadımız Hünkar Hacı Bektaş Veli’nin
aşkına
“İki gönülü bir eden Şah-ı Merdan Ali Aba’nın
aşkına”

“Ber Cemal-i Muhammed Kemal-i İmam Hasan

Şah Hüseyin Ali Ra Bülend’e salavat... Diyelim Allah
Allah!”

Burada tekrar Dede gülbang okur ve şöyle başlar:

“Allah Allah. Ya ilahi secdeye inen canları katar-ı
Ehlibeytten güruh-u Naci zümresinden ayırmaya,
saki-i kevser Aliyyel Murtaza yapılan hizmetleri hak
makbul Divan-ı Dergah’ına kayıt eyleye, hizmet
sahipleri hizmetinden şefaata bula. Dil bizden nefes
Şah-ı Şehid-i Kerbela’dan ola. Gerçek erenlerin
demine Hüü.”

Daha sonra **Lokmacı** (sofracı) sofrayı alır, meydana
gelir ve şu duayı okur.

“Sofra aldım destime haktan hidayet isterim
“Cümle cem erlerinden nasip nusret isterim

“Allah ulu sofa dolu Pirimiz Hacı Bektaş Veli
“Allah Muhammed ya Ali”

diyerek sofrayı meydana serer, lokmalar birer birer
sofraya canların yardımıyla getirilir. Sonunda “Hak
yetirsin” denilir ve tüm canlar “er hak bereket
versin” derler.

Sofracı “lokmaların kabulüne diyelim Allah
Allah” der. Dede de şu gülbangı okur:

“Bismi şah Allah Allah...

“Allahümme sallı Ala nuru hüda, Muhammed
Mustafa Aliyyel Murtaza hürmetine erişe rıza

“Allahümme sallı Ala nuru Hatice tül Kübra
Fatıma tül Zehra hürmetine erişe rıza

“Allahümme sallı Ala nuru İmam Hasan Hulki
Rıza Şah Hüseyin-i Kerbela hürmetine erişe rıza

“Allahümme sallı Ala nuru İmam Zeynel-i Aba
İmam Bakır-ı Düca hürmetine erişe rıza

“Allahümme sallı Ala nuru İmam Cafer-i Sadık
Rehnuma İmam Musa-i Kazım İmam Ali Rıza Şah-ı
Şehid-i Horasan hürmetine erişe rıza

“Allahümme sallı Ala nuru İmam Muhammed
Taki İmam Aliyel Naki İmam Hasan-ül Askeri İmam
Muhammed Mehdi-i Sahib Liva hürmetine erişe rıza

“Allah Allah! Lokmalar kabul, muratlar hasıl ola,
yiyene helal yedirene delil ola. Nur-u Nebi, Kerem-i
Ali, Pirimiz Hacı Bektaş-ı Veli, hak makbul, Divan-ı
Dergah’ına kabul eyleye

“Dil bizden nefes Şah-ı Şehid-i Kerbela’dan ola.
Gerçek Erenlerin demine Hüü!”

dedikten sonra lokmalar canlara pay edilir. Lokmacı,
“Canlar elimizde yoktur okka terazi, herkes oldu mu
hakkına razı” diye sorar. Bütün canlar rızalık
getirdikten sonra Dede destur verir ve Cemdeki
canlar lokmaları yemeye başlarlar.

Lokmalar yendikten sonra lokmacı “lokmaları-
mızın kabulüne diyelim Allah Allah” der ve Dede şu
gülbangı okur:

“Allah Allah...

“Şebber ve Şübber mürşid ve rehber sundular
kevser

“Elhamdülallah, elhamdülallah (canlar da iki
defa söyler)

“Sofra Ali’nin nimet Veli’nin
“Elhamdülallah, elhamdülallah (canlar da
söyler)

“El fakr-ül fakir, Haşimi zikir bu deme şükür
“Elhamdülallah, elhamdülallah (canlar da

ALEVİ-BEKTAŞİLİK

Cemde 12 Hizmet

söyler) “Her kim yetirdi taam, ona cehennem haram
“Yardımcımız olsun Oniki İmam
“Lokma hakkına, evliya keremine, cömertler
cemine, gerçek Erenler demine Hüü!”

Dedenin gülbangından sonra gözcü “dâr çeken
didarlar göre, Erenler sefasına ere” der.

Bu arada son olarak **Kaygusuz lokması** yenir ve
sofra toparlanır. Süpürgeci meydanı tekrar süpü-
rür, kıyam eder, yerine oturur.

Son olarak gözcü asasını alır, meydana gelir.
Tek başına ya da diğer oniki hizmet sahipleriyle
(**) birlikte dâra durur. Ve “oniki hizmetlerin
kabulüne diyelim Allah Allah” der.

Dede şu gülbangı okur:

“Allah Allah... Akşamlar hayr ola hayırlar feth
ola, şerler def ola hizmetleriniz kabul muradlarınız
hasıl ola, hazır-gaib, zahir-batın ayin-i Cem
erenlerinin nur cemallerine aşk ola. On sekiz bin
alemle birlikte cümle bacı ve gardaşlarımızı
Muhammed Ali gülbangından mahrum eylemeye.
Hak cümlemizi didarı Ehlibeyte, meşrebi Hüseyin’e
nail eyleye. **Muhammed-el Mustafa, Aliyyel Murtaza, Cebrail-ül Musaffâ, Gözcü Er Mustafa, Gûlam Kanber, Çerağcı Cabir Ansari, Selman-ı Farisi, Bilal Habeşi, Kurbancı Mahmud-el Ensari, Gûlam Kisani, Semahçı Ebû-zer Gaffari, Fâtıma Bacı, Ammar-ı Yaser ve İznikçi Hûzeyme**’nin hüsnü himmetleri üzerlerinizde ola, saklaya bekleye.. Dil bizden nefes Hünkar Hacı Bektaş-ı Veli’nin evladı ve ecdadından ola. Nur-u Nebi Kerem-i Ali gülbang-ı Muhammedi Dem-i Pir Hacı Bektaş-ı Veli.

Gerçek Erenler demine Hüü...”

Duadan sonra hizmet sahipleri meydana niyaz
edip tekrar topluca dâra geçerler. Dede, “Tecella,
Tevella hakka yazıla, Tecellanız temiz yüzünüz ak

ola, Tecella gören cehennem narı görmeye
Erenlerden himmet Şey’an lillah Allah eyvallah”
der.

Bu gülbangı çektikten sonra Dede, 12 hizmet-
lerin tamamlanmasının ardından evlerine gitmek
isteyen canlara destur vermek için şöyle der:

“Allah Allah dedik gülbenk çektik

“Hasan ile Hüseyin’i kilit ettik

“Muhammed Mustafa Aliyyel Murtaza’nın
mührünü bastık

“Oturun duran, Pir ve civan, arife nezer gerçeğe
Hüü!

“Sırrı sır edenin demine Hüü!

“Evine varıp kovsuz gaybetsiz baş yastığa
koyanın da demine Hüü!

“Hüü dedik erenlere aşk olsun gidenlere

“Sefa verelim oturanlara!”

Gözcü tekrar “Erenlerin sefasına Hüü!” der ve
herkes artık rahat oturur, giden gider oturan oturur,
muhabbet eder.

Cemde *Oniki Hizmet* artık tamamlanmıştır. ●

NOTLAR:

(*) “Ber cemel-i Muhammed Kemal-i Hasan, Şah
Hüseyin Ali Ra Bülend’e Salavat”. Bunun anlamı:
“Muhammed’in gül cemalına Hasan ve Şah Hüseyin’in
kemalına Ali’nin yoluna salavat getirilmesi.” Salavatın
(Allahümme salli ala seyyidine Muhammed’in ve ala
Ali Muhammed) mânâsı ise, Muhammed Ali’nin ve
soyunun selam ve saygıyla anılmasıdır.

(**) CEMDE ONİKİ HİZMET SAHİPLERİNİN
GÖREVLERİ

1. **Dede** (Sercem de denilir, cemi yönetir).
2. **Rehber** (Görgüsü yapılanlara ve ceme
katılanlara yardımcı olur).
3. **Gözcü** (Cemde düzeni ve sükuneti sağlar).
4. **Çerağcı-Delilci** (Çerağın yakılması, meydanın
aydınlatılması ile görevlidir).
5. **Zakir-Aşıklar** (Deyiş-düvaz-miraçlama söyler,
genellikle üç kişidir. Saz çalarlar.)
6. **Ferraş** (Câr-süpürge-çalar, gerekirse rehber
yardım eder).
7. **Sakka-İbriktar** (Sakka ve el suyu dağıtır).
8. **Sofracı-Kurbancı-Lokmacı** (Kurban ve yemek
işlerine bakar).
9. **Pervane-Semahçı** (Semah yapanlar).
10. **Peyik-Haberci** (Cemi komşulara haber verir).
11. **İznikçi** (Cemevinin temizliğine ve düzenine
bakar).
12. **Bekçi** (Cemin ve ceme gelenlerin evlerinin
güvenliğini sağlarlar, beklerler).

Bektaşinin birisi, haf-
talarca yıkanmamış.
Bir gün kendi kendi-
ne demiş ki “sabah olsa da
bir hamama gitsem”. Saba-
hın erkeninden kalkmış, ha-
mamın yolunu tutmuş. Elini cebine
atmış ki 10 kuruş parası var. “İyi”
demiş, “5 kuruş hamam parası, 5
kuruş da harçlık”.

Hamama yaklaşıırken, aklına aç
olduğu gelmiş, “hamama gireceğim
ama” demiş, “orası sıcak, terleye-
ceğim, aç gidersem orada bayılıp
düşeceğim, bari karnımı doyura-
yım”. Helvacı dükkanının önünde-
ki kuyruğa o da girmiş.

Bektaşî “2,5 kuruşa helva, 2,5
kuruşa ekmek alırım” diye hesap
yapadursun, sırası gelmiş. Helvacı-
nın başı çok kalabalık. Baba erenle-
rin helvasını vermiş, 10 kuruşu
almış, sonra diğer müşterilerle ilgi-
lenmiş. Baba erenler orada dikilip
kalmış, paranın üstünü alacak. Hel-
vacı, “ne bekliyorsun” deyince,
“sana 10 kuruş verdim, paranın

DERTLİ DİVANİ BABA’DAN BİR BEKTAŞİ FIKRASI

Beş kuruş için

üstünü bekliyorum”. Bu cevap
üzerine helvacı “utanmaz adam”
diye başlamış, “sen bana ne zaman
10 kuruş verdin, ben senin 10
kuruşuna mı kaldım, 10 kuruş
vermiş olsan ben sana paranın
üstünü vermez miyim? Bana hırsız
mı demek istiyorsun?” Vb... Vb...
Baba erenler bakmış helvacı hiç
nefes almadan, otomatikman konu-
şuyor. Kuyrukta bekleyen ve tartış-
mayı dinleyenlere de bakmış.
Olacak gibi değil, rezil olacak.
“Allah belanı versin” deyip helva-
cından çıkmış.

Biraz ileride fırını gören baba
erenler doğru sıraya girmiş. Girmiş
ama cepte para yok. Sıra kendisine
gelince, “bizim o ekmeği ver
bakalım” demiş. Fırıncı ekmeği
verip, parasını istemiş.

Bektaşî: “Verdim ya!”
“Ne zaman verdin?”

“Vallahi verdim, billahi verdim,
tillahi verdim. Sana yalan mı söyle-
yeceğim de, senin bir ekmek parana
mı muhtacım da...” Vb... Vb...
Bektaşî, helvacı gibi konuşmuş da
konuşmuş. Fırıncı bakmış ki hem
parayı alamıyor, hem de müşteri
kuyruğu uzuyor. Bektaşîyle uğraşsa
zaman kaybedecek, kazancından
olacak. “Git baba git” demiş.
Dışarı çıkan Bektaşî, “görüyorsun
allahım” demiş, “helvacıdan al
fırıncının hakkını ver!”

Helva ve ekmekle karnını doyur-
an baba erenler, karnı doyduktan
sonra, “hamama gitmek üzere evden
çıkıştım” demiş, “neye mal olursa
olsun gideceğim.” Hamama varmış.
Orada peşin para yok, çıkarken

ödüyorsun. Girmiş içeri,
tertemiz yıkanmış, dışarı
çıkma için hazır kıtada
beklemeye başlamış, ama
cepte para yok! Hamamın
kapısındaki adam da ne
fırıncıya benziyor, ne de helvacıya,
ızbandut gibi bir adam.

Bektaşî, bunun üzerine yalvarmış:
“Ne olur allahım, ya bana 5 kuruş
yolla, ya da şimdi tavandan birkaç
taş düşür de kapıdaki adam can
havliyle dışarı kaçsın, ben de sağ
salim buradan çıkayım...” Daha
cümlesi bitmeye kalmadan bir zel-
zele, bir sarsıntı, hamamın bir köşesi
olduğu gibi çökmüş. Tabii kapıdaki
adam ilk kaçanların arasında... Bi-
zim Bektaşî de panik içinde kaçan-
ların arasına karışıp dışarı fırlamış.
Az ötede bakıyor ki bir dilenci,
“Allah yoluna birkaç kuruş” diye
dileniyor. “Git işine kardeşim”
demiş Bektaşî, “sakın ondan para
isteme. Bak, bir beş kuruş verme-
mek için kalktı elin hamamını
yıktı...” ●